SÖZ

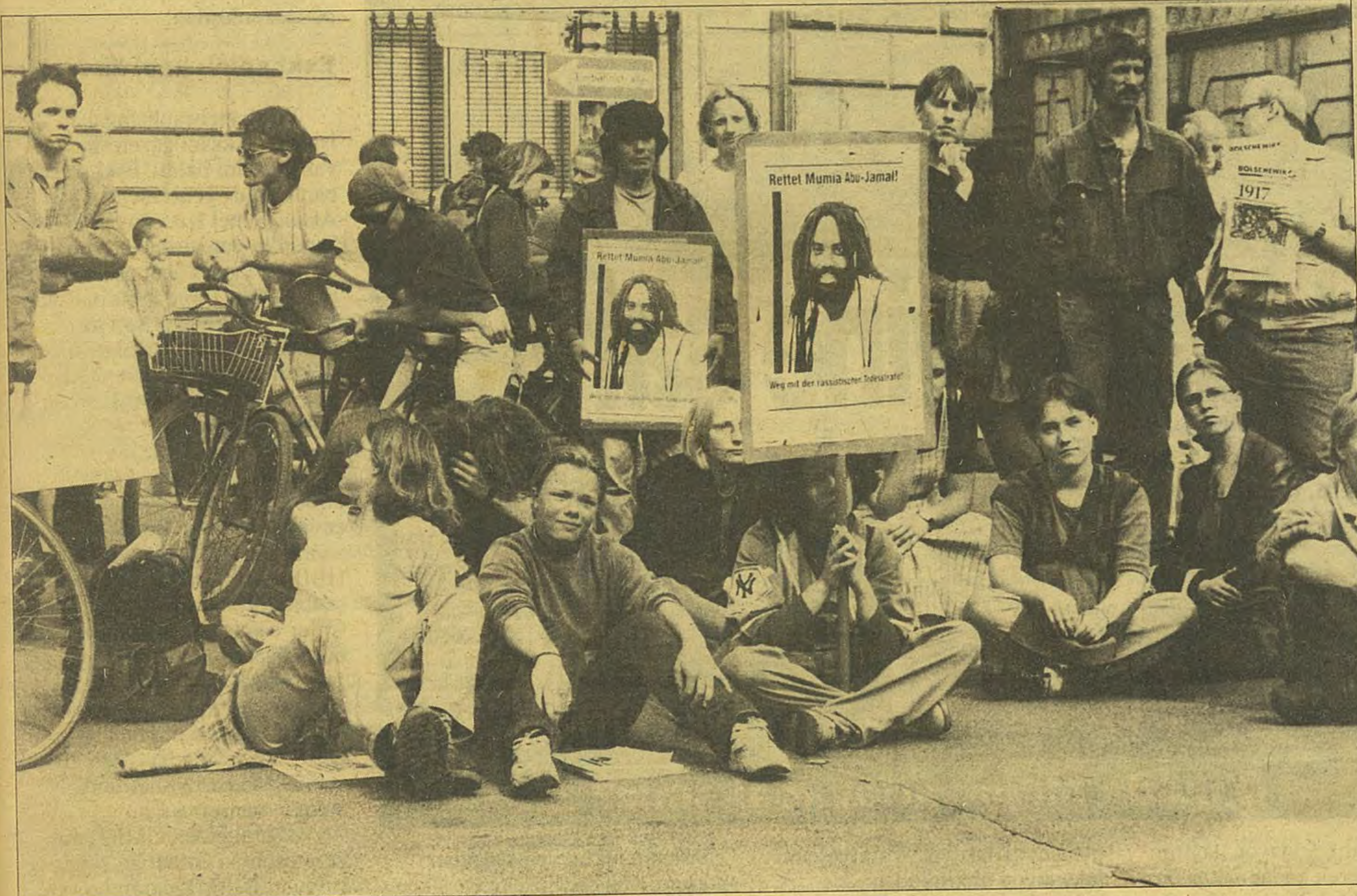
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Uluslararası bir model: Birleşik ve çoğulcu sosyalist parti

▼ BSP Kongresi'ne konuk olarak katılan Batılı ülkelerin sosyalist ve komünist parti temsilcileriyle uluslararası sosyalist hareketin sorunları konusunda görüştük. Uluslararası sosyalist hareketin yeni eğilimine denk düşen ve Türkiye'de de denenen birleşik ve çoğulcu bir sosyalist parti örgütlenmesi hakkında tartıştık. Söyleşimize, İsviçre Emek Partisi'nden A. Weil, Fransız Komünist Partisi'nden J. Fath, İspanya Komünist Partisi'den J. Cabo, Kıbrıs AKEL'den V. Zannettos, Yunanistan Sol Koalisyonu'ndan C. Tsacopoulos, IV. Enternasyonal'den A. Krivine ve Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi'nden S. Dittes katıldı.

■ Söyleşi 12,13 ve 14. sayfalarda

Bu idamı durduralım!

Abu-Jamal'in idamını önlemek için uluslararası bir kampanya yürütülüyor.

▼ ABD'nin Pensilvanya eyaleti valisinin, idama mahkum siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal'in cezasının 17 Ağustos tarihinde infaz edilmesine karar vermesinin ardından uluslararası bir kampanya başladı.

▼ Almanya'da PDS lideri Gregor Gysi ve Yeşiller Partisi milletvekili Cem Özdemir'in de aralarında bulunduğu 300 kişinin yaptığı açıklamanın ardından, Abu-Jamal'e siyasi sığınma hakkı tanınması için Parlamento'ya önerge verildi.

▼ Türkiye'de de İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, gazeteci ve yazar örgütleriyle birlikte ABD Başkonsolosluğu'na bir protesto metni vermeyi planlıyor. Ancak, İHD dışındaki birçok örgütün Abu-Jamal'den haberi bile yok.

■ Haberi 8. sayfada

Devletlerin yargılı cinayeti; idam

Ercan KANAR'ın yazısı 9. sayfada

Ordudaki gelenekçiler, Çiller'e yakın isimleri tasfiyeye hazırlanıyor

Ankara'da paşalar dansı!

▼ Yüksek Askeri Şura toplantısında, Genelkurmay eski Başkanı Güreş'in ekibinin emekli edilerek tasfiye edilmesi bekleniyor. Bu yıl "islamcı" olarak adlandırılan subaylar hakkında herhangi bir tasfiye planının olup olmadığı belirsizliğini koruyor. Sözkonusu gelişmelerin; ordu içinde geleneksel politikalarda ısrar eden kesimlerin, Çiller ile geçmişte yakın ilişki içinde olan "yenilikçi" kesime karşı başlattıkları bir tasfiye hareketi olduğu gözleniyor.

■ Haberi 3. sayfada

2 Temmuz Sivas: Unutursak derya da yanacak

■ YAZISI 24. SAYFADA

Eğer bir gün kaybedilirsem..

Gözaltında kayıplarla ilgili siyasi kampanya başlatıldı

■ HABERİ 4 ve 5. SAYFALARDA

Kamu çalışanlarında fırtına öncesi sessizlik

■ HABERİ 15. SAYFADA

● TARİH: 1 TEMMUZ 1995 ● SAYI: 20 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Pornodan sermaye, Akşam'dan sabaha televizyon

Türk basın hayatına 14 Eylül 1994 tarihinde giren Akşam gazetesinin 25 yaşındaki milyarder patronu Mehmet Ali Ilıcak, tirajı iyice düşen gazetesini kurtarmak için muhteris bir promosyon atağına girişti. 365 gün sıkılmadan kupon kesen okuyucular, Hyundai marka 37 ekran bir televizyona sahip olacaklar.

Televizyon promosyonunun duyurulmasından sonra Akşam'ın tirajının, 1 milyon 200 bine vurduğu bildiriliyor. Akşam gazetesinin basıldığı Sabah tesisleri, bu sayıdaki bir tiraja yetişme gücünde değil. Sabah'ın sahibi Dinç Bilgin'in, kendisine Kemal Ilıcak'tan "yadigar" Mehmet Ali'ye "Ben bu kadar gazeteyi basamam Mehmet Aliciğim" dediği biliniyor. İşler aksamazsa Akşam, bu yaz yeni bir baskı tesisi kuracak -aslında geçen yaz kuracaktı- ve Mehmet Ali de gazetesini okuyucusuna yetiştirecek. Tabii, bu arada bayide Akşam bulamayan kupon kesici okuyucunun durumunun ise ne olacağı belli değil.

Televizyon nasıl verilmez

İşte okuyucu adına durum tam bu noktada belirsiz. Çünkü Sabah, Takvim, Yeni Yüzyıl, Bugün gibi gazeteleri basan Sabah tesisleri, ayrıca 1 milyon 200 binlik bir tirajlı bir gazeteyi basmaya yetmiyor. Yeni tesisin bu yaz kurulup kurulmayacağı da belli değil. Pekiyi, ne olacak? Akşam, baskı sayısını düşürecek ve okuyucu bayide gazete bulamayacak. Böylece Mehmet Ali, taahhüdünden yavaş yavaş kurtulacak. Zaten, bazı kaynaklar, Mehmet Ali'nin 150-200 bin arasında bir okuyucu kitlesine 1 yıl sonunda televizyon dağıtmayı hedeflediğini kaydediyorlar.

Mehmet Ali'nin başka hesapları da var. Bu haberin yazıldığı gün Akşam fiyatını diğer promosyoncu gazeteler Sabah, Hürriyet ve Milliyet ile birlikte 20 bin liraya yükseltmişti. 1 yıl içinde gazetelerin fiyatlarının daha da artacağı ortada. Mehmet Ali, 5 kazanamayacağı bir işe girmez!..

Bazı kaynaklar, Mehmet Ali'nin Akşam'ın tirajını 1 yıllık süre içinde peyderpey düşüreceğine ve böylece kafasında planladığı 150-200 bin televizyon dağıtımı hedefini yakalayacağına işaret ediyorlar.

Aslında Mehmet Ali'nin, 150-200 binlik bir televizyon dağıtım işine girebilecek kadar nakite de sahip olmadığı biliniyor. Kendi iddiasına göre, devletten şu ana kadar kredi almamış. Ancak, Tansu Çiller yağcılığına gazetesinde hızla devam ediyor. Kredi muslukları yakında kendisine açılabilir. Başbakanlık merdivenlerini birçok kez çıkıp indiği ve özellikle "Özer Ağabeyle" arasının çok iyi olduğu kaydediliyor.

Mehmet Ali, aslında ağzında geveleyip duruyor: Türkiye'deki televizyon üretiminden bahsediyor durmadan....

Hyundai televizyonları, ithal edilecek. Gümrük vergileri ve fonlarla birlikte bitmiş bir 37 ekran televizyon seti Türkiye'ye 190 dolara giriyor. 200 bin televizyon ithal edildiği düşünülürse bugünkü fiyatlardan 1 trilyon 634 milyar lira ediyor. Mehmet Ali'nin bu kadar parası yok. Gazetenin satış geliri de bu rakamı karşılamıyor. 3 büyük gazetenin reklam pastasından Akşam'a büyük bir pay kaptırmayacakları da ortada. Mehmet Ali, büyük bir riskin altına girmiş durumda.

Mehmet Ali'nin işbirliği yaptığı Jet-Pa da ilginç bir şirket. Tencere, tava ve araba pazarlamacılığıyla işe başlayan şirket, daha sonra konut işiyle iyice palazlandı. Hyundai'nin Türkiye Distribütörü oldu. Jet-Pa Grubu Başkanı Fadıl Akgündüz, son olarak Didim'de May Oteli'ni 3.5 trilyon liraya satın aldıklarını ve haremlik-selamlık olarak bölmeye karar verdiklerini açıkladı. Akgündüz, bu otelde muhafazakar kesime hizmet vereceklerini ifade ediyor.

Akşam'ı çıkarmak için sermaye birikiminin bir bölümünü başka bir yayınevi adına çıkardığı 4 porno dargiyle sağlayan milliyetçi-muhafazakar Mehmet Ali ile hızlı bir yükseliş gösteren ve muhafazakarlara hizmet etmeyi hedefleyen Fadıl Akgündüz. İlginç bir işbirliği olacak anlaşılan!

Eski solcu yeni liberal

Milliyetçi-muhafazakar işbirliği Akşam gazetesinde de yansımasını buldu. Eski solcu, para canlısı yeni liberal Can Aksın Genel Koordinatör, Rahmi Turan'ın yetiştirmesi Behiç Kılıç Genel Yayın Yönetmeni oldu. Behiç Kılıç ilginç bir tip: Rahmi Turan'ın istihbarat şefiydi, polisteki işlerini kovalar, silah ruhsatı sorunlarını tereyağdan kıl çeker gibi hallederdi. Taşeron olarak çalıştırdığı (kadrosuz/sigortasız) muhabirlerine bolca küfür etmesiyle tanınır. Kitap sayfası çevirmemiş olan Behiç Kılıç, sonra HBB'ye yorumcu oldu! HBB televizyonundaki evlere şenlik yorumlarında Tansu Çiller'e yaktığı yağın, başbakanı bile rahatsız ettiği söyleniyor.

Behiç Kılıç ile birlikte Akşam gazetesi de, Ayvaz Gökdemir'in "fahişe" tartışmalarına katıldı. Esas "fahişe"nin Kürtler'e destek veren "Madam Mitterrand" olduğu manşeti atıldı.

Akşam, giderek MHP'nin gazetesi olan Ortadoğu çizgisine kayıyor. Behiç Kılıç'ın bu yeni yönelimde etkili olduğu sanılıyor. Ne de olsa ticaretin dini imanı, ideolojisi olmaz. Mehmet Ali işini bilir.

HERKESE HYUNDAI TELEVİZYON

Porselen yemek takımı, çatal-bıçak seti

İLK KUPON 23 HAZİRAN

AKŞAM

TÜRKİYE'NİN GAZETESİ — 21 HAZİRAN 1995 ÇARŞAMBA — FİYATI: 15.000 TL.

Asıl fahişe yine sahnede

O'nu da mı pazarlayacaksınız?

'Ne güzel rastlantı, yaşıyoruz!'

Aslı SUCU

Evdeki en rahat koltuğa oturdu. Televizyonun karşısına geçti.. Kahve fincanını eline aldı.. İzlediği bir reality show'du.. Bir tecavüzdü konu. Erkekti izleyici... Sıkça tecavüz fantezisi kuran biri. Çok keyiflendi kurgu sahnelerinde. Sembolik olarak filme alınmıştı olay. Adam kızın boğazına bıçağı dayamıştı. Kız çırpınıyordu. Çığlıklar.. Adam daha büyük bir keyifle seyrediyordu.

Bir başka evde aynı programı bir kadın izliyordu. Aynı sahneyi izlerken şoka girdi. Boğazına bıçak dayanmış o kadının yerine koydu kendini.. Sonra bir oh çekti. İyi ki böyle bir şey yaşamamıştı. Rahatladı. İyice büzüldü koltuğa.. Tecavüz edilen kadın bir süre sonra intihar etmişti. İpte sallanan kadına yanaştı kamera.. Bütün ayrıntılarıyla ölü bedeni sundu.. Tam bu sırada araya bir şampuan reklamı girdi. Güzel ve hoş bir kadının saçları rüzgara savruldu. Rahatladı. Saçlarını okşadı.

Bir delikanlı gölde yüzerken boğulmuştu. Sıcağı sıcağına kamerası ölü gözlere yaklaştı. Ardından çığlık çığlığa dövünen annesi geldi ekrana.. Arkasındaki çocuklar bir canavara bakıyormuşçasına kameraya bakıyorlardı.

Bir ana çocuğuna sıkıca sarılıp "çok şükür" dedi..

Bu aptal kutusu olarak nitelendirilen televizyonun aptallığı bile masum kalmıyor mu artık? "Ezik, zavallı" insanları odamıza sokup gizli bir sevinç vermiyor mu size? "Ne güzel rastlantı, yaşıyoruz.. Ölenlerin kanlarıyla yoğrulmuş bu toprağın üzerinde.."

Cenazeler, tabutlar geçiyor gözümüzün önündan; "Ne güzel rastlantı yaşıyoruz!"

"Söz Fato' da" programına konu olan Tiyatrocu Necla Bol'u da izledik aylar önce.. Kadın olayı ayrıntılarıyla anlattı. Tanıklar konuştu. Geçen hafta manşetten verildi haber; "Söz Fato dramı"..

O kadın kendini astı.! Gazeteler yine atladı olayın üzerine. Kadının ölümüne Fato neden olmuştu! Her gazete patronunun sahip olduğu televizyon kanallarında, reality showlarında aynı "dram" işlenirken bir aklanma oparasyonuna dönüştü.

Oysa hepsi ölü taciri.. Reality showlarda kan, sansasyon ,suçlama, cinayet karelerinin arasına alınan reklamlarla "kar" eden programcılar.. Sıcağı sıcağına, yakın takip, polis imdat.. Medyada rating savaşları ardarda yarattı bu programları.. Cinayet, intihar, cinnet, ölüm tecavüzü ta odalarımızın içine getirip dehşet içinde size izlettiren bu programların yapımcıları hergün gazete tarıyor. Akbaba gibi kan arıyor, ölüm arıyor. Sırtlıyorlar kameralarını.. Kamera karşısında acıdan kıvranan insanları getiriyorlar evlere..

Toplumu yılgınlığa sürükleyen, bunalımları körükleyen, teşhir eden haberlerle karşımıza gelen bu programcılar "yükselen değerlerin" insanları... Yargısız infazlarda alkışçı yaratan, daha çok sapıklaştıran, çılgınlaştıran onlar. Bu toplumun cinnetini alkışlayan yine onlar.

Toplumda muhalif kesimlere yönelik gözaltında kayıplara, cinayetlere kör kalan yine aynı medya. İşsiz kalan bir babanın çocuklarıyla dama çıkışının ardındaki toplumsal nedenleri gizleyen, olayı tamamen magazinleştirip süsleyen yine aynı yapılanmanın insanları.

Solcu radyoları kapatma cezaları ile susturan devlet, bunların karşısında susuyor. Susacak ta.. Böyle gizleniyor çünkü gerçekler.. Gizlenmeli de.. Yeni Politika gazetesinin sayfaları sansürleniyor. Sosyalist dergiler, gazeteler hergün basılıyor. Muhabirler, yazıişleri müdürleri işkence görüyor, tutuklanıyor.

Yazın şimdi;

"Necla Bol, oğlu Devrim'i yanına alarak Dayanışma Sokak'taki işyerine gitti. Geceyarısı kendini su borusuna astı." Bunu nasıl getireceksiniz ekrana.. Yüzünüze tükürmezler mi şimdi sizin!

Ordudaki gelenekçiler, Çiller'e yakın isimleri tasfiyeye hazırlanıyor

Ankara'da paşalar dansı!

Ankara, Söz- Önümüzdeki ağustos ayında yapılacak olan Yüksek Askeri Şura toplantısında ordu içindeki dengeler belirgin bir biçimde değişecek. Bu değişikliklerin Genelkurmay'ın hükümet ve siyasilerle olan ilişkilerinde önemli dönüşümler yaratması bekleniyor. Sözkonusu gelişmelerin; ordu içinde geleneksel politikalarda ısrar eden kesimlerin, Çiller ile geçmişte yakın ilişki içinde olan "yenilikçi" kesime karşı başlattıkları bir tasfiye hareketi olduğu gözleniyor.
Geçen yıl dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş ve Başbakan Çiller'in ittifakları sonucu görev süreleri birer yıl uzatılan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Halis Burhan ile Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Vural Bayazıt bu yıl emekli oluyor. Vural Bayazıt'ın kadeşi olan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) Genel Sekreteri Doğan Bayazıt'ın da emekli olmasına kesin gözüyle bakılıyor. Güreş'in politik ekibi olarak anılan generallerin tasfiyesinden sonra ordu içi dengelerin Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Karadayı'nın istediği gibi biçimleneceği belirtiliyor.

Geçen yıl yapılan Şura toplantısı öncesinde Fethullah Gülen ile görüşen Çiller'in Karadayı'ya yaptığı ricalar sonuç vermemiş, islamcı olarak bilinen subayların görevine son verilmişti. Karadayı ile Çiller arasında yaşanan bu gerginliğin ardından Genelkurmay'ın tavrı ilk işaretlerini vermişti. Genelkurmay, Güreş döneminin aksine Başbakan ile ilişkilerinde resmiyeti ön planda tutacaktı. Güreş döneminde yapılan siyasi şovlar, ülke gündemine düşen demeçler artık bir yana bırakılacaktı. Karadayı, sadece Başbakan'la değil, genel olarak siyasilerle olan ilişkilerine sınır getirmek istiyordu.

Güreş'in ekibi olarak bilinen sözkonusu generallerin yerleştirmeye çalıştığı politikalar da yeniden gözden geçirilecekti. Bu gelişmelere karşın Şura öncesinde Güreş ve kurmayları tarafından bazı subaylar için referans oluşturan listeler hazırlanıyor. Bu listeler son bir koz olarak Şura üyelerini etkilemek için oluşturulsa da fazla etkili olacağa benzemiyor. Çünkü tercih hakkı açısından önem taşıyan "kıymetlendirme notlarının" yaratacağı etki şu anda Genelkurmay'a hakim olan politik görüşlere bağlı olarak etkili olabiliyor. Bunun bir diğer anlamı da şu: Genel Sekreter Bayazıt'ın görev süresinin uzatılması için Karadayı tarafından Bayazıt lehine öneri verilmesi ve Şura üyelerinin üçte ikisinin olumlu görüş bildirmesi gerekiyor. Bu da savaşan ekipler arasında pek mümkün görünmüyor.

Şura toplantısında emekli olacak, görev süresi uzayacak ve terfi edecek subayların durumu görüşülüyor. Üst düzey generaller hakkındaki karar Şura'nın son günü veriliyor. MGK Genel Sekreteri Bayazıt 65 yaş haddini henüz doldurmadı; ancak Karadayı ile ters düştüğü için askeri çevreler tarafından Bayazıt'a şans tanınmıyor. Geçtiğimiz günlerde Bayazıt lehine girişimlerde bulunan Çiller'in Karadayı'dan istediği yanıtı alamadığı da kulislerde konuşulan konuların başında yer aldı. Bu arada MGK Genel Sekreterliği için 1993 yılında orgeneralliğe terfi eden 3. Ordu Komutanı Teoman Koman'ın adı geçiyor.

Bu yıl emekli olacak Hava Kuvvetleri Komutanı Halis Burhan'ın yerine Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Ahmet Çörekçi'nin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Vural Bayazıt'ın yerine de Donanma Komutanı Oramiral Güven Erkaya'nın getirilmesi bekleniyor. 65 yaşını dolduran Jandarma Genel Komutanı Aydın İlter'in boşaltacağı göreve, bu yıl orgeneralliğe terfi edecek olan, Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Necati Özgen'in getirilmesi bekleniyor. Özgen, hatırlanacağı gibi daha önce Diyarbakır Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı görevinde bulunmuştu.

YAŞ toplantısında ekiplerin politik savaşları alt kademelere de yansıyacak. Örneğin MGK toplantısında Çekiç Güç'ün konuşulduğu sırada Kuzey Irak'ta Saddam'sız bir çözümü arzulayan MGK Genel Sekreteri Bayazıt'a karşı tam aksi görüşü savunan Karadayı'nın uluorta tartışmaları vb. biçimlerde ifadesini bulan ayrılıklar ordunun alt kademelerinde taraftarlar buluyor.

Genelkurmay Başkanı, Başkomutan'la birlikte ufku gözlüyorlar!

Gökdemir'e 'Pazartesi' yanıtı

"Kadınlara mahsus" Pazartesi dergisi, Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir'in Alman milletvekillerini "fahişe"likle suçlamasına farklı bir boyut getirdi. Temmuz sayısında, Claudia Roth'la "çok özel bir söyleşi" gerçekleştiren Pazartesi dergisi, "Erkeklerin büyük bir çoğunluğu geneleve gider, peki müşteriye serbest olan siyaset fahişeye neden yasak olsun" yorumunu getirdi. Ayrıca İzmir Genelevi çalışanlarından Ahu'nun da konuyla ilgili yorumu Pazartesi sayfalarında yer alıyor.
Gökdemir'in sözkonusu laflarının ardından "orospu" krizi boyutlanmış, Gökdemir'in istifasının istenmesinin yanı sıra olaya ilişkin farklı çevrelerden birçok yorum yapılmıştı. Bunlar arasında "Pezevengin iyisi orospuyu gözünden anlar" yorumu da ilgi çekmişti.
Son olarak Pazartesi'nin yorumu, bu tartışmalar içerisinde "Aile ve kadından sorumlu" Devlet Bakanı Aysel Baykal'a da bir yanıt niteliği taşıyor. Baykal, Gökdemir'in "Siz niye alınıyorsunuz" sorusuna "Benim alınacak bir şeyim yok" yanıtını vermişti. Pazartesi'nin son yorumu da yeni tartışmalar açacak gibi.

TİP'liler yargı karşısında

Geçtiğimiz şubat ayında "TİP'in Türkiye siyasal yaşamına ve kültürüne katkılarını değerlendirmek" amacıyla düzenlenen gecede 'suç' işlendiği savıyla açılan davanın ilk duruşması 3 Temmuz Pazartesi günü saat 14.00'te Şişli 2. Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülüyor. "Legal toplantıyı illegal etkinliğe çevirmek" yönündeki iddiayla açılan davanın sanıkları ise, gecenin düzenleme kurulunda yer alan isimlerden oluşuyor. Gülden Sevgili, Ayten Targan, İbrahim Bozkurt, Mustafa Atalay, Yücel Gürsel, Çetin Serfidan ve Sönmez Targan'nın yargılanacağı davada sanıkların 3 ila 6 yıl hapsi isteniyor. TİP'liler, birçok ünlü ismin de çağrılı olduğu davaya, duyarlı herkesi beklediklerini açıklıyorlar.

Çevre FM'de neler oluyor?

Haber Merkezi- Özellikle sol kamuoyunda muhalif yayınlarıyla tanınan ve Maltepe'den tüm İstanbul'a 105.7'den yayın yapan Çevre FM'de işler karışık. Çevre FM'de çalışan 12 kişinin geçtiğimiz hafta içinde radyo yönetimine yönelik ağır suçlamalar getirmesi ve ardından radyodan ayrılmasıyla başlayan gelişmeler zinciri, giderek sol içi bir olay haline dönüştü. Ayrılanlar, "Kürt ve sosyalist kimliklerini reklam-bağış toplama aracı gibi görmek ve pazarlamak; çalışanlara tecavüz ve cinsel tacizde bulunmak; hesaplarda sahtekarlık yaparak çalışanları aldatmak; keyfi işten çıkarmak ve sansür uygulamak; bu yapılanları ortaya çıkaranları fahişelik ve lezbiyenlikle suçlamak" gibi çeşitli iddialarla Çevre FM yöneticilerini suçlarken, yayın yöneticileri ise, tarafları sol kamuoyu önünde karşı karşıya getirmek için düzenlenen 1 Temmuz Cumartesi günkü toplantıda herşeyin ortaya döküleceğini ileri sürerek toplantı öncesinde konuşmak istemediler.

Gazetemizin bayiye çıktığı gün gerçekleşen cumartesi toplantısı ise, tarafların bütün sol grupların önünde kozlarını paylaşmaları açısından ilginçlik taşıyor. BSP, HADEP, SİP gibi partilerin yanı sıra farklı sol gruplardan da insanların katılacağı söylenen toplantıda, partilerin ve sol yapıların izleyici mi, yoksa jüri olarak mı çağrıldığı ise pek bilinmiyor.

Çevre FM yöneticileri, cumartesi günkü karşılaşmadan önce olayın basına yansımasını istemediklerini, 'çamur at, izi kalır' mantığıyla davranmanın doğru olmadığını, olayın çok farklı boyutları bulunduğunu ve cumartesi günü herşeyin konuşulacağını söylediler. Dahası, olayın, sol medyaya da sıçradığını gösteren açıklamalarda bulundular. Evrensel gazetesinin cumartesiyi beklemeyerek haberi ertelediğini, ayrılanların iddialarına dayanarak haber yapan Yeni Politika gazetesinin ise kendilerinden özür dilediğini ileri sürdüler.

Taraflar, toplantının günü konusunda da çatışmaya düştüler. Çevre FM yöneticilerinin iddialarına göre, ilk olarak 28 Haziran Çarşamba günü olması gereken toplantı, ayrılanların çağrılı olduğu halde gelmemeleri üzerine gerçekleşemedi. Ancak aralarında, Çevre FM'in yüzde 20 hissesini bulunduran yönetim kurulu üyesinin yanı sıra yayın kurulu üyeleri de bulunan iddia sahipleri ise, kendilerine çağrı yapılmadığını, her yerde tartışmaya açık olduklarını belirttiler.

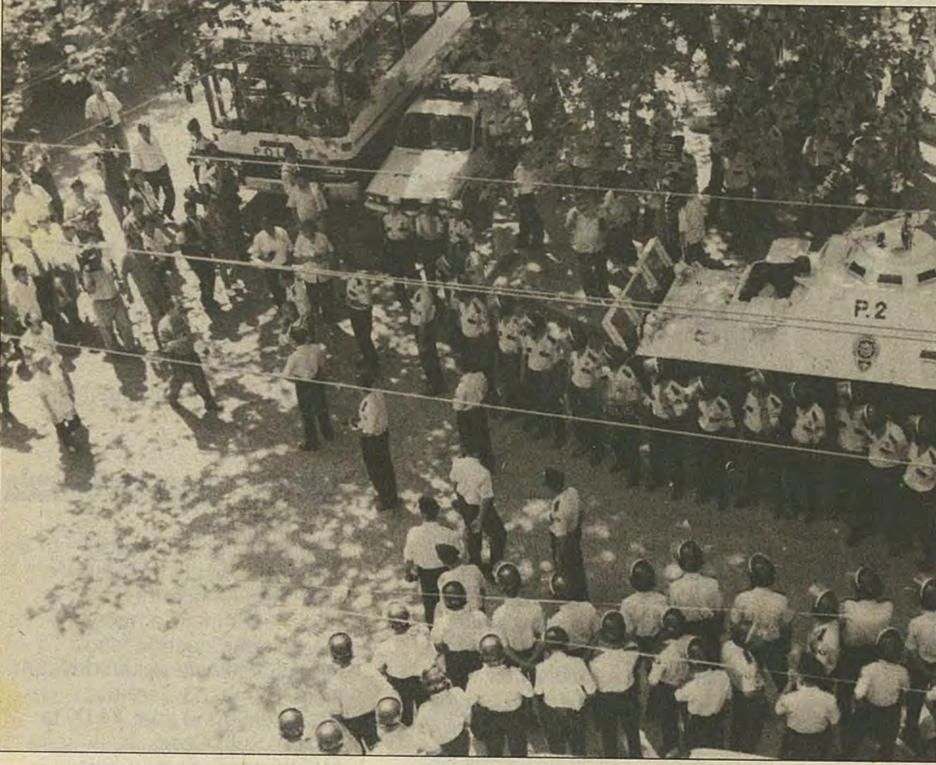
Muhalif yayın yapan diğer radyoları da kapsayan bu çatışmaların bir süre daha devam edeceği görülüyor. Bağış ve reklamlar, cinsel tacizler, sol ve muhalif kurumlarda çalışanların haklarını alamaması gibi konuları da gündeme getiren bu tartışmaların sonucu merakla bekleniyor.

Çevre FM çalışanlarıyla gazetemizin merkez bürosunda görüştük

Bir insan hakları eyleminin foto (ya da polisiye) öyküsü

▼ İnsan Hakları Derneği (İHD), kayıplarla ilgili yeni bir kampanya açtı. "Kayıplara son, sorumlular yargılansın" sloganıyla başlatılan kampanya çerçevesinde çeşitli etkinliklerde bulunan İHD, önceki cumartesi günü de, Ankara'da İçişleri Bakanlığı önüne "sahipsiz ayakkabı bırakma" eylemi düzenlemişti. 296 kayıpla Latin Amerika diktatörlüklerini andıran Türkiye'de, Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı güvenlik kuvvetlerinin "titizliği", kayıplarını arayanları "hedefe" ulaşmaktan alıkoydu. İnsan hakları savunucuları ve kayıp aileleri en fazla Güvenpark'a kadar gidebildiler. Ne de olsa Ankara'da demokrasinin sınırı Güvenpark'a kadardı! İşte size, "sahipsiz ayakkabı bırakma eylemi"nin 4 karelik foto-öyküsü!

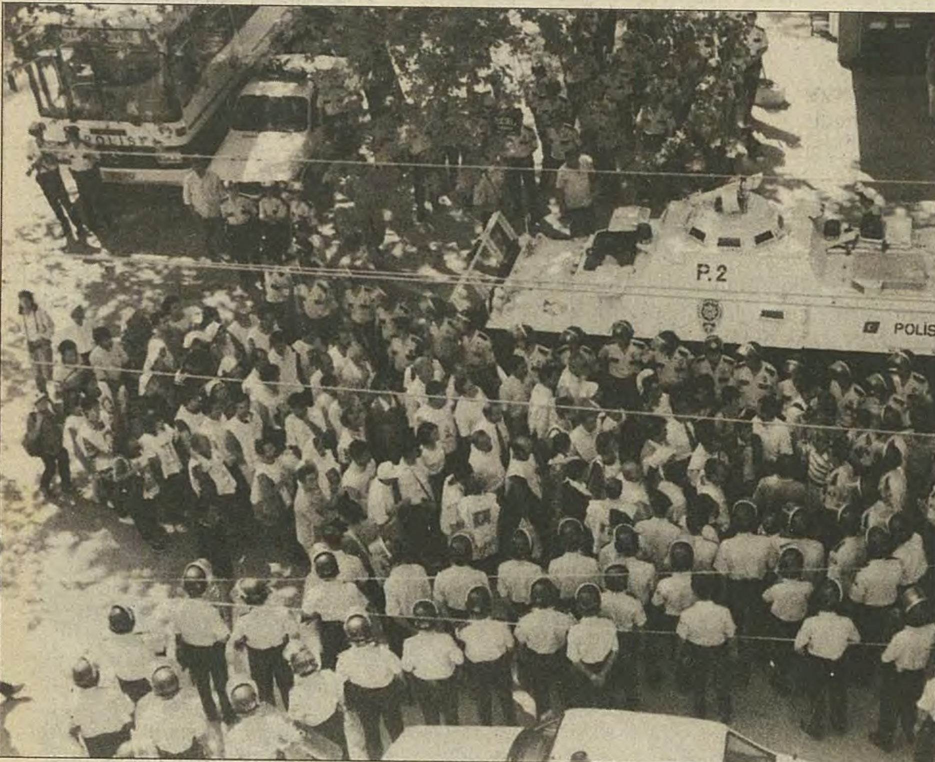
1. Hazırlık ve bekleyiş

Tam teçhizatlı güvenlik kuvvetleri alandaki yerlerini almış durumdalar. Aldıkları "duyum" gereği insan hakları savunucularını dört gözle beklemeye başladılar. Artık, değil insan hakları savunucuları, kim gelirse gelsin onlar hazır! Devlet neymiş 'onlara' gösterecekler.

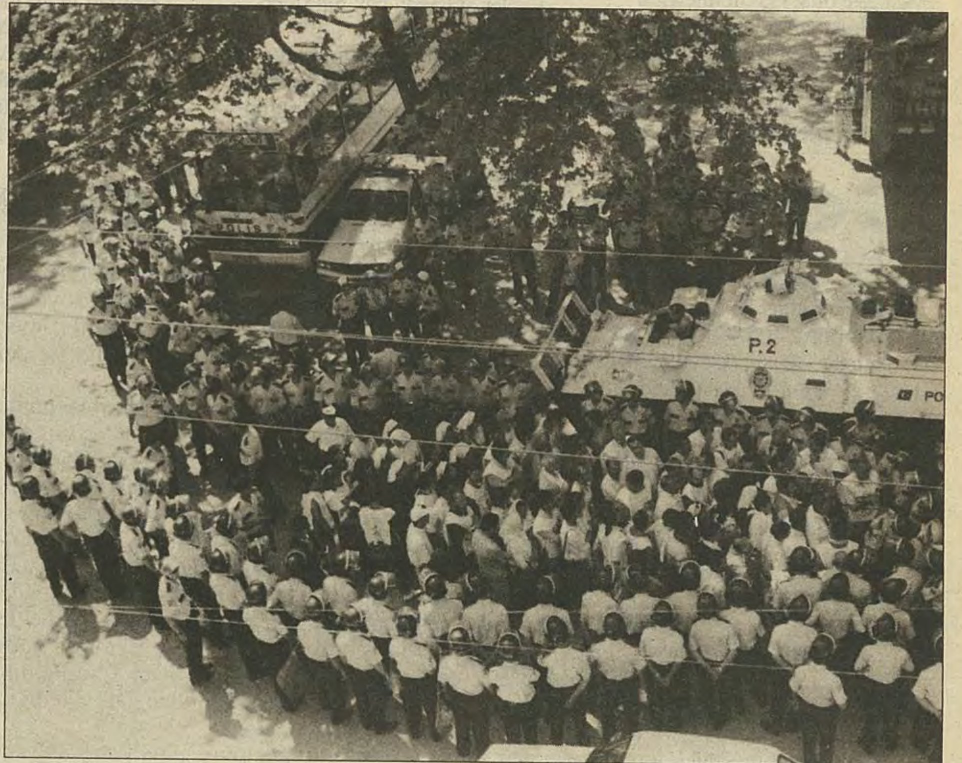
2. Geliyorlar..!

Ha işte, insan hakları savunucuları, "hürriyet, müsavvat, adalet" şiarıyla ilk Türk anayasasının yapıcısı olarak tarihe geçen Mithat Paşa'nın adının verildiği caddeyi geçmek üzereler (ne tesadüf). Gerçi onlar da deneyimliler. Devletin sınırının nerede başladığını biliyorlar.

3. 'Gelecekleri varsa..!'

Gelin bakalım, geleceğiniz varsa, göreceğiniz de vardır! En iyisi, siz bu sahipsiz ayakkabıları bize verin. Nasılsa ihtiyacınız olmayacak! Atalarımız göğüs göğüse savaşları hep hilal numarasıyla kazanmışlar. Şöyle çekilir gibi yapıp, düşmanı aralarına almışlar ve...

4. 'Buna Osmanlı taktiği derler!'

İşte böyle! Hepiniz kuşatılmış durumdasınız. Buna Osmanlı taktiği derler. Siz en iyisi mi ayakkabıların sahibini bulma inadından vazgeçin. Bu işin sonunda 285 sahipsiz ayakkabıya yeni sahipsiz ayakkabılar eklenmesi tehlikesi de var. Hani şu 'Dimyata pirince gitme' hikayesi..

BSP gözaltında kayıplarla ilgili siyasi kampanya başlattı

Eğer bir gün kaybedilirsem...

▼ Birleşik Sosyalist Parti, 20 Haziran–15 Ağustos tarihleri asasında yürüteceği siyasi kampanya nedeniyle bütün demokratik kitle örgütlerine çağrıda bulundu. BSP'nin Gözaltında Kayıplar ve Faili Meçhuller Kampanya Komisyonu bu kampanyanın genel hatlarıyla yönünü şöyle çiziyor: "Birincisi mümkün olan en geniş kesimlerle bu kampanyanın örgütlenmesi ve kampanyanın faaliyetlerine çeşitli kesimleri katmak. İkincisi ise, şu an devam eden kayıplarla ilgili bütün kampanyalara katılmak."

BSP'nin çağrısı üzerine çeşitli kuruluşların temsilcileri ve bazı aydınlar geçen hafta Adli Tıp Kurumu'na giderek parmak izlerini ve fotoğraflarını verdiler.

Asya DERELİ

Oldukça kalabalıktılar. Cerrahpaşa Adli Tıp Kurumu önünde toplandılar. Ellerinde beyaz kağıtlar göze çarpıyordu. Kağıtlar bildiri değildi. Kağıtlarda şöyle bir yazı yer alıyordu:

"Gözaltında kayıp ya da faili meçhul olaylarından biri ile herhangi bir zamanda karşı karşıya kaldığımda, kimliğimin bilinmez kalmaması için şimdiden fotoğrafımı ve parmak izimi kurumunuzun kayıtlarına geçmek üzere bırakıyorum."

Bu dilekçeyi vesikalık bir fotoğrafla birlikte Adli Tıp Kurumu yetkililerine bırakan bu kalabalık ağırlıkla Birleşik Sosyalist Partililer'den oluşuyordu. Ancak eyleme parti dışından aydınlar ve sanatçılar da katıldılar. Onlar da fotoğraf ve parmak izlerini verdiler.

Bugüne kadar toplumun çeşitli kesimlerinden pek çok kişi inancından ya da politik kimliğinden ötürü ya öldürülmüştü ya da gözaltında kaybedilmişti.

Devlet bu cinayetler karşısında niçin suskundu? Suskun kalmakla yetinmiyor, kayıpları protesto eden ya da yakınlarını arayanların da suskun kalmasını istiyordu.

Oysa bizzat TBMM bir araştırma yapmıştı. Bu araştırmaya göre kayıplar ve cinayetler, devletin resmi kurumlarında örgütlenmiş, yasadışı faaliyet içinde bulunan devlet organları eliyle işleniyordu.

Basına bunları anlattılar ve taleplerini ilettiler: "Faili herkesçe malum cinayetlerin ve gözaltında kayıpların devlet içindeki sorumluları açığa çıkarılmalı. Cinayetleri önleyemeyen siyasal sorumlular derhal görevlerini bırakmalılar. Bulunduğu görev ve sorumluk alanında bu türden cinayetler işlenen tüm devlet görevlilerine derhal işten el çektirilmelidir."

Kampanya en geniş çevreye yayılacak

BSP, 20 Haziran–15 Ağustos tarihleri asasında yürüteceği bu siyasi kampanya nedeniyle bütün demokratik kitle örgütlerine çağrıda bulundu. BSP'nin Gözaltında Kayıplar ve Faili Meçhuller Kampanya Komisyonu bu kampanyanın genel hatlarıyla yönünü şöyle çiziyor: "Birincisi mümkün olan en geniş kesimlerle bu kampanyanın örgütlenmesi ve kampanyanın faaliyetlerine çeşitli kesimleri katmak. İkincisi ise, şu an devam eden kayıplarla ilgili bütün kampanyalara katılmak."

Bilindiği gibi kayıplarla ilgili kampanyalar devam ediyor. Her cumartesi Galatasaray Meydanı'nda oturma eylemi var. Çarşamba günü Kadıköy Altıyol'da, Cumartesi ise Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda mumlar yakılıyor. BSP'liler bu eylemlere de katılma kararı aldılar.

Kampanyanın asıl vurucu noktası Meclis Araştırma Komisyonu'nun hazırladığı faili meçhul cinayetlerle ilgili raporun üzerine gitmek. Bu rapor taslağından şu an kimse söz etmiyor.

BSP bu rapor eksenli bir konferans düzenleyecek. Konferansın adı "Yaşama hakkı ve Türkiye gerçeği."

Ayrıca BSP bu rapor taslağını bir kitapçık halinde basarak dağıtacak. Kampanya süresince çeşitli afişler asılacak, bildiriler dağıtılacak. Kampanyaya katılanlar yakalarında "Işığı çoğaltalım, kayıplar nerede, karanlık aydınlansın" kokartlarıyla dolaşacaklar.

İlk afiş kimsesizler mezarlığındaki sahipsiz mezarları sorgulayacak ve bu mezarların açılması için kamuoyu yaratmayı hedefleyecek. Bunun nedenini Kayıplar Komisyonu'ndan Hakan Tahmaz şöyle açıklıyor: "Bu konuda duyarlı birçok kesim, 'Kimsesizler Mezarlığı'ndaki sahipsiz mezarlar açılırsa gözaltında kayıpların büyük bir bölümü aydınlanır' diye düşünüyor." Mezarların açılmasını hedefleyen ve TBMM'nin rapor taslağından bir alıntıyla hazırlanacak afişin sloganı şöyle olacak: "295 mezar açılsın. Gerçeğin mezarda kalmasına izin vermeyelim."

Afişlerden bir bölümünde öldürülen ya da gözaltında kaybedilen kişilere ait özel bilgiler yer alacak.

'Kayıp filmleri haftası' da düzenleyecek olan BSP, Arjantin'de, Şili'de kaybolanların öyküsünü anlatan filmleri de gösterime açacak. 15 ve16 Temmuz günü Beyoğlu Küçük Sahne'de 19.00 ve ve 21.00 matinelerinde Resmi Tarih, Beyaz Gül, Ölümsüz, Baden Maryo adlı filmler gösterilecek.

Ayrıca çeştli kültür merkezlerinde ve BSP Kültür Merkezi'nde de video filmleri gösterilecek. Bu filmlerden birinin konusu oldukça ilginç. Türkiye'de yaşanan kayıpları anlatan bir film bu. Bir diğeri Arjantin'deki annelerin kayıplarla ilgili yürüttüğü mücadeleyi anlatıyor.

Bu siyasi kampanyaya katılanlar salt BSP'liler değil. Dışardan birey olarak kampanyaya katılanların sayısı da oldukça fazla.

BSP'liler, İHD'nin yasaklanan afişinin basılı olduğu tişörtleri de bu yasağı kırmak için giyecekler.

BSP ilçeleri de buna paralel olarak kampanya için çeşitli etkinlikleri devreye sokacaklar.

Genellikle kayıplarla ya da faili meçhullerle ilgili kampanyaları sosyalistler, devrimciler mi yürütür? Ya kenarda kalan sessiz yığınlar? BSP'nin hedeflerinden biri de sessiz kalanları bu kampanyaya katabilmek..

Kampanya devam ederken Adli Tıp Kurumu'na fotoğrafını ve parmak izini veren BSP üyesi Halis Meşe'nin polis tarafından evinin basıldığı haberi geldi. Polis Meşe'yi o gece götürdü. Bir gün gözaltında tutulan Meşe ertesi gün serbest bırakıldı.

Kampanya ile ilgilenenler ve katılmak isteyenler BSP İstanbul İl Merkezi'nin (0212) 252 76 41-42 nolu telefonlarından kampanya komisyonuyla ilişki kurabilirler...

'Olağanüstü Hal sektörü'ne devam

▼ Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, işkence ve toplu gözaltılar, olağanüstü hal tazminatı ve korucu maaşları için yasal zemin hazırlayan uygulamanın kaldırılması, bu sektörü yönetenler tarafından engelleniyor. Olağanüstü hal uygulaması kaldırılsa da değişen bir şey olmayacak. Yeni "İller Yasası" ile valiler "sıkıyönetim paşası" yetkileriyle donatılacak. Bu uygulamanın gerçekten kaldırılması için, koruculuk sisteminin ve özel timin de kaldırılması gerekiyor.

Korucubaşları Çankaya Köşkü'nde Cumhurbaşkanı Demirel'le görüşecek kadar rejimin muteber adamlarıdır

Ankara, Söz - "... 20 yaşındaki bir genç olağan hali tanımıyor. İnsan hakları ve demokrasi onlara ninni gibi geliyor.." Bu söz bölgede on ilde uygulanan Olağanüstü Hal'in kaldırılmasını isteyenler tarafından kullanılıyor genellikle.

Ancak, artık bu uygulamaya sadece demokrasiyi kısıtlayan, insan haklarına aykırı bir uygulama olarak bakılamıyor. 1978'den itibaren 6 yıl sıkıyönetim,1984 yılından beri de Olağanüstü Hal ile yönetilen Bölge'de bu uygulama yasal ve yasadışı kurumlarıyla artık bir yönetim biçimine dönüştü. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, işkenceler ve toplu gözaltılar için yasal zemin hazırladığı TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nca da belirlenen bu uygulamanın kaldırılması, bu sektörü yönetenler tarafından engelleniyor. Birçok kişi yasal ve yasadışı yollardan bu sistem sayesinde ayakta duruyor. Memurlar olağanüstü hal tazminatı alıyorlar. Korucu maaşlarının tutarı ise trilyonları buluyor.

TBMM'de günlerce önceden tartışılan, her seferinde ufak çaplı bir hükümet krizine neden olan bu uygulamanın, önümüzdeki aylarda önce birkaç ilde olmak üzere, aşama aşama kaldırılmasının gündeme geleceği söyleniyor. MGK'nın da bu yönde görüşü olduğu söylenirken, bunun yerine alternatif olarak gündeme getirilen ve yeniden tartışmaya açılacak olan İller İdaresi Kanunu'nun ise, bütün illere Olağanüstü Hal'i getireceği biliniyor. Olağanüstü hal uygulamasının, maliyetinin de günlük 500 milyar lira olduğu ifade ediliyor.

TBMM Faili Meçhul Cinayetler Komisyonu üyesi ve RP Bingöl milletvekili Hüsamettin Korkutata, olağanüstü hal uygulamasının bölgede bir sektör olduğunu, kaçakçısıyla, korucubaşlarıyla, ajanlarıyla ve bir kısım "kötü niyetli" güvenlik güçleriyle bu sektörü oluşturanların birbirlerine kenetlendiklerini belirterek, "Bu öyle bir kenetlenme ki, buna karşı çıkan kim olursa olsun ya öldürülüyor, ya iftirayla devredışı bırakılıyor ya da vatan hainliğiyle suçlanarak kaçırılıyor" diye konuşuyor. Meclis'te olağanüstü halin uzatılmasına öngelen günlerde bölgede olayların yoğunlaştığını da iddia eden Korkutata, bu günlerde olağanüstü halin devam etmesinin mecburi olduğu imajı uyandırıldığını söylüyor.

Korkutata, olağanüstü hal uygulaması uzun bir süredir devam ettiği için kendisine göre kullarının da oluştuğunu belirterek, şöyle devam ediyor:

"Bu tabii bir sonuçtur. Kontrol etme imkânı olmuyor. Bir tim komutanının dağda ne yaptığını bilir misiniz? Artık salt kanunlar değil, tecrübeler işlemeye başlıyor. Valinin emri dinlenmez, kendi kurallarını koyar, uygular."

Korkutata, olağanüstü halin bölge insanlarını her yönüyle çökerttiğini de vurgularken, insanların mücadele azminin kırıldığını, hak arama imkânlarının olmadığını da sözlerine ekliyor.

'Ünal Erkan taraflar arasında sözcü'

Şırnak Bağımsız Milletvekili Mahmut Alınak, olağanüstü hal yönetimi kalksa da kalkmasa da değişen bir şey olmayacağı görüşünü savunuyor. Alınak, bu uygulamanın artık korucuları, özel timi, toplu tutuklamaları ve işkenceleriyle bir kurum halini alarak yönetim biçimine dönüştüğünü vurguluyor. Alınak, şunları söylüyor:

"Bu uygulama kaldırılsa bile geliştirdiği kurumlar bütün şiddetiyle devam edecek. Bu nedenle olağanüstü hal uygulamasının devam edip etmemesini umursamıyorum. Meclis'te yapılan biçimsel görüşmeler buna meşruiyet kazandırmaz."

Alınak, olağanüstü halin devam ettirilmesinin birinci nedeninin, psikolojik bir baskı aracı olması, ikinci nedeninin ise olağanüstü halin yönetimini ellerinde bulunduranların sistemin devam etmesini istemeleri olduğunu belirtiyor. Alınak şöyle devam ediyor:

"Uyuşturucudan tutun, silah kaçakçılığına kadar meşru olmayan birçok yasadışı iş için Olağanüstü Hal avantajı kullanılıyor. Bu yasadışı güçler sanıldığından daha da etkin durumda. Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan, sadece Ankara ile köprüdür, sözcüdür. Ünal Erkan inisiyatif sahibi değildir. Olağanüstü halin devamını isteyenlerin olağanüstü hal tazminatları gibi yasal yollardan avantajları da var. Bu uygulama kalksa bile kurumları devam edecektir."

Bütün bu değerlendirmelerin ötesinde, Ankara'dan memleketi yönetenlerin "demokrasi" gibi bir sorunlarının olmayışı, ülke genelinde ve bölgede demokratik hak ve özgürlüklere karşı düşmanca tutumları, Olağanüstü Hal uygulamasının devam etmesinde temel etkenlerden birini oluşturuyor.

SİVAS KATLİAMINI UNUTMADIK!

Kırdılar ışığı,
Karanlığın kör ve kirli elleriyle!
Ateşe yazıldı 33 isim...

Bitmiyor derya,
Damla damla yakmayla

Takvim bitti...
Korku bitti...

Derya ateşle yanmıyor
Bugün iki Temmuz!

Unutursak derya da yanacak!

Ken Bora, Ekrem Bayram, **Diyap Sakallı,** Murat Alp, **Mustafa Demir,** Aycan Demir, **Çiçek Bacik,** İlknur Güç, **Rafet Temur,** Deniz Keskin, **Mahmut Gündoğdu,** Y. Mirzah, **İnternationalismus** Referat, Sencer Eren, **Cemil Yıldırım,** Cevdet Yıldız, **Murat Yıldırım,** Erdoğan Öner, **Alev Demir,** Hedavet Demir, **Dilo Umut,** Ayşe Umut, **Şeyda Güç,** Erdal Alkan, **Ahmet Vural,** Ahmet Tüzün

Geçmiş olsun!

Arkadaşımız Mustafa Erdoğan ile Hayat Erdeviren evlendiler.

Kendilerine yine de mutluluklar diliyoruz.

SÖZ ÇALIŞANLARI

Okmeydanı Mahmut Şevket Paşa mahallesi sakinleri:

Devletin bizimle sorunu var

▼ Mahmut Şevket Paşa mahallesi Muhtarı polis baskınlarının sonucunda kendisine başvuruların arttığını anlatıyor. "Çocuklarının tutuklanmasından sonra mahalle halkı bana geldi. Bir şeyler yapalım dediler. Artık biraraya gelelim ortak çözüm arayalım dedik." Böylece komite fikri olgunlaşıyor. İlk toplantı 19 Haziran'da gerçekleşiyor. Toplantı duyurusu bütün sokaklara asılıyor. Toplantının olduğu gün tansiyon iyice yüksek. Çocukları gözaltına alınanlar da parkta bekliyorlar.

Ayla ÖNDER

"Bu sadece Okmeydanı'nın değil, kenar semtlerin ortak problemi. Bu semtlerde altyapı, işsizlik, eğitim, konut sorunlarından başlayarak bir yığın problem var. Köyden kente göçeden insanlar buralarda mekan tuttu. Devlet de buralarda yaşayan insanların sorunlarına yeterince eğilmedi. Taleplerimiz karşılanmıyor. Devlet dikkati başka yere çekiyor. Yapay birtakım sorunlar yaratıyor." Okmeydanı'na bağlı Mahmut Şevket Paşa mahallesi sakinleri ile sohbete başladığımızda, önce genel bir çerçeve çizdiler bize.. "Sadece biz değiliz.." Önce bir Türkiye gerçeğinin altını çizip, sonra döndüler kendilerine..

Mahalleye ilk girişte birahaneler göze çarpıyor önce.. Sonra kebap ve lahmacun salonları.. En dikkat çekeni de kuşkulu bakışlar. Bir yabancıya derhal çevriliyor gözler ve bakışlardan okunuyor soru; "Sen kimsin? Burada ne arıyorsun?"

Mahmut Şevket Paşa adı, geçtiğimiz günlerde peşpeşe yaşanan olaylarla bir süre gündemde kaldı. DYP ilçe binasına yapılan baskın, ardından Sibel Yalçın'ın öldürülmesi, onun ardından da Yalçın'ı polise ihbar eden bakkalın vurulması.

Bunlarla da bitmedi.. Ev basmalar... Gözaltılar.. Tutuklanmalar.

Mahallenin çoğu Alevi. Sivas, Tokat, Erzincan, Ordu, Giresun, Çankırı'dan göç etmişler yıllar önce. Ancak şimdiye kadar Sünniler'le aralarında herhangi bir problem olmamış. 'Ben Aleviyim' diye önplana çıkmaktan, fark yaratmaktan kaçınıyorlar. Bir yaşam biçimi, bir felsefe olarak algılıyorlar Aleviliği. 'Önce insanız' diyorlar.

- Manmut Şevket Paşa'nın muhtarı ile görüşüyoruz. Mahalleden bir esnaf da yanımızda. Daha sonra bir kahvehane sahibi de katılıyor bu konuşmalara..

Muhtar Güzel Otluçimen soruyor: "Sosyal demokrat ve sol düşünceye sahip olmak suç mu?" Mahallede genellikle görüşler bu çerçevede.. Her seçimde oylar ağırlıkla sol partilere çıkıyor.

Yangını suyla değil benzinle söndürmeye kalkmak..

Bakkalın cenaze töreninde tam da buna benzer olaylar oldu. Anakent Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan cenazeyi siyasi propaganda aracı olarak kullandı. Aleviler'e saştı. Bu arada 'ülkücüler'in mahalleye saldıracağı söylentisinin yayılması tansiyonu yükseltti. Hasan Elmas, "Bunun üzerine mahalledeki bazı gençlerin toplanarak olası bir saldırıya karşı kendilerince tedbir almaları gerekmez miydi" diye soruyordu.

Ancak başkalarının mahalleye saldırısı beklenirken polisi buldular karşılarında.

"Düşünün bizi yöneten insanların durumunu.. Bir üst düzeydeki insan onun altındakine laf geçirmekten aciz. Parlamentodan birinin polis tarafından kafası gözü yarılıyor. Sonra o insanlar beraat ediyor.. Bunu Ankara'nın göbeğinde yapan polis, Sivas'ta, Gazi'de, Mahmut Şevket Paşa'da neler yapmaz." Bir güvensizlik hakim Mahmut Şevket Paşa'lılarda.

120 bin insanın yüzde 60'ının işçi olduğuna dikkat çekiyor muhtar. "Şişli Belediyesi'nden atılan, sonra dövülen, gözaltına alınan işçileri tanıyorsunuz. Bunların 50 kadarı bizim mahallede oturuyor."

Medyaya büyük bir tepki var. Mahallede televizyon izlenirken haberlere kuşkulu bakılıyor. Sibel Yalçın olayından sonra TV'ye çıkarılan 'teröristler' mahallenin sıradan insanları. Hatta bunlar arasında oğluna kız istemeye giden 70 yaşında biri de var.

Aleviler'le Sünniler birlikte komite kuruyor

Bütün bunların sonucunda biri komite fikrini ortaya atıyor. Bunun nasıl ortaya çıktığını Hasan Elmas şöyle anlatıyor: "Son olaylardan sonra büyük bir gerginlik yaşanıyordu. Bakkalın cenaze töreninden sonra dedikodular aldı yürüdü. Herkes bir köşeye çekilmişti. Aleviler köşeye çekilmiş fiskos... Sünniler bir köşeye çekilmiş fiskos.. Yok mahalle basılacak, tarama olacak falan.. 'Gelin bakalım dedik. Ayrı ayrı ne konuşuyorsunuz? Gelin o konuştuklarınızı birbirinize açıkça anlatın.' Ordulular'ı, Sivaslılar'ı, Erzincanlılar'ı topladık biraraya. 'Birbirimizin arkasından, acep ne konuşuyor' diye düşüneceğimize, oturalım anlatalım o gizli konuştuklarımızı dedim."

Muhtar da polis baskınlarının sonucunda kendisine başvuruların arttığını anlatıyor. "Çocuklarının tutuklanmasından sonra mahalle halkı bana geldi. Bir şeyler yapalım dediler. Artık biraraya gelelim ortak çözüm arayalım dedik." Böylece komite fikri olgunlaşıyor. İlk toplantı 19 Haziran'da gerçekleşiyor. Toplantı duyurusu bütün sokaklara asılıyor. Toplantının olduğu gün tansiyon iyice yüksek. Çocukları gözaltına alınanlar parkta bekliyorlar. "Biz de karar verdik. Gidelim ailelerin toplantısını dağıtalım diye. Çünkü bu ortamı kullananlar çıkabilirdi. Bir provokasyon yaratılabilirdi. Aramızda görevliler oluşturduk ve parka gitmek üzere çıktık toplantıdan. Ama o sırada polis sarmıştı parkı. Bunun üzerine Şişli Terörle Mücadele ekipleri ve Şişli Emniyet Müdürü ile diyaloğa geçtik. Onlara 'polis çekilsin aradan, biz aileleri dağıtırız' dememize rağmen ikna edemedik. Etrafı sarılı olduğu için parktakilerle irtibata geçemedik. Bu arada göz yaşartıcı bomba atıldı. Olaylar büyüdü...."

Bu olayların izleri hala taze. Herkesin kızı, oğlu, eşi, akrabası karakolu ziyaret etmiş. Polis tam 300 kişiyi topluyor evlerden, sokaklardan.. 30 kadarı ise halen gözaltında. Peki ne olacak? Peşini bırakmıyorlar. Aileler karakolların, terörle mücadele şubelerinin kapılarında. Aynı olayların yeniden yaşanmaması için oldukça duyarlı davranıyorlar.

Sohbet ederken sorduğumuz sorularla onları tanımaya çalışıyoruz. Gazete-kitap okuma oranı ne düzeyde? Televizyon izlerler mi?

"Bir insan duyarlı ise bir şeyler de okuyor. Okuyunca da düşünüyor. Bu ülkede düşünmek de suç olduğuna göre..." Yaşanan herşeyi, yorumuyla birlikte dinliyoruz. Buralarda başbaşa kaldıkları sorunlarla ilgilenmeyen devlete söyleyecek çok sözleri var. "Onlar 'başka Türkiye yok' diye propaganda yaparlar. Ama yalan. Onların gidecek başka yerleri var. Bizim ise başka ülkelerin bankalarında dolarlarımız yok. Bu ülkeyi yönetenlerin ikinci bir ülkede yatı, katı, villası var. Bizim yok. Bize vatan, millet, Sakarya nutukları atmasınlar. Bunu en çok söyleyen insanlar bizleriz."

Bunların bilincinde olan mahalle halkı bunun da "suç" olduğunun farkında. Düşündüğü için "suçlu" olduğunun da ayırdında.

Muhtar Güzel Otluçimen devam ediyor. "Vergiyi biz veriyoruz. Askere biz gönderiyoruz çocuklarımızı. Fakat onlara tepine tepine bizim üzerimizde yaşamlarını sürdürüyorlar. Biz ise 'niye bizim üzerimizde tepiniyorsunuz' dediğimiz zaman suçlu oluyoruz. En güzel sahilleri, göl kenarlarını onlar parselliyor. Çalışanlar bir yığın sorunların içinde boğuşuyor. İşçiler işten atılıyor. Hadi gel duyarlı olma. Bu atılanların eşleri var, çocukları var. Bunları ben düşünmeyeceğim de kim düşünecek? Bu ülkede sendikalar var. Türk-İş var. İşçiler işten atılıyor. Sendika sahip çıkmıyor. Peki işçiler ne yapacak o zaman?"

35 yıldır İstanbul'da olan, 7 yıldır Mahmut Şevket Paşa'da muhtarlık yapan Güzel Otluçimen bunları anlatıyor bize. Herhangi bir mal varlığına sahip değil. Hatta evi bile yok. Kirada oturuyor.

Burada yaşayanlara TV uyuşturucusu hiç etkili olmamış gibi. "Biz pek izlemiyoruz. Ama atv'de Ali Kırca'nın programlarını izliyoruz. Sonra tartışıyoruz. Şöyle düşünüyoruz. Oraya çıkıyor en üst düzeyde adamlar konuşuyor. Kardeşim bunlar kendi yaptıkları pislikleri yine kendileri anlatıyorlar. Çözüm getirmiyorlar. Peki ben bu mahallenin muhtarıyım. Ben niye çıkıp anlatamıyorum dertlerimizi. İşten atılanları niye çıkartmıyorlar oraya?"

Sorular soruları kovalıyor. Aslında felsefe yapıyoruz da haberimiz yok.

Muhtar başka bir mahalleye gittiğinde orada kendini tamamen yabancı hissediyor. 'Misafirliğe gidiyorum. Oturup sohbet ediyoruz. Konu hemen televizyona geliyor. Yok TV'de şöyle program vardı. Şu iyiydi, bu kötüydü...' diyorlar. Bütün dünyaları televizyon olmuş."

Fısıltı gazetesi

Biz sohbet ederken biri geliyor muhtarın kulağına eğiliyor. Muhtarın yüzünün rengi aniden değişiyor. Herkes yerinden kalkıyor. Birkaç telefondan sonra hava değişiyor. "Yok bir şey" diyor Otluçimen. "Sakin olun kahve taraması falan yok!" Sibel Yalçın olayından sonra bu tip haberler sık sık yayılıyor. Telefonla haber geliyor: "Mahalle basılacak. Kahve tarandı. Dükkan bombalandı." Ama tutmuyor oyun. Paniklemiyorlar. Önce sağı-solu arayıp gerçeği öğreniyorlar. Muhtar ortalığı yatıştırıyor. Tekrar herkes yerini alınca gülüşmeler başlıyor. "Meğer alışmışız bunlara..."

"Biz artık tedbirimizi aldık. Bir şey olunca hemen birbirimizle bir telefon zinciri kuruyoruz. Aramızda karar aldık. Böyle bir söylenti duyunca kesinleştirmeden inanmayacağız."

Bu konuşmalar sürerken bir genç geliyor yanımıza. Büyükşehir belediyesinde çalışıyormuş. Konuşup tartışmak istiyor. Söze "Aleviyim" diye giriyor. Sonra işçiliğinden söz ediyor. Ancak muhtar onu uyarıyor. "Alevi oluşun biz ilgilendirmez. Ne olursan ol. Hepimiz insanız."

Bir haber daha geliyor. İşten atılan Şişli Belediyesi işçilerine ikinci bir saldırı olmuş. Sohbetimize katılan kahveci şöyle diyor. "Şimdi ben oraya desteğe gideceğim. Benim mahallemin insanı çünkü. Televizyoncular beni çekecek 'terörist' diye gösterecek. Beni A ya da B örgütünden diye lanse edecek!"

Kahveci devam ediyor: "Belediye işçisi ne istiyor? Hakkını istiyor. Bu işçilerin karşısına devlet çıkıyor. Gazi'ye gidiyorsun karşına devlet çıkıyor. Ekmek istiyorsun devlet çıkıyor. Su istiyorsun devlet. Bizim devletle değil devletin bizle sorunu var!"

"Mahallede birlik beraberlik içinde yaşamak zorundayız. Sağcısı, solcusu Alevisi, Sünnisi... Hangi güç tarafından olursa olsun bizi bölemeyecekler."

Mahalleden ayrılırken yalnız değildik. "Arkadaş niyetine" yaklaşıp "nereliyiz, Okmeydanı'na nereden geldik, niye geldik" sorularıyla bizi bunaltan bir "sivil"le epey yürüdük.. O kimdi? O mu? Hiç canım.. "Büyükşehir belediyesinde zabıta olarak çalışan biri." Tayyip Erdoğan kimlere kart veriyormuş da bizim haberimiz yokmuş meğer!

Devlet Okmeydanı sakinleriyle böyle ilgileniyor!

Dayanışma halkların inceliğidir

Che Guevara

Federal ve Eyalet İçişleri bakanlarına,

ABD'de 2 bin 800 tutuklu ölüm hücresinde bulunmakta. Siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal bu tutuklulardan birisidir. Gazeteciliği, özellikle de ırkçı polis şiddeti üzerine yaptığı sorgulayıcı haberler ve ezilen azınlıklar için yaptığı uğraşları onu devletin hedefi haline getirdi. 4 Temmuz 1982'de hemen hemen tamamı Beyazlar'dan oluşan bir juri tarafından bir polisi öldürmekten suçlu bulunarak ölümle cezalandırıldı. Pensilvanya Valisi Thomas Ridge 1 Haziran 1995 tarihinde Abu-Jamal'in infaz kararını imzaladı ve infaz tarihini 17 Ağustos olarak belirledi. Sizleri Federal Anayasa'nın 16. maddesine dayanarak Mumia Abu-Jamal'e siyasi iltica hakkı tanımaya ve onu Federal Almanya'ya kabul etmeye hazır olduğunuzu bildirmeye çağırıyoruz.

Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) milletvekili Ulla Jelpke'nin Federal Parlamento'ya sunduğu öneri.

Sevgili Abu-Jamal,

Egemenler kendi yasalarını tanımayıp egemenlik ilişkisini ortadan kaldırmak amacıyla karşılarına dikilenleri etkisizleştirebilmek için her türlü yolu deniyorlar. En son başvurdukları yol ise karşıtlarını fiziksel olarak yok etmektir. Bu en son "çare"yi kullanmakta tereddüt etmeyeceklerini tarih hep göstermiştir. ABD'de Martin Luther King ve Malcolm X, Almanya'da Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Ulrike Meinhoff cinayetleri bunlardan bazılarıdır.
Bizler de siyasi idamların açtığı yaraları yakından tanıyoruz. Yaşadığımız ülkede de siyasi idamlar egemenlerin dönem dönem başvurdukları yöntemlerdir. Üzerine kurdukları devlet geleneğinin devamı olarak öncüllerinin izinde gitmekteler. Nasıl ataları Pir Sultan Abdal'ları idam ettiyse cumhuriyet sonrası egemenleri de 70 yıllık tarihte Seyit Rızalar'ı, Deniz Gezmişler'i, Erdal Erenler'i darağacına göndermiştir.
Ama tüm bunlar ezilenin haklı mücadelesini durduramamıştır. Yine tarih göstermiştir ki, yok ettiklerini sandıkları insanların onurlu mücadeleleri sonraki kuşakların en önemli dinamiklerini oluşturmuştur.
Bizler dünyayı dönüştürme mücadelemizde senin de özgürce yerini alacağın günlerin uzak olmadığını düşünüyoruz.
Senin özgürlük mücadelen bizim özgürlük mücadelemizin bir parçasıdır.
Dayanışmacı selamlarımızla...

Berlin'den bir grup SÖZ okurunun Mumia Abu-Jamal'e gönderdiği mektup

Mumia Abu-Jamal'e özgürlük için Berlin'deki ABD Konsolosluğu önünde 7 Haziran'da yapılan eyleme 300 kadar kişi katıldı.
(Fotoğraf: Yusuf Necmi Yüksekdağ)

Yargılı infaza da HAYIR!

Dış Haberler Servisi- ABD'nin Pensilvanya eyaleti valisinin, idama mahkum siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal'in cezasının 17 Ağustos tarihinde infaz edilmesine karar vermesinin ardından, infazın durdurulması için uluslararası bir kampanya başladı.

Almanya'da Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS) lideri Gregor Gysi ve Yeşiller Partisi'nin Türkiyeli milletvekili Cem Özdemir'in de aralarında bulunduğu 22 Federal Parlamento milletvekili, Uluslararası Af Örgütü, Medico International, çeşitli meslek odaları, sanatçı ve yazarların da aralarında bulunduğu 300 kurum ve kişi tarafından imzalanan açıklama 27 Haziran tarihinde Almanya'nın ciddi gazetelerinden taz'da yayınlandı. Mahkeme kararının sorgulandığı açıklamada, Almanya'nın Abu-Jamal'e siyasi iltica hakkı tanıması istendi. PDS milletvekili Ulla Jelpke de açıklamaya paralel olarak siyasi sığınma hakkı için Federal Parlamento'ya önerge verdi. Önergenin parlamentoda görüşülmesinin ağustos ayına sarkması bekleniyor.

Avrupa ve Amerika'da yürüyüşler

Berlin'de 7 Haziran günü Abu-Jamal'i desteklemek için bir gösteri yapıldı. ABD konsolosluğu önünde yapılan mitinge 300 kişi katıldı. İki gün sonra yapılan ikinci gösteri de aynı kalabalığı topladı. 23 Haziran'da Polonya'nın başkenti Varşova'da yapılan protesto yürüyüşüne 350 kişi katıldı. 24 Haziran'da İtalya'nın başkenti Roma'da 700 kişinin katıldığı bir yürüyüş düzenlendi. Almanya çapında çağrısı yapılan ve bu ayın 22'sinde Berlin'de gerçekleşecek olan bir yürüyüşün hazırlıklarıysa sürüyor.

Abu-Jamal'in idamını önlemek için ABD'nin 15 kentinde protesto yürüyüşleri düzenlendi. Yüzlerce kişinin katıldığı bu yürüyüşler sendikalar, kilise kuruluşları ve insan hakları örgütleri tarafından desteklendi. Ayrıca, Whoopi Goldberg, Ed Asner, Harry Belafonte, Spike Lee ve yazar Alice Walker'in de aralarında bulunduğu birçok ünlü kişi, kitap okumalarıyla ve konserlerle dayanışma kampanyalarına katılıyorlar.

Türkiye'den dayanışma girişimi

8 Nisan tarihli sayımızda yayımlanan "Ezilenlerin Sesi ölüm hücresinde" başlıklı haberimizden sonra, Yeni Politika ve Evrensel gazetelerinin de Abu-Jamal'in cezasının infazının gündemde olduğunu belirten haberleriyle konu Türkiye'de de gündeme geldi. İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, gazeteci ve yazar örgütleriyle birlikte önümüzdeki günlerde ABD Başkonsolosluğu'na bir protesto metni vermeyi planlıyor. Şube Başkanı Ercan Kanar Mumia Abu-Jamal'in idamının gündemden kalkmaması halinde Tepebaşı'ndaki ABD Başkonsolosluğu önünde protesto gösterisi düzenleyeceklerini belirtti.

Ancak Türkiye'deki yazar ve gazeteci örgütlerinin Abu-Jamal'in idamı konusunda beklenen tepkiyi geliştiremedikleri görülüyor. Yürütülen uluslararası kampanya çerçevesinde herhangi bir girişimleri olup olmadığını sorduğumuz Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanı Ataol Behramoğlu ile Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Ziya Sonay, konu hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını söylediler. Behramoğlu, "Günde beş tane gazete okuyorum. BBC'yi dinliyorum. Bahsettiğiniz konu hakkında bilgim yok. Bilgi edindikten sonra girişimde bulunabiliriz" açıklamasını yaparken; Sonay, "Bilgimiz olmadı. Bir görev düşerse yerine getiririz" dedi. Ayrıca Gazeteciler Cemiyeti ve PEN'in de, Abu-Jamal'in idamının engellenmesine yönelik bir çaba içerisinde olmadığı dikkat çekiyor.

'Ezilenlerin Sesi'ni susturma çabaları

60'lı yıllarda siyahların özgürlüğü için mücadele eden Kara Panterler Partisi'nin (BPP) üyesi olan Mumia Abu-Jamal, 1980'de Philadelphia'daki Siyah Gazeteciler Birliği'nin başkanlığına seçildi. Irkçılık karşıtı radyo haberciliği nedeniyle "ezilenlerin sesi" olarak anılan Abu-Jamal, 1981 Aralık ayında kardeşini döven polislere müdahale ederken, polislerden birinin açtığı ateş sonucunda ağır yaralandı. Olayda bir polisin de ölmesi üzerine, savcılık Abu-Jamal'i "polis katili" ilan etti.

Siyah gazetecinin yargılanması sırasında avukatını kendisinin belirleme hakkı mahkeme tarafından reddedilirken; savcılığın manipülasyonları sonucunda polislerle akrabalık ve arkadaşlık ilişkisi olan insanların da içinde yer aldığı, çoğunluğunu beyaz ve yaşlıların oluşturduğu bir jüri belirlendi. Böyle oluşturulmuş bir mahkemede Abu-Jamal'i savunma görevi, mahkeme tarafından daha önceden hiç böyle bir davaya katılmamış bir avukata verildi. Duruşmaların çoğunda "uygunsuz" davranışlarından dolayı Abu-Jamal salondan çıkarıldı. Savcılık iddianamesinde, ölüm cezası talebini Abu-Jamal'in BPP üyeliğine ve bu süreçte yazdığı yazılarda "Tüm iktidar halka", "İktidar namlunun ucundadır" gibi sloganları kullanmasına dayandırdı.

Mesajlar için fax numaraları

Abu-Jamal'le dayanışma komiteleri idamın durdurulması mesajlarının şu kişilere gönderilmesini istiyor:
Yargıç Alberto Sabo
(Fax: 001.215.563.1623)
Yargıç Alex Bonavitacola
(Fax: 001.215.567.7328)
Yargıç Legrome Davis
(Fax: 001.215.686.2865)
Pensilvanya Valisi Thomas Ridge
(Fax: 001.717.783.1396)

ABD bunu hep yapar...

Ahmet UNCU

ABD'nin tarihi, vahşetin ve insan hakları ihlallerinin tarihidir aynı zamanda.

Yerlilerin katledilmesiyle başlayan Amerikan macerası siyahların köle olarak kullanılmasıyla devam etti. Kapitalizmin gelişmesi sonucu kapitalist ve proleter iki sınıf arasında mücadelenin ortaya çıkmasıyla birlikte şiddet bu kez işçilere yöneldi. Chicago kentinde daha sonra 1 Mayıs geleneğine da kaynaklık eden olayların ardından 4 işçi lideri Parsons, Spies, Engel ve Fisher tarihe "Kara Cuma" olarak geçen 11 Kasım 1887 günü asıldı. Sanıkların "komünist ve anarşist caniler" olduğu mahkeme tarafından sabit görülmüştü. Ancak Chicago polis şefi Ebersold üç yıl sonra, "anarşist ve komünist ihtilal planlarının delilleri"ni kenndi elleriyle nasıl hazırladıklarını açıklayacaktı.

İki İtalyan göçmen

İtalyan göçmenler kunduracı ustası Nicola Sacco ile işportacı-balıkçı Bartolomeo Vanzetti'nin başı ise bir yıl önce polis nezaretinde ölen bir işçiyi anmak için 9 Mayıs 1920 günü yapılacak olan mitingin afiş ve duyurularıyla yakalanınca belaya girdi. Bir yıl sonra fabrikaya işçi ücretlerini taşıyan arabayı soymak ve iki görevliyi öldürmekten kendilerini yargıç önünde buldular. Düzmece mahkemelerde yargılanıp ölüme mahkum edilen Sacco ile Vanzetti infazı engellemek için yürütülen bütün kampanyalara karşın 22 Ağustos 1927'de elektrikli sandalyede öldürüldüler. Mahkemelerin tashih-i kararı ise onlarca yıl sürdü.

Soğuk savaş sırasında muhalifler için en geçerli suçlama "Sovyet casusluğu"ydu. Komünist Parti üyesi Julius Rosenberg ve eşi Ethel, Mayıs 1950'de ABD Kara Kuvvetleri'nin yürüttüğü atom bombası projesi hakkında Sovyetler Birliği'ne bilgi vermek suçlamasıyla tutuklandılar. McCarty döneminin "adil" mahkemelerinde "suçluluğu kanıtlanan" Rosenbergler, 19 Haziran 1953'te idam edildiler.

1960'larda gelişen siyah özgürlük hareketi dekarşısında Amerikan adalet sistemini buldu. Yargıçlar kadar halk arasından seçilmiş würi üyelerine de dayanan ve çok adil gibi görünen sistemi yönlendirmek de mümkündü. Sadece siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal değil bugün ABD'de yüzlerce muhalif kişi polis tarafından yüklenen adi suçlardan tutuklanmış bulunuyor.

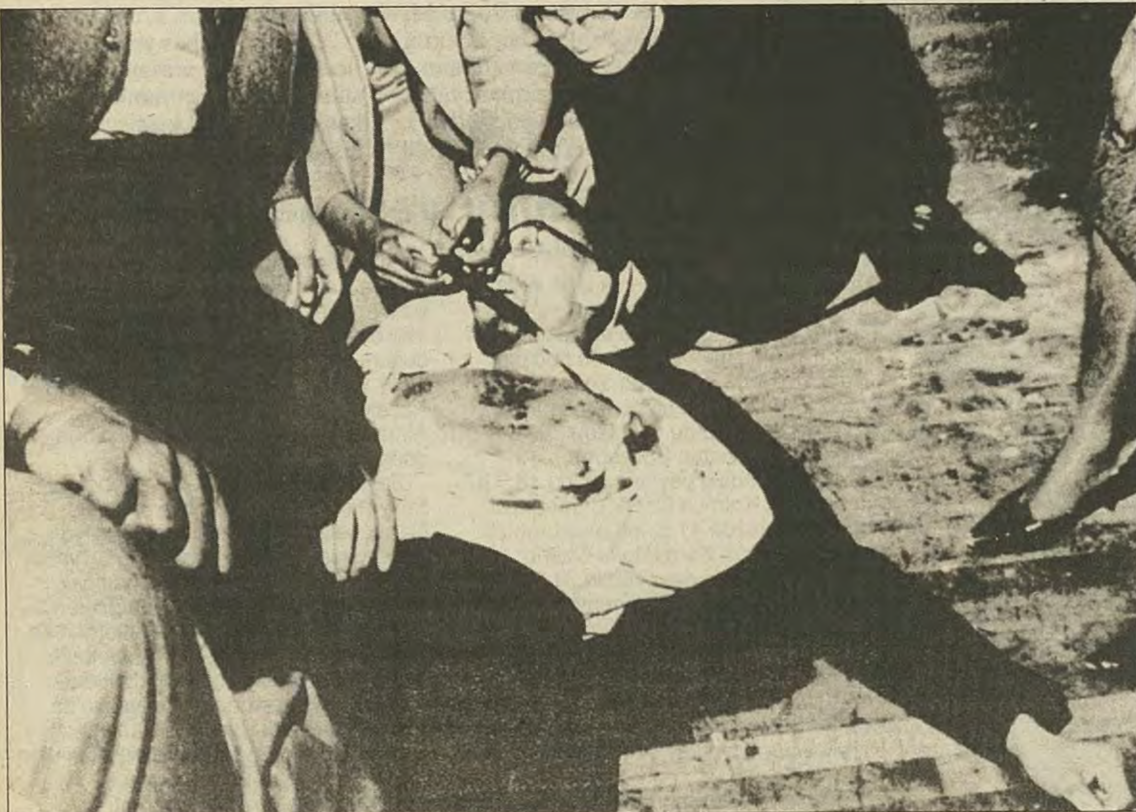
SACCO ile VANZETTİ

'Yedi yıl ölümün karşısında
gülerek durdular
Elektrikli iskemleye
kadife bir koltukmuş gibi oturdular'
Nazım Hikmet

Faili meçhul de var

Yargılı infazlarla sonuç alınamadığı durumlarda gündeme faili meçhul cinayetler geliyor. Siyah liderler Malcolm X 21 Şubat 1965 tarihinde, Martin Luther King ise 4 Nisan 1968 tarihinde suikaste kurban gittiler.

Bugünün idamları da ırkçı bir karakter taşıyor. ABD hapishanelerinde 2 bin 800'ün üzerinde hükümlü idam edileceği günü bekliyor. Bill Clinton'ın başkan olmasından sonra infazlarda artış oldu. İdam cezalarına çarptırılanların yüzde 40'ını siyahlar oluşturuyor. İdam edilen siyahların çoğu bir beyazı öldürmekten hüküm giymesine rağmen, idam cezalarının yürürlüğe girdiği günden bugüne değin, 1944'teki tek bir istisna dışında hiçbir beyaz bir siyahı öldürmekten idam edilmemiş. 1989'da Uluslararası Af Örgütü'nün açıkladığı raporda, ABD'deki idam cezalarının "keyfi ve ırk ayrımcılığına dayalı" olduğu belirtilerek, idamlar "dehşet verici piyango" olarak nitelendirildi.

ABD'de "Yargılı infaz"ın yetmediği yerde "faili meçhul" uygulamaya sokuldu. 21 Şubat 1965'te New York kentinde bir siyasi cinayete kurban giden Malcolm X, siyahların ırklarıyla onur duymalarını savunuyordu.

Devletlerin yargılı cinayeti; idam

Ercan KANAR

ABD'nin Pensilvanya eyaletinin ölüm hücrelerinde infaz anını bekleyen siyah gazeteci-yazar Mumia Ebu Cemal olayı ile yüzlerce yıldır süregelen idam tartışmaları yine sıcakça gündeme geldi. Birçok eyaletinde ölüm cezası yürürlükte bulunan ABD'de bu ceza ile en çok ister apolitik, ister politik suçlar olsun zenciler, politik suçlarda da özellikle solcu zenciler karşılaşıyor. Eşitlik, özgürlük karşıtı tüm sömürücü sistemlerde olduğu gibi, ölüm cezasına en çok aşina olanlar ezilen sınıflar, ezilen halklar. Bizde de öyle değil mi ki? 1993 Nisan'ından bu yana DGM'lerde açılan davalarda 1500'ü aşkın idam istemi var. İdamı istenen insanların büyük çoğunluğu Kürt. Adli suçların da bir bölümünde idam cezaları hala korunuyor. İdam istemli adli suçlarda da yapılan araştırmalar gösteriyor ki, idamı istenenlerin yine önemli bölümü Kürt.

Avrupa Birliği'nin kapısını aşındıran Türkiye, hala idamı yasaklayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ek 6 no'lu protokolünü kabul etmiş değil. Bu konuda göz boyayıcı çalışmalar yapılmıyor değil. Basına yansıdığı kadarıyla idam cezasını kaldırıyor iddiasıyla yapılan iki yasa değişikliği tasarısında da sadece adli vakalarda idamın kaldırılması, politik suçlarda ise korunması görüşü gündeme getiriliyor.

Ölüm cezasının devletin bir cinayeti olduğu, günümüzde bilimadamlarının, sanatçıların, düşünürlerin ve hukukçuların ezici bir çoğunluğu tarafından kabul edilmektedir. NATO'ya bağlı devletler arasında ölüm cezası yalnız Türkiye'de kalmıştır. Fransa, İngiltere, Federal Almanya, ABD'de 39 eyalet, Hollanda, İsveç, Norveç, Venezüella, Yeni Zelanda, İsrail, İzlanda, Kolombiya, Nepal, Portekiz, San Marino, Avustralya, Arjantin, Belçika, Avusturya, Brezilya, Danimarka, Dominik, Ekvator, Finlandiya, Honduras, Kosta-Rika, Lüksemburg, Meksika, Nikaragua, Panama ve Uruguay ölüm cezasını kaldırmışlardır. 1982 Anayasası, yargılı ve yargısız ölüm cezasını anayasallaştıran, ender rastlanabilecek insan haklarına aykırı ilkel anayasalardan biridir.

Ölüm cezası "öç alma" niteliğinde, insan onuruyla bağdaşmayan ilkel ve insanlıkdışı bir eylemdir. Ünlü Fransız düşünürü Guiset, "Eğer bir iktidar bir adamın öldürülmesine gereksinim duyuyorsa, gerçekten böyle bir gereksinme varsa, o halde bu iktidar kötüdür" diyor.

Ölüm cezası artık hukuk dünyasında esas olarak dahi kabul edilmemektedir. Ünlü İtalyan cezacısı Alfieri, "suçu toplum hazırlar, birey işler" demektedir. Buradaki "toplum sözü", "toplumsal düzen" anlamındadır. Yani suçu esas olarak toplumsal düzen ve organları üretmektedir. Bu açıdan bakıldığında, suçun üretilmesinde devlet organları, hükümetler, yasalar önemli faktörlerdir. Ölüm cezası ise suç nedenlerini değil, insanı yok etmektedir. Ölüm cezasının neden insan haklarına, toplumsal gelişime, kriminoloji biliminin verilerine aykırı olduğu yolunda çok yazılmış, çok çizilmiştir. Yapılan tüm istatistikler, araştırmalar ölüm cezasını savunanları haksız çıkarmıştır.

Ölüm cezası "öç alma" niteliğinde, insan onuruyla bağdaşmayan ilkel ve insanlıkdışı bir eylemdir. Ünlü Fransız düşünürü Guiset durumu ne güzel izah etmektedir: "Eğer bir iktidar bir adamın öldürülmesine gereksinim duyuyorsa, gerçekten böyle bir gereksinme varsa, o halde bu iktidar kötüdür. Siyasal suçlara ölüm cezasında iktidarın aradığı şey, adalet değil, sadece kendi güvenliğidir. Fakat aradığını bulamaz, aramadığını bulur. İfratdan nefret ederim. Çünkü ifrat yalandır. Bugün siyasal suçlarda ölüm cezasının tek savunucusu kalmıştır: KORKU."

Ölüm cezasına sadece siyasi suçlarda değil, adli suçlarda da karşı çıkmak gerekir. Ayrımsız karşı çıkmak gerekir. Çin'deki ve Küba'daki idam uygulamalarını da eleştirmek gerekir. İdam konusunda çifte standart taşımak idamı savunanların mantığını öz de taşımaktır.

Marx 18.2.1853'te New York Daily Tribüne'de "ölüm cezası" üzerine yazdığı yazıda, ölüm cezasını çürümüş düzenlere özgü bir ceza olarak değerlendiriyordu. Ve soruyordu: "...Eğer geniş ölçüde karşılaşılan suçlar, tutarları ve sınıflandırılmaları yönünden, fiziksel olgularda rastlanan bir düzenlilik gösteriyorsa, o zaman yenilerinin gelebilmesi için yer açmak üzere bir sürü suçluyu asan celladı göklere çıkaracak yerde, bu suçları üreten sistemin değiştirilmesi üzerine derin derin düşünmek gerekmez mi?" (Devlet ve Hukuk Üzerine, Marx/Engels, May Yayınları)

Pensilvanya eyaletinde uzun yıllardır idam kararı infaz edilmemiş. Siyah bir solcu yazar sözkonusu olunca, egemenler iştahlanmış görünüyor. Bu idama karşı, tüm idamlara olduğu gibi, dünya demokratlarının, insan hakları savunucularının, temel hak ve özgürlükleri burjuva mantığıyla yorumlamayan tüm sosyalistlerin ayağa kalkması gerek. PEN'in, Yazarlar Sendikası'nın, baroların söyleyecek sözleri, gösterecek tavırları olmalı.

Yargılı-yargısız, her türlü devletlerin cinayetlerine 'hayır' demek, insan hakları mücadelesinin evrenselliğinin önemli kilometre taşlarından biridir.

N'olacak şu Rusya dışındaki Ruslar'ın hali?..

▼ Çarlık döneminde Ruslar, imparatorluğun Rus olmayan bölgelerine toprak ağası, çiftçi, avcı, tüccar, işçi ve yönetici olarak göç etmişler ya da yerleşmişler. 1917 devriminden sonra da istikrarlı bir biçimde Rus işçiler, yöneticiler, askerler ve Komünist Parti yetkilileri bu bölgelere gelmişler. 1989 yılında Sovyetler Birliği çapında yapılan bir nüfus sayımına göre, Rus olmayan cumhuriyetlerde 25 milyon Rus yaşıyor.

▼ Doğu Ukrayna'daki ağır sanayi oblastları olan Donetsk ve Voroşilograd'da nüfusun yüzde 45'ini etnik Ruslar oluşturuyor. 1954'e kadar Rusya'nın parçası olan Kırım'da Ruslar, yüzde 67'lik bir çoğunluğa sahip. Kuzey Kazakistan oblastında nüfusun yüzde 62'si Ruslar'dan meydana gelirken, Kazaklar sadece yüzde 19'luk bir orana sahip. Doğu Kazakistan oblastında ise, yüzde 66 Rus, yüzde 27 Kazak.

Tevfik ARSLAN

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasından sonra Rus olmayan cumhuriyetlerde yaşayan Ruslar'ın geleceğinin ne olacağı, büyük sorunlar ve tartışmalar yaratıyor.

SSCB'nin Aralık 1991'de dağılmasından iki yıl önce 1989'da ülke çapında yapılan nüfus sayımına göre, Rus olmayan cumhuriyetlerde 25 milyon Rus yaşıyor ve bunların büyük çoğunluğu, "sürekli yerleşik" olarak tanımlanabilecek insanlardan oluşuyor. Ve hemen hemen yüzde 50'si, Rus olmayan bu cumhuriyetlerde doğmuşlar.

1989 sayımına göre, Ruslar'ın birçoğu da karışık evlilik yapmış. Karışık evliliklerin oranı, cumhuriyetten cumhuriyete yerel etnik grubun Ruslar'a bakış açısına göre değişiyor. Rus olmayan cumhuriyetlerde bir tarafı Rus, diğer tarafı yerel etnik gruptan oluşan evliliklerin oranı şöyle: Ukrayna'da yüzde 74.7, Belarusya'da yüzde 57, Moldavya'da yüzde 23, Baltık ülkelerinde yüzde 31.5-yüzde 32.5, Transkafkasya'da yüzde 25-yüzde 57 ve Orta Asya'da yüzde 11.8-yüzde 24 arasında değişiyor.

1917 devriminden yüzyıllarca önce bile Ruslar, imparatorluğun Rus olmayan bölgelerine toprak ağası, çiftçi, avcı, tüccar, işçi ve yönetici olarak göç etmişler ya da yerleşmişler. Devrim'den sonra da istikrarlı bir biçimde Rus işçiler, yöneticiler, askerler ve Komünist Parti yetkilileri bu bölgelere gelmişler. Bu Rus göçmenler, genel eğilim olarak, kent ve sanayi merkezlerine ya da askeri garnizon bölgelerine yerleşmişler. Bunun sonucu olarak da, Sovyetler Birliği sonrası kurulan cumhuriyetler, Ruslar'ın çoğunlukta olduğu, kültürel olarak da Ruslaşmış/Ruslaştırılmış kent ya da bölgeleri devraldılar.

1989 sayımına göre, doğu Ukrayna'daki ağır sanayi oblastları olan Donetsk ve Voroşilograd'da nüfusun aşağı yukarı yüzde 45'ini etnik Ruslar oluşturuyor. 1954'e kadar Rusya'nın parçası olan Kırım'da Ruslar, yüzde 67'lik bir çoğunluğa sahip. Kuzey ve doğu Kazakistan'ın Rusya topraklarına bitişik geniş bölgelerinde Ruslar, nüfusun yine çok büyük bir çoğunluğunu meydana getiriyor: Örneğin, kuzey Kazakistan oblastında yerleşik nüfusun yüzde 62'si Ruslar'dan meydana gelirken, Kazaklar sadece yüzde 19'luk bir orana sahip. Doğu Kazakistan oblastında ise, yüzde 66 Rus, yüzde 27 Kazak. Bitişik Tselinograd, Pavlodar, Kustanay ve Karaganda oblastlarında da Rus nüfus Kazak nüfusu 1'e 2, bazı durumlarda da 1'e 3 oranlarında geçiyor. Kazakistan'ın başkenti Almatı (Alma Ata) ile Kırgızistan'ın başkenti Bişkek (eski Frunze)'de Ruslar, nüfusun belirli bir çoğunluğunu oluşturuyor.

Baltık cumhuriyetlerinden Estonya'da Ruslar, Rusya topraklarına bitişik ağır sanayi bölgesi Narva'da kesin çoğunlukta. Narva'da nüfusun yüzde 90'ı Rusça konuşuyor. Letonya'nın başkent Riga dahil, 7 büyük kentinde Ruslar, nüfus olarak Letonyalılar'ı geçiyor.

Rus topluluklarının durumu, cumhuriyetten cumhuriyete değişiyor. Rusya Federasyonu dışında yaşayan Rus nüfusun en az yarısının yerleşik olduğu Slav cumhuriyetleri Ukrayna ve Belarusya'da kültürel farklılık çok az olduğundan durumları oldukça rahat görünüyor. Ancak bu durum, kültürel farklılıkların derin olduğu Orta Asya, Transkafkasya, Moldavya ve Baltık cumhuriyetlerinde değişik ve sorunlar giderek büyüyor.

Kazakistan, Letonya, Kırgızistan ve Ukrayna'da Ruslar, genel nüfusun geniş bir bölümünü oluşturuyorlar: Kazakistan'da yüzde 48, Letonya'da yüzde 36, Estonya'da yüzde 30, Kırgızistan'da yüzde 22 ve Ukrayna'da yüzde 20. Bu cumhuriyetlerde Ruslar'ın -fabrika yöneticisi, memur, uzman, nitelikli ustabaşı-işçi vb. durumları dikkate alınırsa- etkin bir topluluk oluşturdukları açık ve yeni kurulan cumhuriyetlerin milliyetçi eğilimleri ağır basan yeni tip yöneticileri tarafından da "tehdit unsuru" olarak nitelendiriliyorlar.

Litvanya, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Tacikistan'da ise Ruslar, toplam nüfusun yüzde 10 kadarını oluşturuyorlar. Milliyetçiliğin kurumlaştırdığı ulus-devlet kurma anlayışıyla bakıldığında, bu cumhuriyetlerin yöneticileri öncekilere göre daha rahat.

Yerel milliyetçilik

1980'lerin sonuna doğru Mihail Gorbaçov'un başını çektiği perestroika (yeniden yapılanma) programı sonucu, cumhuriyetleri yöneten komünist yöneticiler ya da "reformcu" muhalefet, özerklik konusunu siyasi gündemlerinin ilk sıralarına yerleştirdiler. 1989'da Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşü, Moskova merkezin kararsız tutumu ve zayıflığının açıkça hissedilmesi, cumhuriyet yöneticilerinin milliyetçi bir söylem tutturmalarını iyice kolaylaştırdı. Böylece "reformcu" muhalefetin bir silahını da elinden almış oluyorlardı...

Milliyetçi söylemle yetinmeyen "eski komünist" yöneticiler, yerel milliyetçiliğin şahlanmasına yolaçan dil yasaları çıkarmaya başladılar. 1989 yılında dil yasasını çıkaran ilk cumhuriyet Estonya oldu. Estonyaca, cumhuriyetin zorunlu dili oldu ve tüm kamu görevlilerinin bu dili 4 yıl içinde öğrenme zorunluluğu getirildi. Estonya'yı diğer Baltık cumhuriyetleri Letonya ve Litvanya izlediler. Amaç yerel halkın, yerleşik etnik grup (Ruslar) aleyhine ekonomik imkanlarını artırmaya yönelikti. Ayrıca, yerel "eski komünistler", milliyetçilik şampiyonluğu da yapabiliyorlardı.

Bu dil yasaları yerel topluluk ile etnik Ruslar arasında dil konusundaki derin uçurumu ortaya çıkardı: Örneğin Kazakistan'da yerleşik 6.2 milyon etnik Rus'dan sa-

Kendi cumhuriyetinde azınlık

Eski Sovyetler Birliği'nde yapılan 1989 nüfus sayımına göre, birçok ulus veya etnik grup kendi adıyla anılan cumhuriyet/özerk bölgede azınlıkta bulunuyordu. Nüfusu 6 milyon 556 bin olan Kazaklar, Kazakistan Sovyet Cumhuriyeti'ndeki toplam nüfusun yüzde 36'sını oluşturuyordu. 1 milyon 906 bin Kırgız'ın, Kırgızistan Sovyet Cumhuriyeti'ndeki payı ise yüzde 48. 147 bin Kalmuk, Kalmuk Özerk Cumhuriyeti nüfusunun yüzde 41.5'unu oluştururken, Karakalpaklar'ın Karakalpak Özerk Cumhuriyeti'ndeki payı yüzde 31.2, Buryatların Çin Halk Cumhuriyeti sırındaki Buryat Özerk Cumhuriyeti'ndeki payı yüzde 23 ve Başkırlar'ın Başkır Özerk Cumhuriyeti'ndeki payı yüzde 24.3. Tatarlar'ın Tatar Özerk Cumhuriyeti'ndeki payı yüzde 46.7. Karelyalılar, Finlandiya sınırındaki Karelya Özerk Cumhuriyeti'nde yaşayanların sadece yüzde 11.1'ini oluşturuyor.

İkinci Dünya savaşı sırasında Nazilerle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle 1944 yılında Kafkasya'dan Orta Asya göç ettirilen Mesketlerin 1989 yılındaki nüfusu 150 bin kadar. Mesketlerin büyük çoğunluğu şimdi Özbekistan'da yaşıyor. 1941 yılında aynı gerekçeyle Sibirya ve Kazakistan'a göç ettirilen Volga Almanları da henüz eski topraklarına dönebilmiş değil.

Sayım sonuçlarında 286 milyonluk Sovyet nüfusunun 137 milyonu Rus olarak belirlenmiş. Bunların 25 milyon kadarı Rusya dışında yaşıyor. Sovyetler Birliği'nin dağılışı sürecinde,ayrılmak isteyen cumhuriyetlerdeki yönetimlere ve çoğunluğa karşı en büyük frenlerden biri bu 'etnik Ruslar'dan geldi. Sovyetler Birliği'nden ilk kopan cumhuriyetlerden olan Estonya, Letonya ve Litvanya'da kopma sürecinde 'etnik Ruslar' sorunu yaşanmıştı. Bu Baltık cumhuriyetlerinden Estonya'da Estonyalılar yüzde 64, Letonya'da Letonyalılar yüzde 54, Litvanya'da Litvanyalılar yüzde 80 paya sahip.

Sadece askerler, yöneticiler, uzman işçiler değil, Kazakistan gibi geniş arazilerin sonradan tarıma açıldığı bölgelerde azımsanmayacak sayıda Rus çiftçi *(solda)* de var. Eski Sovyet lideri Gorbaçov'un Litvanya'nın başkenti Vilnius'a yaptığı ziyaret bağımsızlık yanlılarının protesto gösterileriyle *(sağda)* geçmişti. Dağılmanın getirdiği sancılar ve kanlı olaylar sürerken, çeşitli komünist grup ve partiler Sovyetler Birliği'nin yeniden kurulması talebini *(üstte)* canlı tutmaya çalışıyor.

dece 56 bininin, Kazakçayı ikinci bir dil olarak kullandığı ortaya çıktı (1989 sayımı). Kırgızistan'da ise yerleşik Rus nüfusun sadece yüzde 1'i, Kırgızca'yı ikinci bir dil olarak kullandıklarını belirtti. Moldavya'da da Rus etnik grubun çok küçük bir bölümü, Romence konuştuklarını ifade etti.

Litvanya, Ermenistan ve Ukrayna'da ise durum biraz farklı; burada yerleşik Rus nüfusun üçte biri yerel dili konuşabildiklerini kaydetti.

1989'dan sonra yeni kurulan cumhuriyetlerdeki milliyetçi söylem ve eylemler, yerleşik Rus ve diğer azınlıkları rahatsız etmeye başladı. Özellikle Orta Asya, Baltık cumhuriyetleri ile Moldavya, Gürcistan ve Azerbaycan'da rahatsızlıklar giderek tırmandı. Aralık 1991'de SSCB'nin çökmesinden sonra da doruğa ulaştı. Estonya ve Letonya'da çıkarılan yasalar ile 1940'tan beri bu ülkelerde varolan "yerleşik azınlıklar", bir anda "yerleşik yabancılar" haline dönüştürüldüler. Estonya, Haziran 1993'te yapılan ulusal seçimlere Rusların büyük çoğunluğunu sokmadı. Letonya ve Estonya'daki yasalar "yerleşik yabancılar"ın mülk edinmesini zorlaştırıcı hale getirildi. Özelleştirme hareketlerine Rusların katılımı engellendi.

Ukrayna ve Belarusya gibi kültürel farklılıkların ve ekonomik eşitsizliğin en az olduğu cumhuriyetlerde ise Rus azınlıklar, yükselen milliyetçiliğin hedefi olmadılar.

Duşanbe ve Taşkent gibi kentlerde yaşayan Rus nüfusun yaklaşık yüzde 60'ı, kendilerine karşı düşmanca yaklaşımların arttığını ifade ettiler.

Rus milliyetçiliği

1989'dan sonra yeni kurulan cumhuriyetlerdeki yükselen yerel milliyetçiliğe karşı Rus milliyetçiliği de hareketlendi. Bu cumhuriyetlerde yaşayan Ruslar, milliyetçi kadrolarını Komünist Partisi'nin eski kadrolarından, yerel KGB örgütlerinden, emekli subaylar ve askeri garnizonlarda görevli muvazzaflar arasından buldular.

Aşırı Rus milliyetçileri, Estonya'nın kuzeydoğusundaki ağır sanayi bölgesi Narva'nın Rusya Federasyonu'na katılmasını istediler. Bazı milliyetçi gruplar, Letonya'nın Ruslaştırılmış bölgelerinin "özerk eyaletler" haline dönüştürülmesini savundular.

Moldavya'da ise Dinyester ırmağının doğu (sol) yakasında Eylül 1990'da Trans-Dinyester Cumhuriyeti'ni ilan ettiler. Başkent Tiraspol'daki 14. Sovyet Ordusu karargahını arkalarına alan milliyetçiler, Rusya Federasyonu ve Baltık cumhuriyetlerinden gelen gönüllülerin yardımıyla da 1992'nin sonuna doğru Dinyester bölgesinde denetimi sağladılar. Aslında bu bölgedeki Ruslar, nüfusun ancak yüzde 25'ini oluşturuyorlardı.

Kırım'da ise, Rus ayrılıkçı hareketinin başını Kırım Cumhuriyetçi Hareketi (RDK) çekti. RDK, 1992 baharında, Kırım'ın bağımsızlığının ilanı için 250 bin imza topladı. Rusya parlamentosu da, Kruşçev'in 1954'de Kırım'ı Ukrayna SSC'ye bağlayan kararnamesini anayasaya aykırı bularak iptal etti.

Bu örnekler, yeni cumhuriyetlerde yaşayan Ruslar'ın özerklikten ayrılıkçılığa kadar bir çizgide hareket ettiklerini göstermesine karşın, yapılan bazı kamuoyu araştırmaları tersini de ortaya koyuyor. 1990'da Birlik Kamuoyu Araştırma Merkezi'nin ortaya çıkardığı sonuçlara göre, Ukrayna'da yaşayan Ruslar'ın yüzde 38'i ayrılığa karşı, yüzde 46'sı ayrılıktan yana olduklarını açıkladılar. Baltıklar'da Ruslar'ın yüzde 50'si ayrılığa karşı yüzde 46'sı ayrılık yanında tutum aldılar. Orta Asya'da ise yüzde 47 ayrılığa karşı, yüzde 41'i ise ayrılıktan yana görüş belirtti.

Moldavya'da ise Dinyester ırmağının batı (sağ) yakasındaki Ruslar, Trans-Dinyester bölgesi anlaşmazlığında Moldavya'ya bağlı kaldılar.

1991'de yapılan referandumda ise Baltıklar ve Ukrayna'da yaşayan Ruslar'ın çoğunluğunun, bu cumhuriyetlerin tam bağımsızlığından yana oy kullandıkları biliniyor.

Ancak, göç eğilimi de yüksek. Yine aynı merkez tarafından 1991'de yapılan bir araştırmaya göre, Ruslar'ın yaşadıkları cumhuriyetlerden göç etme eğilimi şöyle: Azerbaycan'dan yüzde 25, Özbekistan'dan yüzde 25, Tacikistan'dan yüzde 37, Kırgızistan'dan yüzde 24, Moldavya'dan yüzde 23 ve özerk cumhuriyetler olan Tuva'dan yüzde 27, Çeçen-İnguş'tan yüzde 37.

Araştırmanın yapıldığı yılda Baltıklar, Ukrayna ve Kazakistan'dan göç etmek isteyen Ruslar'ın oranı ise yüzde 6-yüzde 11 arasında değişiyordu.

Diğer cumhuriyetlerdeki Rus askerleri Moskova'nın önemli kozuydu.

Birlik Kamuoyu Araştırma Merkezi, 1996 itibariyle yeni kurulan cumhuriyetlerden 3 milyonu Rus olmak üzere, 3.5 milyon kişinin göç etmesinin beklenebileceğini kaydediyor. Bazı Rus uzmanlar ise bu sayıyı çok düşük buluyorlar.

Transkafkasya'da da göç eğilimleri güçlü. Zaten bu bölgeden göç 1980'de başlamış durumda. 1979 ve 1989 sayımları karşılaştırıldığında bu bölgede yaşayan Rus sayısı, 135 bin (yüzde 15) düşmüş durumda. 1990'daki Bakü olayları, Azeri-Ermeni çatışması, Gürcistan'daki iç savaş bölgeden göçü hızlandırdı.

Şu anda 9 milyon Rus'un yaşadığı tahmin edilen Orta Asya'da ise, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bölgeye başlayan insan akını 1980'de durma noktasına geldi. Kazakistan'da yüzde 4, Kırgızistan'da yüzde 1'lik kayıtlı Rus nüfus artışı görülürken, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'da yüzde 2-yüzde 4 arasında bir düşüş var. Bazı kaynaklar, 1991'de Türkmenistan'da yüzde 10 olan Rus nüfusu oranının yüzde 8'e düştüğüne işaret ediyorlar. SSCB'nin çöküşü ve Eylül 1992'de Tacikistan'da patlayan iç savaşın ardından bölgeden göç eğiliminin giderek yükseldiği kaydediliyor.

Kremlin'in tepkisi

Yeni kurulan cumhuriyetlerde şahlanan milliyetçiliğe ve burada yaşayan Ruslar'a karşı alınan düşmanca tavırlara karşı Devlet Başkanı Boris Yeltsin ve "reformcu" Dışişleri Bakanı Andrei Kozirev'in izlediği siyaset, genel olarak ciddi, çatışmadan uzak duran bir çerçevede gerçekleşiyor.

İzlenen siyasetler, tek tek cumhuriyetler ve oradaki durum dikkate alarak geliştirilse de -Baltık cumhuriyetlerine zaman zaman uygulanan ekonomik ve siyasi baskılar gibi-, uluslararası insan hakları sözleşmelerini ön plana alan diplomatik bir çerçevede kalıyor.

Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı'nın 25 Ocak 1993'te yayınladığı "Rusya Federasyonu'nun Dış Politika Kavramı" başlıklı belgede, Rusya Federasyonu'nun, SSCB'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan boşlukta, Birleşik Devletler Topluluğu'nda istikrar, insan hakları ve özgürlüklerini koruma sorumluluğunu üstlendiği vurgulanıyor. Ayrıca aynı belgede, "Rusya Federasyonu, sınırları dışında yaşayan Rus vatandaşlarının, karşılıklılık ve uluslararası hukukun standartlarına tam uyumluluk çerçevesinde, haklarını garanti etmek için antlaşmalar ve anlaşmalar müzakere edecektir" deniliyor.

23 Aralık 1993'te Boris Yeltsin ve Süleyman Demirel'in kulladığı sıfatla "Türkmenbaşı" (Türkmenistan Devlet Başkanı) Saparmurat Niyazov arasında Aşkabat'ta "çifte vatandaşlık" hakkı tanıyan ve göçü düzenleyen anlaşmalar imzalandı. Özbekistan ve Kazakistan, bu anlaşmalara soğuk bakıyor.

Batılı gözlemciler, Moskova'nın bu yeni Orta Asya cumhuriyetlerini (Kafkasya'nın aksine) istikrarsızlaştırma siyaseti izlemediğine işaret ediyorlar.

Yeltsin-Kozirev ikilisinin çatışmadan uzak diplomatik çözüm izleme çabaları, Moskova'daki "aşırı" gruplardan tepki görüyor. Bu grupların başında ise 1992'de kurulan Sivil Birlik bloku geliyor. Bu blokun içinde Rutskoy'un liderliğindeki Hür Rusya Halk Partisi, büyük sanayi birimleri yöneticilerinin koalisyonu olan Yenilenme Partisi, Leonid Travkin'in lideri olduğu Demokratik Parti ve etkin Smena fraksiyonu bulunuyor.

Bu grupların liderleri, sürekli olarak Yeltsin-Kozirev'i Baltık, Kırım ve Moldavya'daki Ruslar'ın haklarını korumamakla suçluyorlar. Sivil Birlik ile işbirliği içinde olan bazı aydınlar ve siyasiler ise, Rusya'nın "Büyük Güç Diplomasisi" izlemesini istiyorlar. Buna göre, yeni kurulan ve Rus olmayan bütün cumhuriyetler Rusya'nın çıkar ve etki alanı içine alınacak. Aynı çerçevede, Rusya, diğer cumhuriyetlerde yaşayan Ruslar'ın her türlü hakkını ABD'nin Panama ve Grenada'da yaptığı gibi kararlılıkla koruyacak.

Ayrıca, ordu ve güvenlik bürokrasisi de yeni kurulan cumhuriyetlerde daha sert politikalar izlenmesini istiyor.

Batılı gözlemciler, sert siyaset izlenmesi taraftarlarının bilinçaltında yeni cumhuriyetlerdeki Ruslar'ın haklarının korunmasından ziyade, ileride Büyük Rusya Devleti'nin kurulmasının yattığına işaret ediyorlar.

Rus olmayan cumhuriyetlerde yaşayan İvan'ın geleceğinin ne olacağını ise "büyük siyasetler" belirleyecek anlaşılan!..

Birleşik ve çoğulcu örgütlenme

▼ Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Kongresi'ne konuk olarak katılan diğer ülkelerin sosyalist ve komünist parti temsilcileriyle kendi ülkelerinin ve uluslararası sosyalist hareketin içinde bulunduğu durum ve sorunlar konusunda görüştük. İsviçre Emek Partisi'nden Başkanlık Kurulu üyesi ve milletvekili **Anjuska Weil**, Fransız Komünist Partisi'nden Uluslararası İlişkiler Bölümü Koordinatörü **Jacques Fath**, İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi ve İspanya Birleşik Solu'nun temsilcisi **Jose Cabo**, Kıbrıs'tan AKEL (Emekçi Halkın İlerici Partisi) Siyasi Büro üyesi **Venizelos Zannettos**, Yunanistan'dan Synaspismos (İlerici ve Sol Güçler Koalisyonu) Merkez Komitesi üyesi **Christos Tsacopoulos**, IV. Enternasyonal Yürütme Kurulu üyesi ve Fransa'daki Devrimci Komünist Birlik Siyasi Büro üyesi **Alain Krivine** ve Almanya'daki Demokratik Sosyalizm Partisi Türingen Eyalet Meclisi milletvekili **Steffen Dittes** ile **Seyfi Öngider** görüştü.

Üstte solda Alain Krivine, üstte sağda Jacques Fath, Anjuska Weil ve Seyfi Öngider. Altta solda Jose Cabo, altta orta[...] Jose Cabo ve Jacques Fath.

Öncelikle kendi partileriniz hakkında bilgi vermenin ardından ülkenizdeki sosyalist hareketin durumu üzerine değerlendirmelerde bulunur musunuz?

Anjuska Weil (İsviçre Emek Partisi): İsviçre Emek Partisi (İEP) 1944'te kuruldu. Aslında eski Komünist Partisi'nin savaş sırasında kapatılmasından sonra kurulan bir parti ama, buradaki tartışma açısından da ilginç olabilecek bir şey olarak ifade edeyim ki, o zamanlarda üç akımın biraraya gelmesiyle kuruldu. Eski KP'den gelenler, sol sosyalistler ve bağımsızlar olarak tanımlanan üç gruptan oluştu ve parti içinde eşit ağırlıkta temsil ediliyorlardı. Bugün ise İEP daha çok Fransızca konuşulan bölgede etkin. Almanca konuşulan bölgede de militanları olmakla birlikte, oradaki gücü daha zayıf, ama ulusal düzeyde örgütlenmiş bir parti. Fransızca konuşulan mecliste, kanton meclislerinde, eyalet meclislerinde ve Cenevre gibi bazı kentlerde belediye meclislerinde temsilcileri, seçilmiş üyeleri var. Alman bölgesinde seçilmiş üyemiz yok. Ulusal düzeyde ise, ulusal parlamentoda 2 milletvekili var ve bu iki milletvekili de Fransız bölgesinden.

Oy oranı olarak rakamlar vermek kolay değil, çünkü İsviçre'nin seçim sistemi çok karmaşık. Örneğin Cenevre'de bir sol ittifakla seçimlere girdik. Bu ittifakta Dayanışma Örgütü'nün militanları var, sol bağımsız militanlar ve partimizin militanları var. Ve bu sol ittifak listesi 100 kişilik Cenevre eyalet meclisine 21 üye seçtirmeyi başardı. Almanya bölgesinde ise tek seçilen milletvekili benim, ama ben de doğrudan parti listesinden değil, yine geniş bir ittifak listesinden seçildim. Kadın ittifakı listesinden seçildim. Bu da bizim sol ve diğer muhalif güçleri biraraya getirme yönündeki programımızın bir ifadesidir.

Jacques Fath (Fransız Komünist Partisi): Biliyorsunuz biz kapitalizmi birdenbire başka bir toplum modeliyle değiştirmeyi düşünmüyoruz. Çünkü yeni bir toplum yaratmak aslında çok uzun bir süreç işidir. Çok uzun bir sınıf savaşımı süreciyle, çok ağır gerçekleşecek dönüşümlerle olabilecektir. Ama biz şimdiden toplum içinde yeni güç ilişkileri yaratmak istiyoruz.

Son başkanlık seçimleriyle birlikte Fransa'da yeni bir siyasi ortam da doğmuş oldu. Sağ ve aşırı sağ partilerin oylarını topladığımız zaman -tabii bu ikisi aynı kategoride değerlendirilemeyecek iki grup, ama genel anlamda sağ güçlerin- oranı yüzde 60. Bunun içinde de yüzde15 oy alan aşırı bir sağ parti var ve son derece büyük bir tehlike oluşturuyor.

Sol Fransa'da bölünmüş durumda. Aslında temel konuların çoğunda Sosyalist Parti sağın görüşlerine yaklaşan şeyler savunuyor. Tabii bu durumda onlarla tepede bir birlik gerçekleştirmemiz söz konusu değil, bunu ilkesel olarak redddediyoruz. Ama halk içinde varolan güçleri biraraya getirmek ve gerek sosyal haklar açısından, gerekse de demokratik açılımlar açısından ilerleme sağlamaya çalışmak şarttır.

Jose Cabo (İspanya Komünist Partisi): 1982'den beri İspanya'da sosyal demokrat bir iktidar var. Çok büyük bir halk desteğiyle, 10 milyonu aşkın oy alarak iktidara gelmişti Sosyalist İşçi Partisi. Çok büyük bir umudu, değişim, dönüşüm umudunu temsil ediyordu ve bunlara çok kabaca, çok alçakça ihanet etti.

1994 Haziran'ındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerine ve son olarak geçtiğimiz 28 Mayıs'taki belediye seçimlerine bakacak olursak; ülkede birinci güç Halk Partisi adındaki sağ parti. Bu partinin Avrupa ülkelerinden farklı olarak şu özelliği de var; bütün sağ bu partinin içinde. Bizde aşırı sağ bir parti yok. Faşistler de, neo-faşistler de, Francocular da, hepsi bu partinin içinde yer alıyor. Bu parti yüzde 37 oy aldı Avrupa seçimlerinde. Son belediye seçimlerinde de yüzde 35 oy aldı. İkinci sırada Sosyalist İşçi Partisi var ki, bunlar sağla işbirliği halinde ve özellikle de BASK ve Katalan sağ partileriyle de ittifak halindeler. Onlar da Avrupa seçimlerinde yüzde 27, belediye seçimlerinde yüzde 30 oy aldılar. Üçüncü sıradaki parti ise Iscarda Unida (İspanya Birleşik Solu), bizim de içinde yer aldığımız hareket. Bu da aslında bugün İspanya'da dönüşümcü solun biricik örgütü. O da Avrupa Parlamentosu seçimlerinde yüzde 14, belediye seçimlerinde ise yüzde 12 oy aldı.

İspanya Komünist Partisi, SSCB'deki ve Doğu Avrupa'daki değişim ve dağılmadan sonra, kendini feshetmenin gerekmediği kararına vardı. Aksine, yenileşmesi gerektiğini, bütün teorik-politik referansların yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini düşündü.

Venizelos Zannetos (AKEL): AKEL 1926'da kuruldu. O tarihten bu yana da halk içinde çalışmalarını sürdürüyor. Hem işyeri düzeyinde, hem de mahalleler düzeyinde örgütlenmeleri ve çalışmaları var. AKEL Marksist-Leninist bir partidir ve kuruluşu gününden bu yana da M-L olmayı sürdürmüştür. Bu açıdan hiçbir değişiklik yapmadık. AKEL'in güney Kıbrıs'ta yüzde 30'luk bir oy oranı var. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Avrupa'da aynı oy oranını koruyabilen tek parti biziz. Biz gerek Kıbrıs içinde, gerekse de Kıbrıs dışında bütün sol partilerle, ilerici güçlerle dayanışma içinde yer almayı benimsiyoruz. Bütün bu sol güçlerle de gayet iyi ilişkilerimiz var. Bütün dünyada son yıllarda yaşanan radikal dönüşümleri de dikkate alırsak, bu konuda biz kendi değerlerimizi, sosyalizmimizin köklerini, kapitalizmin ve sosyalizmin tarihi olarak anlamlarını yeniden değerlendirme yoluna gittik ve 5 yıl önce yapılan partimizin 17. kongresinde sosyalizm anlayışımızı en ince ayrıntılarına kadar yeniden tanımladık.

Tabii anlayabileceğiniz gibi, şu anda gündemimizdeki konu sosyalizmin nasıl olacağı değil, Kıbrıs sorununu nasıl çözeceğimizdir. Tabii Kıbrıs için adil bir çözüm isterken, Türkler için de adil bir çözümü savunuyoruz. Böyle bir çözümün mümkün olduğunu düşünüyoruz, çünkü Kıbrıslı Türkler'in ve Rumlar'ın birarada yaşayabileceğini tarih kanıtlamıştır. Bu iki halk yüzyıllarca birlikte yaşadılar, birlikte çalıştılar ve kendi aralarında hiçbir çelişkileri veya sorunları yoktur. Her ne kadar bu iki halk birbirinden ayrı da olsa, biz her ikisinin de serbest dolaşım zemininde birlikte yaşayabileceği bir çözümün olabileceğine inanıyoruz. Kuzey Kıbrıs'taki bütün ilerici güçlerle de yakın ve iyi ilişkiler geliştirmek istiyoruz. Ve sık sık biz onları ziyarete gideriz, onlar da bizi ziyarete gelirler. Denktaş'ın bu tür ilişkilere pek sık izin verdiği söylenemez ama, birçok kez bu izni alabildik ve bu görüşmeleri yapabildik. Daha çok Cumhuriyetçi Türk Partisi ile ilişkimiz var.

Yunanistan'da Komünist Partisi ile Synaspismos arasındaki bölünmeye ilişkin ne düşünüyorsunuz?

Bizim Synaspismos'daki yoldaşlarla da, KP ile de ilişkilerimiz iyidir. İkisi de bizim yoldaşımızdır, yakınımızdır.

Christos Tsacopoulos (Synaspismos): Synaspismos 1988'de bir sol koalisyon olarak kuruldu. Yunanistan Komünist Partisi, Halkın Sol Partisi, EDA ve sol sosyal demokrat bir grubun yanısıra bazı sol bağımsızlar ve demokratlar da içinde yer alıyordu. Doğu Bloku'ndaki değişimlerden sonra KP ayrılma kararı verdi. Ancak KP üyelerinin yarısından çoğu bu karara uymayı reddettiler ve Synaspismos'da kaldılar. Böylece KP'den atılmış oldular. Daha sonra Synaspismos 2. kongresini yaptı ve 3. kongresini de önümüzdeki eylül ayında yapacak. Synaspismos birleşik ve çoğulcu bir partidir. İçinde değişik eğilimlerin bulundu-

yerel bir olgu değil

ada Andreas Schuster, çevirmen Orhan Kaynar ve Steffen Dittes, altta sağda

ğu, ama katı disiplin kurallarının olmadığı, demokratik çoğulcu bir yapılanma ile yönetilen bir partidir ve toplumun geniş kesimleriyle de eylem birlikteliklerini sağlamaya yönelik çalışmaları vardır. Partimizin içinde yeşilci, çevreci gruplar da yer alıyor.

Biz yeni bir toplum, daha demokratik, çevreci, eşitlikçi ve dayanışmacı bir toplum kurmaya çalışıyoruz. Bu arada idari yapının da modernleşmesi için uğraşıyoruz. Milliyetçiliğe karşıyız ve özellikle Yunan dış politikasında ortaya çıkan miliyetçiliğe karşı mücadele ediyoruz. Ülkemizin Avrupa Birliği içinde yer almasından yanayız, ama daha demokratik, daha eşitlikçi bir Avrupa'dan yana tezlerimiz de var tabii. Avrupa'nın yeni sol güçleri forumuna da katılıyoruz. Bu forumun öncülüğünü yapan partilerden biriyiz.

Biz ülkemizde bütün sol güçlerin oluşturacağı ortak bir hükümet kurulmasından yanayız, ama öyle laf olsun diye bir ortak hükümet değil, sosyal, ekonomik ve siyasi konularda somut projeleri olan, somut bir perspektifi olan bir hükümetin kurulmasından yanayız.

Şu an parlamentoda temsil edilmiyoruz, çünkü yüzde 3'lük barajı kıl payı da olsa kaçırdık. Yüzde 2.9 oranında oy aldık. Ama Avrupa Parlamentosu seçimlerinde yüzde 5.5 oy aldık. İki milletvekili seçtirdik. Belediye seçimlerinde yüzde 9'a yakın oy aldık ve bir dahaki seçimlerde parlamentoya gireceğimize kesin gözüyle bakıyoruz.

Partimizin toplumun ekonomik sektörünün en dinamik kesimlerinde, aydınlar arasında ve gençlik içinde ciddi bir etkinliği var.

Alain Krivine (IV. Enternasyonal ve Devrimci Komünist Birlik): Bildiğiniz gibi IV. Enternasyonal 1939'da Troçki tarafından kuruldu. Kuruluş aşamasındaki temel amacı Sovyetler Birliği'nde Stalin yönetimindeki iktidarın ve ona bağlı olan iktidarların gerçekten komünist düşüncelere ihanet ettiği kanaatindeydik ve bu konuda da haklı çıktığımızı düşünüyoruz. IV. Enternasyonal'in kuruluş kongresinde çok az insan vardı, ama bu insanların hepsi çeşitli komünist partilerde üst düzey yöneticilik yapmış ve Stalinist politikayı kabul etmeyen kadrolardan oluşuyordu. Bugün ise IV. Enternasyonal 50 kadar ülkede örgütlenmiş bulunuyor, ama bu örgütler esas olarak kadro örgütleridir. Kendi örgütümden, Devrimci Komünist Birlik (DKP)'ten de söz etmek gerekirse; bugün DKB Fransa'daki devrimci sol örgütlerden biridir. Oy oranı açısından en güçlü devrimci sol örgüt değildir, ama sosyal mücadeleler alanında, çeşitli sektörler içinde en yerleşik olan, en çok yankı getiren örgüttür diyebilirim. Bugün DKP'nin yönetimini oluşturan kadroların büyük çoğunluğu 1965'te FKP içindeydi ve daha sol çizgi savundukları için oradan ihraç edildiler. O geleneğin sürdürücüsüdürler. Örgütümüzün bugün sendikal hareket içinde ve toplumsal kitle hareketi içinde de ciddi bir etkinliği vardır.

Fransa'daki hedefimiz de sizin Türkiye'de yaptığınızı başarmaya çalışmak. Çünkü son başkanlık seçimlerine baktığımız zaman KP'nin, İşçi Mücadelesi'nin o da başka bir Troçkist örgüt- ve sol Yeşiller'in oylarını topladığımız zaman, sosyalist partinin solundaki partilere oy veren yüzde17'lik bir kitle var. Buna bir de "oyum boşa gitmesin" deyip oylarını Sosyalist Parti'ye verenleri de eklersek çok büyük bir kitle bu. Biz de bunları biraraya getirmeyi hedefliyoruz. Yani sadece ortak platformlarda, eylem birliği düzeyinde değil, ortak bir örgüt içinde biraraya getirmeye çalışıyoruz. Bütün anti-kapitalist güçlerin tek bir örgütünü yaratmaya çalışıyoruz. Sizin yaptığınız da haklı çıktığımızı düşünüyoruz. IV. Enternasyonal'in kuruluş kongresinde çok az insan vardı, ama bu insanların hepsi çeşitli komünist partilerde üst düzey yöneticilik yapmış ve Stalinist politikayı kabul etmeyen kadrolardan oluşuyordu. Bugün ise IV. Enternasyonal 50 kadar ülkede örgütlenmiş bulunuyor, ama bu örgütler esas olarak kadro örgütleridir. Kendi örgütümden, Devrimci Komünist Birlik (DKP)'ten de söz etmek gerekirse; bugün DKB Fransa'daki devrimci sol örgütlerden biridir. Oy oranı açısından en güçlü devrimci sol örgüt değildir, ama sosyal mücadeleler alanında, çeşitli sektörler içinde en yerleşik olan, en çok yankı getiren örgüttür diyebilirim. Bugün DKP'nin yönetimini oluşturan kadroların büyük çoğunluğu 1965'te FKP içindeydi ve daha sol çizgi savundukları için oradan ihraç edildiler. O geleneğin sürdürücüsüdürler. Örgütümüzün bugün sendikal hareket içinde ve toplumsal kitle hareketi içinde de ciddi bir etkinliği vardır.

Fransa'daki hedefimiz de sizin Türkiye'de yaptığınızı başarmaya çalışmak. Çünkü son başkanlık seçimlerine baktığımız zaman KP'nin, İşçi Mücadelesi'nin o da başka bir Troçkist örgüt- ve sol Yeşiller'in oylarını topladığımız zaman, sosyalist partinin solundaki partilere oy veren yüzde17'lik bir kitle var. Buna bir de "oyum boşa gitmesin" deyip oylarını Sosyalist Parti'ye verenleri de eklersek çok büyük bir kitle bu. Biz de bunları biraraya getirmeyi hedefliyoruz.

Steffen Dittes (Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi) : Demokratik Sosyalizm Partisi (PDS), sosyalist ve çoğulcu bir partidir. Son seçimlerde Almanya genelinde yüzde 4.4 oy aldık. Ancak geneldeki bu oy oranı eski Doğu Almanya ile Batı Almanya arasında çok dengesiz bir şekildedir. Eski D. Almanya'da oy oranımız yüzde 20'lere çıkıyor, hatta bu oran Doğu Berlin'de yüzde 35'lere kadar çıkıyor, D. Almanya'da birçok şehir var ki en güçlü PDS. Batı Almanya'da ise oy oranımız yüzde 1-2 arasında değişiyor. Partinin toplam 150.000 üyesi var.

Troçkist parti de Birleşik Sol'a katıldı

Jose Cabo: İspanya'daki Birleşik Sol komünist partilerin geleneksel ittifak politikalarının çok dışında bir şey. Yani geleneksel bir ittifak anlamında değil, daha üst düzeyde yeni bir sentez oluşturmak anlamında yaklaşıyoruz olaya. Bu tabii ki ideolojik düzeyde değil, programatik düzeyde bir sentez olmalıdır. Bir sosyal dönüşüm alternatifi geliştirmek istiyoruz. Uzun vadede solda var olan bütün siyasi ve sosyal eğilimleri, güçleri, duyarlılıkları, renkleri biraraya getirmek. Sosyalistleri, komünistleri, cumhuriyetçileri, alternatif sol örgütleri.. Geçenlerde IV. Enternasyonal üyesi olan Troçkist parti de bu birliğe katıldı. Aynı zamanda sosyalizm isteyen yeşilcileri, çevrecileri de katıyoruz. Çeşitli sosyal hareketler de var, bağımsızlar da var. Özellikle bağımsızlar çok önemli, çünkü direkt olarak hiçbir örgütle bağlantısı olmadan, sadece Iscarda Unida ile çalışıyorlar. Tekrar altını çizmek istiyorum. Bu bizim deneyimimiz ve belki de tuhafınıza gidecek ama, bu işin geleneksel ittifak politikasının dışında olmasından çok memnunuz. Gerçekten biz bunu üst düzeyde yeni bir sentez olarak görüyoruz. Çünkü yeni dönemde ortaya çıkan yeni sosyal ve siyasal çelişkilerle ancak bu şekilde başedebiliriz. Bir ittifak politikası değil, gerçekten bir stratejik hedeftir bizim için ve bunu temel alarak mücadelemizi sürdürüyoruz.

Bugün Iscarda Unida aslında, tamamen bağımsız, kendi özel yapısı olan, kendi ayrı işleyişi olan bir örgüt. İKP'den de bağımsız bir örgüt. Bugün İKP, Iscarda Unida içindeki, en güçlü, en köklü, geçmişi olan, kültürel-sosyal-politik birikimleri olan bir parti, bunu herkes kabul ediyor. Övünmek için değil, bu bir somut gerçek olduğu için söylüyorum. Ama Iscarda Unida, İKP'den de ,diğer siyasi örgütlerden de tamamen bağımsız, tamamen ayrı bir yapı olarak faaliyet yürütüyor. Iscarda Unida içinde İKP'nin kendisine biçtiği temel rol, ideolojik-teorik eğitime katkıda bulunmak, solun tümü içinde sadece siyasi alanda değil, kültürel-ideolojik alanlarda da hegemonya kurmasını sağlamaya çalışmaktır.

Bugün Iscarda Unida'nın 350 kişilik ulusal mecliste 18 milletvekili var. Aynı zamanda da ülkemizdeki 17 eyalet meclisinin16'sında milletvekillerimiz, temsilcilerimiz var. Avrupa Parlamentosu'nda da 9 milletvekilimiz var. Orada da Fransız, Yunan, İtalyan, Kuzey Avrupa'dan yoldaşlarla birlikte, Avrupa Birleşik Solu'nu oluşturuyoruz. Bugün Avrupa Parlamentosu'nun dördüncü büyük siyasi grubuyuz ve 31 milletvekilimiz var.

IV. Enternasyonal'in temel politikaları...

Alain Krivine: IV. Enternasyonal'in bugünkü temel politikası Stalinizmin ihanetinden ve iflasından ve bütün sol hareket için getirdiği faciadan sonra hala bugün sosyalizm için, sosyalist devrim için mücadele eden anti-kapitalist bütün güçleri biraraya getirmek ve uluslararası düzeyde yeniden örgütlemektir. Bunun sonucu olarak da bazı ülkelerde, bizim için tek çare, bağımsız, kendi örgütlerimizi kurmaktır ama olanak bulduğumuz her ülkede de militanlarımız daha geniş sol birliklerin, daha geniş sosyalist örgütlerin içinde yer alıp, bu örgütlerin inşa edilmesine katkıda bulunmak çabasındadırlar. Birkaç örnek vermek gerekirse; Brezilya'da Emekçiler Partisi'nin inşasına katkıda bulunuyoruz ve bu partinin yönetiminde de yer alıyoruz. İtalya'da Komünist Yeniden İnşa Örgütü'nün inşasına katkıda bulunuyoruz ve yönetiminde yer alıyoruz. Bu partinin MK'sında 7 yoldaşımız ve 1 milletvekilimiz var. Almanya'daki yoldaşlarımızın çoğunluğu PDS içinde yer alıyorlar ve İspanyol yoldaşın belirttiği gibi İspanya'da da yoldaşlarımızın büyük bir çoğunluğu Iscarda Unida içinde yer almakta ve yönetime de katılmaktalar. Başka ülkelerde de yeniden oluşmakta olan birleşik sol partilere katılmaktayız. İsviçre'de örneğin Dayanışma Örgütü'nün içinde yer alıyoruz. Danimarka'da da bu böyle, komünistlerle Yeşiller arasındaki ittifaka katılıyoruz ve orada da 1 milletvekilimiz var. Belçika'da da sol birlik koalisyonunun içinde, KP'den gelenlerle ve diğer bağımsızlarla birlikte yer alıyoruz. Türkiye'de de durum böyle, biliyorsunuz yoldaşlarımız BSP'nin içinde yer alıp onun inşasına katkıda bulunmaya çalışıyorlar.

Tabii yanlış anlaşılma olmasın diye hemen belirtmek istiyorum; bizim bu örgütlere girişimiz bir entrizm taktiği değildir. Bu örgütleri gerçekten inşa etmek, bu örgütlerin militanı olmak için mücadele ediyoruz. Bu örgütlerin içindeki demokratik tartışmaya katılıyoruz. Kendi görüşlerimizi de savunuyoruz ve bu örgütlerin disiplinini kabul ederek, bu disiplin çerçevesinde katkılarda bulunmaya çalışıyoruz.

Uluslararası düzeyde kendimize üç hedef koyuyoruz. Bunlardan birisi, ki burada da sözkonusu, marksizmin yeniden değerlendirilmesi, güncelleştirilmesi ve yeni sorunlar karşısında yeni cevapların üretilmesine katkıda bulunmak; yani programatik bir çaba içindeyiz. Ve bu yeniden değerlendirme çalışmasını yaparken, bunu son derece açık yapmak zorundayız, yani hiçbir tabu tanımadan bunu yapmak zorundayız. Biz de tabii ki kendimizi marksist-leninist olarak tanımlıyoruz, ama bunu söylemek bugün hiçbir şeye yetmiyor. Herşeyi yeniden gözden geçirmekten çekinmememiz gerekiyor.

Ve bu alanda da iki çok önemli tema var. Biri kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinde siyasi temsil sorunu, yani geniş anlamıyla demokrasi sorunu... Bunun nasıl gerçekleşeceği, çünkü Bolşevikler'in bu alanda biraz sınırlı bir yaklaşımları vardı. Devletin kendi kendine sönümleneceği ve sovyetlerin temelinde yeni bir demokratik yapı kurulacağı yaklaşımı vardı. Bunun biraz yetersiz olduğunu görüyoruz. Bu konuda nasıl yeni çözümler, açılımlar getirebileceğimizi tartışmalıyız. İkinci tema ise, özellikle sosyal demokratlarla veya liberal solla temel ayrışım noktası da bu; kapitalizmden kopuş sürecinin ne anlama geldiği, yani bu kopuş anının neyi temsil ettiği, bu temel dönüşümün, bu temel kopuşun nasıl gerçekleştirileceği konusunda yeniden düşünmeliyiz. Yani kendini devrimci olarak tanımlayan insanların bu kopuş sürecini nasıl değerlendireceği. Daha basite indirirsek "reform mu, devrim mi" tartışmasının 2000'li yıllara uzanan boyutunu yeniden tanımlamalıyız.

‘Yarın sabah saat 6’da devrim yapalım!’

Üyelerin dağılımı da aynı dengesizliği yansıtıyor. Batı Almanya’da sadece 2-3 bin üye varken, diğer tüm üyeler D. Almanya’da.

Eski Doğu Almanya’daki iktidar partisinden gelen bugünkü PDS, geçmişini, o eski iktidar partisini antidemokratik, merkezci ve büyük ölçüde Stalinist bir parti olarak değerlendiriyor. PDS’in kökeni olarak eski iktidar partisinin 2 milyon üyesi vardı, şimdi yeni partinin 150.000 üyesi var, ama bu üyeler eski partinin üyeleri değil, farklı üyeler bunlar.

PDS’in içinde çeşitli platformlar var. Yalnız bunlar sizin Türkiye’deki Birleşik Sosyalist Parti’deki platformlar gibi değil. Bunlar herhangi bir örgütlülük içinde değiller, sadece platform olarak varlar. Örneğin komünist platform, anarşist platform, sol sosyalist veya demokrat platform, çevreci platform ve Hıristiyan sosyalist platform gibi. Ayrıca farklı konularda faaliyet gösteren çalışma grupları var. Örneğin Kürt sorunu üzerinde çalışan bir grup var, barış grubu var, feminist grup var, anti-militarist grup var ve gençlik grubu var.

Bu arada ilginç noktalardan biri olarak şunu söyleyebilirim; partimizin çok fazla genç ve çok fazla yaşlı üyesi var, ama pek orta yaştan üyesi yok. 16 yaşın üzerindekiler partiye yasal olarak üye olabiliyor. Ayrıca partimizin Almanya’daki yabancılarla iyi ilişkileri var. Hatta Avrupa Parlamentosu için yapılan seçimlerde birçok Yunanlı ve İspanyol mülteci PDS’in listesinden seçimlere katıldı. Ayrıca PDS diğer sol gruplara da açık bir parti. Mesela KP’den birkaç yoldaş da bizim listelerden seçimlere katıldı. Yeterince örgütlü olmadığı için Alman Komünist Partisi seçimlere girememişti.

İki Almanya birleştikten sonra sol oldukça zorluk çekti. D. Almanya’da bulunan sol gruplar, kendilerini Batı Almanya’daki insanlara tanıtmada çok zorluk çekti. B. Almanya’daki sol gruplar da kendilerini D. Almanya’daki insanlara tanıtmakta aynı şekilde zorluk çekti. Şu anda Almanya’da iki tane küçük komünist partisi var; biri Alman Komünist Partisi, diğeri ise Almanya’nın Komünist Partisi. İkisi de anti-demokratik, eski tutumlarını sürdüren partiler. Bir tane de Marksist-Leninist parti var. Ayrıca esas olarak Köln’de örgütlü olan ve belli bir gücü olan Birleşik Sosyalist Parti var. Bunların yanısıra çeşitli küçük sol gruplar da var.Bu grupların en önemlisi kendilerini “Otonomlar” olarak adlandırıyorlar. Ve sokaklarda maske takıp, faşistlere karşı mücadele ediyorlar. Hatta yabancı mahallelerini faşist saldırılara karşı korumaya çalışıyorlar. PDS bu gruplarla da birlikte hareket ediyor, onların düzenledikleri protestolara, eylemlere katılıyor.

PDS’in en önemli sorunu yeni üye kazanmak, tıpkı diğer sosyalist partiler gibi. Ne yazık ki çok az yeni üye kazanabiliyoruz. Almanya’da insanlar partilere üye olmamayı tercih ediyorlar. Yeni üye kazanamamamızda D. Almanya’nın tarihi de rol oynuyor. Çünkü D. Almanya’da sosyalizmin çok yanlış ve kötü bir versiyonu uygulandı. Şimdi birçok insan PDS’in D. Almanya’daki sosyalizmi yeniden inşa etmeye çalıştığını düşünüyor, oysa bu hiç de doğru değil.

Biz aslında sosyalizmin gerçek içeriğini savunuyoruz; yani insanların iş güvencesini, sosyal güvenliğini, konut hakkını, kısacası insanca yaşama hakkını savunuyoruz. Eşitlik, özgürlük ve hakça bir bölüşümü savunuyoruz. Militarizme ve anti-demokratik eğilimlere karşı mücadele ediyoruz. Bu içeriği anlatmamız lazım. Ancak bu bir hayli zor. Çünkü TV ve medyanın diğer kuruluşlarında partimiz hemen hemen hiç yer almıyor. Bu durumda biz de yüzyüze, doğrudan ilişkilere ağırlık veren bir çalışma ve politika tarzı izliyoruz.

Türkiye’de BSP ile yapılmaya çalışılan birleşik ve çoğulcu bir parti örgütlenmesi konusunda ne düşünüyorsunuz? Uluslararası sosyalist hareketin içinde böylesi bir eğilim yaygınlaşıyor, bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Anjuska Weil: Sol güçleri biraraya getirmek açısından Türkiye’de gerçekleştirmekte olduğunuz örgütlenme biçimi ve deneyimi gerçekten

ilginç ve önemli. Tabii bunun dünya çapında yapılabilmesi için, kafamda birtakım kaygılarım, soru işaretlerim var. Çünkü devasa sorunlarla karşı karşıyayız.

Aslında burada yaptığınız uygun bir model. Ama bir sonraki adımın ne olması gerektiği konusunda birtakım kaygılarım var. Uluslararası demokratik hareketi, işçi hareketini biraraya getirebilmek için. Çünkü çok zayıfız ve çok büyük sorunlarla karşı karşıyayız. Dolayısıyla çok düşünmeliyiz, ortak hareket biçimlerimizi, ne tür uygun yöntemler bulabileceğimizi iyi düşünmeliyiz. Yani burada attığınız adımı daha da geliştirmek, daha geniş güçleri nasıl biraraya getirebileceğimizi daha tartışmamız gerektiği kanısındayım.

Jacques Fath: Çeşitli akımları biraraya getirerek ortak bir güç inşa etmek açısından çoğulcu ve birleşik bir parti modeli olarak BSP bence de ilginç ve önemli bir deney. Türkiye’nin siyasal ve konjonktürel gerçeklerine ve dönemine uygun bir deney. Bu açıdan da başarılı olmasını istiyoruz ve tamamen destekliyoruz, dayanışma halindeyiz. Ancak bu tür modellerin dışarıya kolay ihraç edilebileceği kanaatinde değilim. Çünkü anti-kapitalist güçlerin uzun vadede inandırıcı ve kalıcı olabilmesi için kendine ait güçlü bir kimliğe sahip olması lazım. Bu sizin için de, bizim için de geçerli. Sanırım Türk hükümetleri de şimdiye kadar hep böylesi bir kimliğin oluşmasını engellediler. Dolayısıyla BSP ile yapılmakta olan bu açıdan da önemli ve ciddi hedefleri olan, aynı zamanda da ciddi sorunları aşması gereken bir hareket.

Öte yandan biz tepeden ittifakların prensip olarak uygun olmadığı kanaatindeyiz. Çünkü birtakım deneyler de yaşadık. Örneğin sosyalistlerle ‘sol birlik hükümet programı’ yaptık ve büyük bir fiyaskoyla sonuçlandı. Bu tür bir deneyi tekrarlamak istemiyoruz. Güçlü halk hareketi olmadan, biz de böyle bir girişimin yapılabileceğini pek sanmıyoruz. Nerede olursa olsun solu bölmek değil, birleştirmek için yapılan her adımı gerçekten alkışlıyoruz.

Jose Cabo: BSP deneyimini biz de ilgiyle izliyoruz. Bizim de İspanya’da Birleşik Sol örgütlenmesi üzerinden yapmaya çalıştıklarımızla benzerlikler veya paralellikler görüyoruz. Ancak ortada tek bir model yok ve zaten soruna böyle bakmak da doğru olmaz. Herkesin kendi somut koşullarına göre geliştirmesi gereken modeller olmalıdır ve gerçekten çeşitli ülkelerde olan da bundan başka bir şey değildir. Genel bir eğilim veya ortak özellikler var tabii. Ama bizce de ihraç edilecek bir örgütlenme modeli yoktur. Ne kadar çok model varsa, o kadar da yaşanmış deney var aslında. Herkesin kendi deneyi var, iyi veya kötü, bizim de kendi deneylerimiz var. Önemli olan bunun ülkedeki tarihi ve sosyal gerçeklerle çakışması. Aslında böylesi değişik modellerin olması uluslararası işçi hareketi için de bir zenginlik. Bazen zıt gibi görünen modeller, başka bir zenginlik katıyorlar, dolayısıyla her ülkenin kendi somut deneylerinden yola çıkmak lazım. Ve şu soruya cevap vermek gerekir; aramızdaki tarihi kavgaları bir tarafa bırakarak, nasıl en geniş ve ortak bir şekilde mücadele edebiliriz? Ama bunun hem geniş, hem de esnek olması gerekir. Esnek kelimesinin altını özel olarak çiziyorum. Tüm sol güçleri esnek bir şekilde, modeller ihraç etmeden, ortak deneyler çerçevesinde biraraya getirmeye ve mücadele etmeye gerek var.

Venizelos Zannetos: Bence BSP’nin Türk toplumunda önemli rolleri olabilir ve üzerine düşenleri yapmasını arzuluyoruz, bu çerçevede dayanışma içinde olmamız gerektiğini düşünüyoruz. Gerçekten BSP Türk hükümetinin politikalarına karşı çıkabilecek az sayıda güçlerden biridir. Bence bu mücadelenin güçlendirilmesi ve sağlamlaştırılması için, geniş anlamda sosyalistler arasında bir ittifak, bir dayanışma da gerekli. Eminim ki dünyadaki diğer sosyalist güçler BSP ile ilişkilerini geliştirip, ittifak ve dayanışma içinde olmaya hazırdırlar. Son 5 yılda Avrupa’daki deneyler de göstermiştir ki; biz yeni bir sosyalizm modeli ortaya koymalıyız ve bunu yapabilmek için de daha çok araştırmalı, incelemeli ve tartışmalıyız.

Christos Tsacopoulos: Türkiye solu açısından birlikçi, çoğulcu bir hareket inşa etme çabalarınızı yakından izliyoruz ve çok olumlu bir deney olarak görüyoruz. Bu arada Türk toplumunun sorunlarını çözme açısından da aranızda büyük bir dayanışma olduğunu hissettim. Kürt sorunu gibi hassas ve önemli bir konuda da çok sağlıklı ve cesur bir tavır aldığınızı gördüm ve bu cesaretinizden ve çabalarınızdan dolayı BSP’li yoldaşları kutlamak istiyorum. Burada gördüğüm ve beni etkileyen bir başka şey de BSP’deki kadınların katılımı oldu. Gerçekten de müslüman bir toplumda kadınların bu kadar aktif katıldığı bir parti görmek bence önemli.

Bu arada partilerimiz ortak sorunlar etrafında birlikte hareket etmeli, işbirliği yapmalıdır. Bunun için gereken koşullar ve olanaklar vardır. Ortak tartışmalar, forumlar düzenleyebiliriz. Birbirimizin deneylerinden öğreneceğimiz çok şey var. Bu tartışmalar içinde, çağdaş bir sosyalizm perspektifi oluşturmak açısından da bu deneyleri değerlendirmenin önemli olduğunu düşünüyorum.

Alain Krivine: Ben diğer yoldaşlardan çok farklı düşünüyorum aslında. Buradaki komünist parti kökenli yoldaşların çoğunun daha önceki III. Enternasyonal döneminden çok ağızları yandı. Yani tamamen Stalinist, bürokratik, merkezci, dayatmacı bir deneyi yaşadıkları için ürkmüşler ve bunları bir daha yaşamak istemiyorlar. Bunu anlayışla karşılayabilirim. Ama buradan hareketle bir başka uca savrularak “işte herkes kendi başının çaresine baksın, herkes kendi bildiğini okusun” da denemez. Çünkü bugün emperyalizm, uluslararası burjuvazi aslında işçi hareketinden bin kat daha fazla uluslararası düzeyde örgütlenmiş durumdadır. Dolayısıyla gerçek anlamda bir enternasyonal örgütlenmeye ihtiyacımız var. Tabii bu enternasyonal örgütlenme kesinlikle III. Enternasyonal’in bir kopyası olmamalıdır. Ama gerçek bir örgütsel yapıya ihtiyacımız var. Bu yapıda, birincisi, karşılıklı deneylerimizi tartışmalıyız, deneylerimizden öğrenmeliyiz. İkincisi, ortak bir düşünce platformu olmalıdır bu, programatik veriler üretmek için. Anti-kapitalist bir toplumsal dönüşüm isteyen herkesin katılacağı bir enternasyonal olmalıdır. Tabii ki çeşitlilikleri koruyan, çoğulculuğu koruyan bir enternasyonal olmalıdır ama, programatik sorunları da birlikte düşünüp, birlikte tartışabilmeliyiz. Ve aynı zamanda ortak uluslararası kampanyalar, eylemler yürütecek bir örgüt olmalıdır bu. Çünkü şimdi siyasi düzeyde enternasyonal bir örgütlenme yok. Küba etrafında, Filistin meselesi etrafında birtakım kampanyalar yürütülüyor, ama onunla sınırlı kalıyor hep. Sadece uluslararası bazı toplantılar, tartışmalar olabiliyor. Bir de parlamenterler düzeyinde, milletvekilleri düzeyinde bazı ortaklıklar var ama gerçek anlamda siyasi bir eylem yapmaya geldiği zaman uluslararası düzeyde bunu yapacak kimse yok. Özellikle Avrupa düzeyinde acilen bir örgütlenme şart ve bu sadece milletvekilleri düzeyinde olamaz. Bizim milletvekilimiz yok, BSP’nin de yok, milletvekilleri olmayan başka gruplar da var, ama bunlar eylemde, somutta, sokakta varlar. Dolayısıyla varolan ortak sorunlara ortak yanıtlar üreten ne tür talepler geliştirebileceğimizi düşünmeliyiz.

Steffen Dittes: Yeni bir toplum inşa etmek aslında çoğulcu bir partiden geçiyor. Yani sadece marksistlerin ve komünistlerin içinde bulundukları, diğer insanların bulunmadığı bir partiyle yeni bir toplum yaratmak mümkün değil. Ve bu yüzden sosyalist hareket içinde komünistler, sosyal demokratlar, diğer sol gruplar olmalı, hatta diğer dinlere de saygı gösteren Hıristiyan ya da diğer din grupları da olabilmeli, ama bunlar tabii ki diğer dinlere ve dinsizlere de saygı göstermek durumundalar. Ancak böylece bir devrim inşa edebiliriz, yeni bir toplum için birçok insanın düşüncelerini alabiliriz.

Sizin burada, Türkiye’de BSP ile attığınız adım önemli. Bu tür çoğulcu partiler ne kadar çok ülkede kurulur ve güçlenirse bunlara dayanan enternasyonal bir hareket yaratmak da mümkün hale gelir. Çünkü bugünkü saldırı uluslararası bir saldırıdır ve sosyalist hareketin de kendini uluslararası düzeyde örgütlemesi ve mücadele etmesi gerekmektedir. Sosyalistlerin birleşmesi gerekiyor, ama bu düşüncelerde bir birlik veya aynılık değil, mücadelede, eylemde bir birlik olması gerekiyor.

Aslında bana ‘ne yapmak gerekir’ diye sorulduğunda şu yanıtı vermek istiyorum; ‘Yarın sabah saat 6’da devrim yapalım!’ Ama bunun için koşulların pek uygun olmadığını hepimiz biliyoruz. Onun için de herhalde daha bir süre, belki uzunca bir süre, bu koşulların olgunlaşması için çalışmak, örgütlenmek ve mücadele etmek zorundayız.

Fotoğraf: Ayla Önder

Memurlarda fırtına öncesi sessizlik

Memurlar büyük ses getiren Ankara eyleminden sonra, yeni eylemlerle sürekli gündeme geliyorlar. Ankara'daki oturma eyleminin ardından, ülke genelinde iki gün iş bıraktılar. İş bırakan memurlar, Kadıköy ve Sultanahmet'te oturma eylemleri gerçekleştirdi. Ardından DYP il ve ilçe binaları önünde toplandılar. Hükümetin sendikal hak talebine karşılık duyarsız kalmasına böyle yanıt verdiler. Şimdi kamu çalışanlarının "suskunluğu" eylemin kendisi. Geçen hafta çarşamba günü birçok ilde gerçekleşen susma eylemine yoğun bir katılım oldu. İstanbul'da Galatasaray Meydanı'nda gerçekleşen oturma eyleminde, memurlar gazetecilerin sorularına yanıt vermediler. Ağızları bantlıydı pek çoğunun. İşin ilginç yanı boyalı basın pek sevdi bu susma eylemini! Ağzı bantlı insanların fotoğrafları bolca verilirken, sol basın üç maymun'u oynayan politikacıların çizildiği dövizi büyüterek verdi.
Memurlar sessizliği "fırtınadan önceki son sessizlik" olarak yorumladılar. "Eğer grevli toplusözleşmeli sendikal hak taleplerine devletten hala bir yanıt alamazlarsa, fırtına kopacaklarını çok net ifade etti kamu çalışanları. Ağızları bantlıydı. Ancak bakışları ifade ediyordu kararlılıklarını..

Belediye-İş'le Atığ arasındaki garip pazarlık

Şişli direnişi silbaştan

Haber Merkezi-Şişli Belediyesi'nden atılan işçiler son iki haftadır öyle olaylar yaşadılar ki... Durup dururken Belediye Başkanı Gülay Atığ tarafından sokağa atılmalarının ardından suskun kalmayıp direnişe geçen işçilere polis de yapmadığını bırakmadı. İki kez polisin saldırısına uğradılar, cop ve tekmelerle yaralandılar, gözaltına alındılar, tutuklandılar.. Terörist muamelesi gördüler...

Sonra çok ilginç gelişmeler oldu. İşçiler tutuklanınca devreye Belediye-İş sendikası girdi. Türk-İş Bölge Başkanı Faruk Büyükkucak ve Genel Başkan Bayram Meral'i araya soktu Belediye-İş. Bayram Meral 29 Haziran'da Gülay Atığ'la konuştu. Ve bu görüşme sırasında 375 işçinin atılması kesinleşti. 512 işçinin 375'i atılacak, diğerleri geri alınacaktı. Bunun üzerine işçiler sendikayı bastı.

375 kişilik listeye karşı çıktı atılanlar. Çünkü bu listede gönüllü olarak ayrılmak isteyenlerle, direnişe hiç gelmeyenlerin adı yer alıyordu. Direnişçilerin hiçbirinin adı yoktu bu listede. Bunun üzerine 28 Haziran günü bir liste de atılanlar hazırladı! Direnişi kırıp işe başlayanlara duyulan kızgınlık, "İsimler üzerinden liste"yi yarattı. "Atılmalarına rağmen direnişe gelmediler. Biz orada beklerken, onlar gidip çalıştılar. Üstelik onlar da atılmıştı" diyorlardı.

Belediye-İş Genel Başkanı Fuat Alan "Biz isimler üzerinden değil, sayısal alanda anlaşmıştık" diyerek kendini savundu. İşçiler de "Hayır, isimler üzerinden liste olsun" diye direttiler. İsteklerini sendikaya kabul ettirdiler. Şimdi Atığ'la bu garip pazarlığa oturdu sendika.

Tutuklananlar kefaletle bırakıldı

Atığ'ın kovduğu işçiler 21 Haziran günü uğradıkları saldırı sonucu gözaltına alınmışlar ve tutuklanmışlardı. Ardından120 kişi gözaltına alınmıştı.

Bunlardan 88'i 23 Haziran'da tutuklandı. Bu işçilerin 68'i birden 27 Haziran'da bırakıldı. Destek için gelen bazı aileler ve öğrencilerden bir bölümü 29 Haziran'da serbest kaldı. Belediye-İş "adam başı" 7 milyon lira kefalet ödedi işçilerin bırakılması için.

Şişli'deki direnişçi işçiler sendikaları konusunda oldukça umutsuzlar. Bir işçi "Yanımızda sadece Genel Örgütlenme Sekreteri Hıdır Bal vardı. O bize destek oldu" diyordu.

Sendikanın diğer yöneticilerinin "zorla" desteğini alan işçiler, bundan sonra direnişi yeniden yaratacaklar. 28 Haziran'da işçiler sendikayı basınca, 9 genel merkez yöneticisi biraraya geldi. Bu atılanlarla sendikacılar arasındaki "zoraki" bir toplantıydı."Biz direnişe yeniden başlıyoruz. Bu konuda kesin kararımız var." dediler sendikacılara. Yöneticiler öfkeli işçi topluluğu karşısında direnişte yanlarında olacakları sözünü verdi. Şimdi kendilerine yeni bir direniş sahası belediyeler. Dergimizin baskıya girdiği saatlerde çadırlarını hazırlıyorlardı.

Eylem bilançosu

-2 Haziran'da Şişli Belediyesi'nden 360 işçi atıldı. Aynı gün direnişe başlandı. Atılmayanlar da olaya tepki duyunca, toplam 900 işçi birden iş bıraktı.

-Eylemin 10. gününde eyleme polis saldırdı. Ancak olaylar fazla büyümeden yatıştı.

-İşçiler direnişin 19. gününde Şişli Belediye Başkanlığı'na bir yürüyüş düzenlemek istediler. Bu yürüyüşün engellenmek istenmesi sonucu işçilerle polis arasında çatışma çıktı ve bu olayda 100'ün üzerinde işçi yaralandı.150 kişi gözaltına alındı. Terörle Mücadele Şubesi'ne götürüldüler. Bunlara "yasadışı toplantı ve gösteri yapma" suçu zorla kabul ettirilmek istendi. Polisler topladıkları taşları da delil olarak gösterdi! Tutuklanan 88 işçi geçen hafta salıverildi. Eylem yerine destek için gelen öğrenciler ise 28 ve 29 Haziran tarihlerinde ardarda serbest bırakıldılar.

Havaş grevinde buruk son

İstanbul, Söz- Kamu kesiminde örgütlü yaklaşık 600 işçinin gözü bu Hava-İş grevindeydi. Ve grev 125'inci günde sona erdi. 28 Temmuz'da sözleşme imzalandı.. 1 Temmuz'da işçiler, 3 Temmuz'da ise memur statüsünde çalışanlar işbaşı yapacak.
125 günlük bir direnişe rağmen iş güvencesine yönelik herhangi bir madde geçirilemedi. Oysa işçilerin iki net talebi vardı. Birincisi; enflasyonun altında ezilmeyecek ücret. İkincisi iş güvencesi. Enflasyonun yüzde 150'yi aştığı bir ortamda Havaş işçisinin alacağı zam yüzde 80!
Üstelik Hava-İş gibi bir sendika "Biz bir şey yapamayız, karşımızda yasalar var" diyebiliyor. Yeni başkan Mustafa Yağcı "Çağrıyı işveren yaptı" diyordu bize telefonda.. Oysa Sendika Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'i araya sokarak işverenle görüşme sağladı. Aylardır grev yerine bir kez bile uğramayan Meral "Atilay Ayçin de artık yok" sözüne karşılık araya girmişti.
Hava-İş yöneticileri sorular karşısında "Grevin bitirilmesi zorunluluğundan" sözediyorlar. Mustafa Yağcı "Bu grev işvereni psikolojik olarak etkiledi. Onun için imzalamak zorunda kaldı" derken, Bayram Meral'in arabuluculuğundan hiç söz açmadı.
Yağcı grevi bitirmenin "zorunluluğundan" ise şöyle söz ediyordu: "Bu grev çok farklıydı. Grev olmaktan çıkmış, direniş haline gelmişti!"
Sözleşmeye göre işveren personel fazlalığı olan yerlerden istediği işçiyi başka yere nakledebilecek. Eğer personel görev yerine gitmezse tazminatları saklı kalmak şartıyla çıkarabilir. Ancak bu hakkı 95 yılına kadar kullanır!. Bu da şu demek; 95 yılından sonra tazminat ödeme zorunluluğu da kalkacak!
Yeni giren işçiye asgari ücretin yüzde 50 fazlası ödenecek. Bu durumda yeni giren işçi sözleşmedeki zamdan yararlanamıyor.
Bir geri madde daha; sözleşme 2 yıllık değil, üç yıllık. Sözleşme tarihinin uzaması da enflasyona yenik düşmek anlamına geliyor.
Geçmişte radikal çıkışlarıyla önde giden Hava-İş sözleşmelerde de tarih olarak başı çekiyor ve kamudaki diğer işkollarına örnek teşkil ediyordu. Şimdi diğer işkollarının ardından gelecek.
Peki bu sendikacılar bu 125 gün boyunca ne yaptılar? İşçiye tek kuruş grev ücreti ödemediler. Grevdeki işçileri yalnız bıraktılar. Yılgınlığa düşüp, grevi bırakıp içeri giren çok sayıda insan oldu. Buna karşı yeterince mücadele edilemedi.
Grev çadırları kimi zaman "dinlenme tesisi" gibi kullanıldı ve burada işçiye bir eğitim verilmedi.
En son noktada Atilay Ayçin'in cezaevine girmesiyle birlikte direnişin dinamizmi iyice azaldı..
Ayçin'i tutuklayan devlet, bütün bunları hesaplamıştı. Asıl amaç grevi kırmaktı. İşçiler sonuna kadar direndi ancak, sendikanın tavrı bunu uzun soluklu kılmadı.
Hava-İş'in Genel Eğitim Sekreteri Osman Ateş de iş güvencesi maddesine ilişkin olarak şöyle diyordu:
"O maddenin geçmesine karşılık o bizim istediğimiz direngenliği göstermemiz için, üyemiz de o direngenliği göstermeliydi. 126 günde insanlar çöktüler. 69. madde (iş güvencesi maddesi) üzerinde direttiğimiz zaman bu çözülmezdi. İşveren bize 'Biz özel sektörüz, devlet değiliz, biz üretkenliğe bakarız' dedi."
Ateş "Hakları elde etmek için hayalci olmamak lazım. 'olmazsa olmaz' felsefesine gidersek hiçbir şey elde edemeyiz" diyordu.
Grevi kıranların sözleşme maddelerinden yararlandırılmayacağı şeklindeki karara da uyulmadı. İşveren "isterse" verecek onlara TIS'teki hakları!
Grev sonucu iş güvencesinin sağlanması diğer işyerlerine örnek olacaktı. "Bu olumsuz bir durum" derken, Ateş yılgın bir ses tonuyla söyle diyordu: "Kim almış ki şimdiye kadar kamuda iş güvencesini!"
Bu grevin en olumlu yanı 125 gün süren direniş. Kolay pes etmedi grevciler. Defalarca çağrı yapıldığı halde, defalarca zorlandığı halde hala evet demeyen 500 işçi vardı çadırlarda.. Bu da az şey değil. Burada kaybeden olsa olsa sendikal hareket.
Sendikalara her geçen gün büyüyen güvensizlik bu grevle iyice arttı.. Artık varlık-yokluk arasında kalan sendikalar düşünsün bu durumu...

Reichstag, tarihsel süreç içinde başka bir tarih kurmak isteyenlerinde içinde bulunduğu günlere tanıklık etti. Alman Sosyal Demokratlarının karizmatik önderlerinden Karl Liebnecht bu mecliste parlemento üyeliği yapmıştı. Yine bu meclis, ikinci paylaşım savaşının sonunda bir başka tarihe tanıklık etmiş ve Nazilerin yenilgisinin ardından Berlin'e giren Kızılordu Askerleri meclise sovyet bayrağını dikmişlerdi. Şimdi poşete giren meclisin bu tarihi de günümüzde Alman resmi tarihi tarafından çarpıtılmakta ve unutturulmaya çalışılmaktadır.

Darısı başımıza...

▼ New Yorklu sanatçı Christo, Almanlar'ın ünlü meclis binası Reichstag'ı kumaşla kaplayarak paketlemek için yıllardır girişimlerde bulundu. Toplumun geniş bir kesiminde süren tartışmalar 'meclis binası'ndaki oylama ile sonuçlandı. Sergi boyunca tatile girecek olan ve 6 Temmuz tarihine dek dünyaya paketlenmiş olarak teşhir edilecek olan Reichstag'ın paketlenmesi 350 milyar liraya mal oldu...

Ali IŞINGÖR

Almanlar'ın meclis binası Reichstag 'poşete girdi'. Hem de özel yasa çıkartılarak! Ne meclisteki eşcinsel milletvekilleri, ne de Ayvaz Gökdemir'in deyimiyle incelemeler yapmak üzere gelen "orospular" türü 'muzır' unsurlar Alman meclisinin poşete girmesinin asıl nedeni değil.

Mesele, Express'teki Haydar babanın bizi de mest eden yazısındaki gibi 'Zarf ile mazruf' meselesi... Eskiler 'Zarfta ahenk, mazrufta hassas' derlermiş, yani bir mektubun 'dilnişin' olması, safalar getirip ferahlık vermesi için zarfın düzgün, içeriğinin ise duyarlılık dolu olması gerekiyormuş...

Belki de sadece bu yüzden bütün suç Reichstag'ın. Almancanın kulağı tırmalayan kabalığından mıdır bilinmez, Alman sanatına ve mimarisine garip bir şekilde ters düşen bir 'inceliğe' sahip, yüzyılların tanığı yaşlı bir çınar misali, biraz da küskün bir yapı.

Diyet meclisi

Kutsal Roma-Germen imparatorluğunun diyet meclisiydi, Alman imparatorluğunun ve Weimar Cumhuriyeti'nin parlamentosu olmuştu. Almanya'nın demokratik atılımlarının ve parlamenter çalışmaların bir odak noktası olduğu için Hitler bu binayı hiç sevmezdi. Yakınındakiler, Führer'in binanın iç karartıcılığından bunaldığını ve binanın en fazla da renginden nefret ettiğini anlatırlar. Zaten hiçbir oturumunu da bu binada yapmamıştı. 27 Şubat 1933 günü Hitler binayı yaktırdı. Dünyayı kana bulayan bir savaşın ilk kurbanı oldu bina. Savaşın bitimini, bir Sovyet gazetecinin çektiği fotoğrafla, Reichstag binasının tepesine dikilen bir kızıl bayrak ifade etti.

Javacheff Christo, Bulgar asıllı New York'lu bir sanatçı. Büyük nesneleri paketlemeye çalışan sanatçı, ismini Kaliforniya'da Grand Canyon'u portakal renkli naylon kumaşla örterek duyurdu. En büyük çalışmalarını ise Atlas Okyanusu'nda bir dizi takımadayı ve Paris'teki Pont Neuf köprüsünü paketleyerek gerçekleştirdi.

'Kıt mal' teorisi

Christo'yu ve yaptığı sanatı anlayabilmek için öncelikle, iktisat fakültesinde öğrencilere temel kavram olarak öğretilen 'kıt mal' yani 'iktisadi mal' kavramını anlamak gerekiyor. Tanım şudur; "Paketlenebilen ve kıt olmayan, sayısal olarak sınırlı her mal iktisadi maldır".

Christo, iktisadi olmayan herşeyi paketleyerek, satılır bir nesne haline getirmeye, 'meta'laştırmaya çalışıyor. Bunu biraz da tüketim toplumunun devingenliğine olan hayranlık duygusuyla, ama müthiş bir mizah duygusu güderek yapmakta. Ambalaja giren malın tüketicinin 'tam istediği' gibi olduğunun reklamlarda söylenmesi gibi, 1933'te yakılmasıyla metafizik bir enerjiye sahip olan Reichstag'ın paketlenince aklanacağını ve yeni bir anlam kazanacağını savunuyor Christo Javacheff...

Eleştirmenlerce Christo'nun sanatı 'ambalaj sanayii' olarak adlandırılıyor. Sınır tanımazlığıyla çevrecilerin tepkisini çeken sanatçı, diğer bir yandan tüketim toplumunun çılgınlığıyla dalga geçmekte.

Projenin 11 milyon 500 mark tutan maliyetini bizzat üstlenen Christo, bu etkinliğin getireceği gelirleri elde edecek. Yapılan tahminlere göre; kataloglarla, TV-radyo yayınlarından alacağı paralarla masrafın yaklaşık 20 katını çıkartacak olan sanatçı, bu parayla daha büyük bir projeye yöneleceğe benziyor.

İnattan etkilenmek!

İşin ilginç olan kısmı, Reichstag'ı paketlemeyi 23 yıl önce kafasına koyan sanatçının Alman meclisinden özel yasa çıkarmak için 19 yıldır uğraşmak zorunda kalmış olması. Nihayet 25 Şubat 1994 günü federal mecliste yapılan partilerüstü oylamada Reichstag'ın paketlenmesi 223'e karşı 292 oyla kabul ediliyor.

Böyle bir konunun meclis gündemine alınıp tartışılması ve oylamaya açılmış olması şaşırtıcı olsa da, SPD (Sosyal Demokrat Parti) sözcüsü Peter Conradi'nin konuşmasını okumakta fayda var:

"Sanat oy ile belirlenemeyecek bir alandır. Bizler iş, ev, vergi gibi konularda adlarına karar verelim diye görevlendirildik. Bu konuların arasında sanat yoktur, sanat üzerine konuşmak zordur bu nedenle.

Christo'nun projesi hemen hemen tüm sanatçılar ve eleştirmenlerce desteklenmekte. Bütün bu insanlar, yakın gelecekteki meclis binamız Reichstag'ın paketlenmesine izin verilmesini istemektedirler. Onlara göre bina yeni bir görünüme ve estetik değere kavuşacaktır. Bu eylem bizlere binayı değişik bir şekilde anlama olanağını verecektir. Vergi ödeyen vatandaşlarımıza ek bir yük getirmeyecektir, çünkü Christo giderleri kendisi karşılayacaktır. Herşeyin fiyatıyla ölçüldüğü bu dünyada bu gösteri, sanatın ticari bir eşyadan farklı bir şey olduğunu vurgulayacaktır. Etkinlik sadece ondört gün sürecek, TV ve basın ile tüm dünyaya yayılacak ve insanlığın belleğinde yer edecektir.

Sanatsal yaklaşımlara politik bir görüş eklemek istiyorum. Christo 22 yıldır bu binayı paketlemekten bahsediyor ve tüm girişimleri yapıyor. Kararlılık ve inattan etkilenmemek olası mı? Bu bir politik, hatta demokratik-sanatsal eylemdir. Keşke politik kampanyalarımızda da aynı kararlılığı ve direnme gücünü gösterebilsek.

Partim bu projeyi iki kere tartıştı. Oylama yapmadık; eleştiren de var, destekleyen de. Bazıları 'ekonomik kriz, milyonlarca işsiz, aşırı sağın dehşeti ve gelecekten endişe varken Federal Meclis sanatı konuşuyor' diyor. 'Daha önemli konularınız yok mu?' diye soruluyor. Bir karşı sorum var: Gereksinmeler ve korkular, savaş ve işsizlik var diye sanat üzerine konuşma olmamalı mı? Sanatın sorunların çözümü sonrasına ertelenmesi ne ilkel bir düşüncedir. Tam tersi doğrudur; savaş ve işsizlik olduğu için, umutsuzluk ve korku, umursamazlık ve düşgücü yoksunluğu olduğu için sanat gündeme gelmelidir.

Korku çıkış noktası değildir

Seçmenlerimiz bu eylemi yanlış anlar diye endişelenenlerimiz var. Onlara açıklamak bizim sorumluluğumuzdur. Paketlemenin ne Reichstag'ı, ne de Alman tarihini zedelemeyeceğini anlatmalıyız. Üyelerden hangileri seçmenlerden korkmaktadır. Korku, seçmenlerimize danışmada veya sanat ve politikada iyi bir çıkış noktası değildir. Cesaret gereklidir, yüreksizlik değil.

Bazıları 'binanın itibarı tehlikede' diyor. Neden ondört gün yeni bir deney yaşamaktan alıkoyalım kendimizi? Bir gün çalışacağımız bu binada pek alışılmadık ve yeni bir deneye izin vermeyecek düzeyde politikacılar mıyız?"

Meclis'i 90 dağcı ve 600 işçi poşetledi

- Reichstag binasını örtecek kumaşın büyüklüğü 100 bin metrekare, ağırlığı 615 ton.
- **Polipropilen ve alüminyum karışımı gümüş renkli kumaş yanmıyor, ışınları çok ilginç biçimde yansıtarak hava koşullarına göre renklere bürünüyor.**
- Reichstag binasını örtecek kumaşı saracak polipropilen ip 15.600 metre uzunluğunda ve 3.2 cm çapında.
- **Binanın paketlenmesinde iki vardiyada 90 profesyonel dağcı, 600 kadar yardımcı işçi çalışacak.**
- Reichstag binasının paketlenmesine izin alabilmek için Christo 1971-1995 yılları arasında 60 kez Almanya'ya geldi.
- **Reichstag binası 500 milyon marka sigorta edildi.**
- Paketlenme işlemi Christo ve eşine 11 milyon 500 bin marka malolacak.
- **Binanın paketli kalacağı 23 haziran ile 6 temmuz arasında, nüfusu 3.5 milyon olan Berlin'e en az 4 milyon turistin gelmesi bekleniyor.**
- Reichstag'ı görmeye gelenler binanın dibine kadar sokulabilecekler, kumaşı elleyebilecekler. 100 bin kişiye küçük birer kumaş parçası dağıtılacak.

Kaynaklar:
- Kultur Chronik-3/1994
- Cumhuriyet gazetesi-17 Haziran 1995

Türkiye'de ilk kez 'Kıbrıs Günleri' düzenlendi.

Ayrı dillerde ayrı acılar

Kıbrıs'ta bir ayrıntı filminden iki kare. Hristallo teyze Kuzey'e göçen Raziye'nin arkadaşıdır. Filmde Hristallo'nun anlattıklarına göre Raziye kuzeye göçerken bir avuç toprak götürür. Böylece kendisinin de inandığı bir tılsım geliştirir. Artık bu toprağın kendisini zorunlu olarak terkettiği köyüyle bütünleştireceğine inanmaktadır.

Tarih, rastlantılarla da ilişkili bir süreçtir. Ve bazen rastlantılar, gerçeğin algılanmasını kolaylaştırır. Rastlantı şu, salı akşamı Show TV'de, Serap Aksoy ve Tarık Tarcan'ın başrollerini oynadığı, şoven bir tarih kurgusundan yola çıkılarak, öteki'ni ve onun acılarını tarihini hiçe sayan "Geçmişin İzleri" filmi oynarken, Kadıköy'de BEKSAV'ın düzenlediğ "Kıbrıs Günleri" başlıyor ve filmlerle, karikatürlerle, şiirlerle, öteki'nin acıları ve tarihi şovenizm dışı bir yerden düzenleniyordu.

'Duvarınız', nam-ı diğer 'Aşkımız Kıbrıs'

BEKSAV'ın salonunda, bir avuç insan ve Kıbrıslı Türk konuklar 'Duvarınız' filmini izliyor. Kıbrıs Günleri'ne ait çabanın tarihsel önemini anımsıyor ve seviniyoruz, ama tanıtım eksikliğinin de neden olduğu azlığımız nedeniyle de biraz kırgın/hüzünlüyüz. Muhalif yayınların konuya ilgisizlikleri ise ayrı bir durum.
Neşe Yaşın İngilizce altyazıları simültane çeviriyor.
'Duvarınız', belgesel bir film, Kıbrıslı biri Rum, diğeri Türk iki genç yönetmenin ürünü: Niyazi Kızılyürek ve Panikos Hrisantu... Film, cami ve kilise ikilisinin olduğu bir kare ile Güneş'e serenad ile başlar; "Sen bize hayat ve ritim verirsin." Niyazi Kuzey'den, Panikos, Güney'den BM'ye ait ara bölgeden girerek buluşurlar. Aslında burada ilginç bir paradoks vardır; çünkü 1974 öncesinde Panikos Kuzey'de, Niyazi Güney'de oturmaktadır. Film iki gencin, her iki tarafta, her iki öteki'ne ait insanları ziyaret etmeleri üzerine kurgulanmış. 'Duvarınız' bir sözlü tarih çalışması. Milliyetçilik/şovenizm dışı bir tarih açısından soruna yaklaşan bir kurgusu var.
Gerçek kişilerin yer aldığı filmde bir tanığın söylediği gibi "Kıbrıs bir portakaldan büyük değildir." Ama, büyük düşmanlıklar büyütülmüş ve "herşey iki el ateşle" başlamıştır. Bir tanık, "Çocuktum, ama bütün silahları ve bombaları bilirdim ve okulda bununla övünürdüm" diyor. Bu kişi, Sampson'un darbe yapmasından sonra İç Savaş'a katılmış önemli bir Rum militan. Yılmaz Güney'in arkadaşı. Bir diğeri, "Yıllar boyu yanıbaşımda vurulan bir Türk'ün çığlıklarını kabus olarak gördüm" diyor hüzünle. Sonra din görevlileri de tanıklıklar yapıyorlar, "siz hayvanlar bizim keçilerimizi öldürdünüz" derken yaşanan tarihe karamizahla sitem ediyorlar.
Bir başka karede bizdeki taze kayıplar gelip konuğumuz oluyor. 1974 sonrasında her iki taraftan yüzlerce kayıp olduğu ve bunların unutulduğu düşünüldüğünde bu kareler önem kazanıyor. Yaşlı bir Rum, Girne'de kaybolan oğlunun "ne olduğunu ve nerede olduğunu" bilemediği için, şimdiki mekanında deniz kenarında anısına hurma ağacı dikiyor. Bir başka kadın, gözü önünde yaşanan öldürmeleri ve tecavüzü ağlayarak anlatıyor. Ve hala kocasının yolunu bekliyor.
Çocukları Kuzey'de, kendisi ise bütün tehditlere karşın Güney'de yaşayan Yılmaz Güney dostu Fatma nine ise, Salih'e ve Panikos'a, kurutulan zeytin yapraklarının yakılmasıyla oluşan tütsü yapıyor. "Allah/Tanrı size yardımcı olsun, sizi kutsuyorum" diyerek, "iki dilden dua ederek" tütsü kabını önce Niyazi'nin boynundan dolaştıran Fatma nine, "Allah seni insanlardan korusun" diyor. Panikos'a ise, "sular aktıkça, gökler açıldıkça kötülükler seni terketsin" derken şair gibidir. Nine aynı zamanda Y. Güney dostudur ve kendisine Y. Güney ile çekilmiş bir fotoğraf gösterilince "Nerede" diye sorar. Ve aldığı yanıt üzerine, "öldü ha" diyerek ağlamaya başlar, "Bana geldi ve beni kollarına aldı. Ağlama dedi" diye bir de anısını aktarır.
Güney'deki Türkler'in Kuzey'e göçü sırasında Rum komşularıyla helalleşmeleri ise bir diğer dramatik kare. Bir kadın bu sahneleri anlatırken "Kapımı açıp bakamadım bile. Dayanamadım" derken ol hikayeyi özetler gibidir...

'Kıbrıs'ta Bir Ayrıntı'

Kıbrıslı Türkler ile Rumlar arasındaki ilişkileri konu alan film, "Duvarınız" gibi Kuzey'de yasaklanan film, Panikos'un ilk çalışması. Film, Ayios Sozomenos köyünde çekilmiş ve 1987 yılında Berlin Film Festivali'ne katılmış.
Yönetmenin filmle ilgili şu sözleri kurgusu ve oturduğu tarih tezi bakımından önemli: "Ortak yaşamımızdan, dostluktan, evlerimizi terketmekten duyduğumuz hüzünden ve birbirimizden ayrı yaşamamızdan sözeden bir film düşünüyordum. Filmin büyük bölümü Türkler'e ait köylerde çekilmiştir. Ben bu filmimle bizlerin, yani Türkler'in ve Rumlar'ın, evlerimizi, köylerimizi terkederkenki duygularımızı, yaşama duyduğumuz nostaljiyi diye getirmek istedim."
Panikos'un, filmin en ilginç karelerinden olan yılanların sevişme sahnesini çekmek için uzun zaman gözlem yapması da ilginç bir olgu.

Ağlama duvarını aşmak zorundayız

Ne birinci ne de ikinci film hakkında Türk eleştirmenlerce değerlendirme yapıldı. Birkaç söz söylemek gerekiyor. Kıbrıs üzerine çok az sayıda yapılan filmlerden iki tanesini –Kuzey Kıbrıs'ta yasaklandığı için– izleme şansına ben de burada sahip oldum. Kıbrıs'tan biri olarak her iki filmde daha çok hümanistlik olduğunu söylemeliyim. "Kıbrıs'ta Bir Detay"da olduğu gibi, ikinci film olan 'Duvarınız'da da, daha çok toplumlararası kırım işleniyor. Savaşın vahşeti, kötülükleri vurgulanıyor ve insanların birarada yaşadığı güzel günlere vurgu yapılarak bu tekrar isteniyor. Çokça da dramatik ögeler/imgeler kullanılarak okuyucunun duyguları –hatta istismar edilerek– zorlanıyor. Oysaki bu çatışmalarda çok fazla bir tarihsel arka plan vardır. Özellikle ikinci filmde bunu görmek isterdim. İkincisi, bütün bu vahşetin sorgusunu, sorumlularını görmek istiyordum. Ağıtlarda, yakarışlarda kalmamasını istiyordum. Çünkü yeniden yaşanacaksa, kendi kendimize oluşturduğumuz bu ağlama duvarını da aşmak durumundayız. Bir adım daha öteye geçerek Kıbrıs'ta yaşanan iki iç savaşın, (1955–58 ve 1974'te Faşist Sampson 15 Temmuz darbesinden sonra) filmlere yansımasının pek çok şeyi açıklayabileceği halde, bunun niçin yapılmadığını anlayamıyorum. Çünkü, toplumların kendi içlerindeki kırımların, bugün aslında niçin barış yapılmadığının da ve toplumlararası kırımların da açıklanması olacaktı.

Hürrem Tulga

Bütün kanamalar umuttan

Yılmaz ODABAŞI

"Ahmet abi, güzelim, bir mendil niye kanar
Diş değil, tırnak değil bir mendil niye kanar?
Mendilimde kan sesleri..."
E. Cansever

Hayata ve hayatın tüm çelmelerine, cilvelerine, yanılgılarına karşı güçlü olmakla mevcut sisteme karşı güçlü olmak kanımca apayrı anlamlar taşıyor. Hayata karşı güçlü olmak, bende ilkel komünal toplumu çağrıştırıyor. Böylesine çürümüş bir sisteme karşı güçlü olabilmek ise ya kralı ya da soytarıyı oynamaktan başka bir seçenek bırakmayan kurtlar sofrasını düşündürüyor. "Doğru olduğu için değil, yasa olduğu için" yürürlükte olan vahşi bir toplumsal hiyerarşinin kıskacında, bireysel katılım olanaklarından menedilmiş yoksul milyonların, hep düşlerinin gerisindeki kırıntılarla savruluşlarını düşündürüyor...

Shakespeare'e göre "evrensel orospu sermaye"nin cenderesinde şimdi insanlık, "yeni dünya düzeni"nin "yükselen değerleri"nde çarmıha gerilmiş görünüyor...

***

Sanayi cehenneminin insanlığa kazandırdığı sosyal refahın yanında, yaşattığı yabancılaşmaya, bir kimlik-kişilik erozyonunda örselenmelere rağmen yaşıyor olmak, insanlık için hiçbir gerekçeyi pişmanlığa dönüştürmeyecek kadar güçlü bir duygu.

Bütün acılara ve toplumsal yıkımlara rağmen, insanlığın yüzünde yine de dünyaya gelmiş olmanın coşkusu ve minnettarlığı okunmuyor mu?

İşte o minnettarlıkla içiçe kral ve soytarı oyunu insanlık tarihinin büyük oranından bugüne, evrile evrile; ama öz değil, sadece biçim değiştirmiş ve sürüyor... Daha gündüzler boyu ışıkta, yarı aydınlıkta ya da zifiri karanlıkta bile insanlığın küçümsenemeyecek bir oranının bu oyunu sürdürdüğünü görüyoruz...

Mevcut normlara göre güçlü değilseniz kralı oynayamazsınız; soytarıyı oynamayı seçtiğinizde ise artık kendiniz olamazsınız... Kaldı ki kralı oynamak, seçilmiş değil verilmiş tüm toplumsal yasalarla koşulsuz uzlaşmayı öngördüğünden hiç albenili görünmüyor; duygularından ruhuna, ilişkilerinden değerlerine kadar nice şeyi aldıktan sonra verdiği karşılıkla göre "beyefendi" (1) olunur belki, ama "adam" olunur mu ki?

***

Ne kralı ne de soytarıyı oynamayı reddettiğinizde ise, yine incinir ya da giderek yalnızlaşır ve yaralanırsınız. Ama elbette haklı bir yalnızlık ve onurlu bir yaralanmadır bu. Ne var ki oyun dışı kaldığınızda "mağlup" adamı oynamaktan başka bir seçenek sunulmaz size. Artık krallığa da, soytarılığa da tutunmayan siz, yine de telaşla yaşama tutunursunuz; o an size benzer yağmura tutunan dal, dala tutunan serçe; telaşlıdır, o da kendince...

***

Haymana Cezaevi'nin 5 metrekare havalandırmasında öğle sonrası voltalarımın birinde bütün bunları döne döne düşündüğüm gün Yaşar Kemal ağabeyden benzer kaygılar içeren bir mektup aldım. Birkaç gün önce okuduğumda, "Sessiz Yığınların Gölgesinde ve Toplumsalın Sonu" adlı kitap, artık "kitle" yok, "sürü var" diyordu. Ben ise, insanlığın onurunu iğdiş etmekte ısrarlı bu vahşi kapitalizmle bizim hesaplaşmamız bitmiş olamaz diyordum! İşte Yaşar Kemal ağabeyin mektubunun finalinde benzer bir duyarlılığı -tüm kaygılarına rağmen- bulunca yüreğim kabardı... Yaşar ağabey, "İnsanık onuru postu deldirmeyecek kardeşim" diyordu. Deldirmeyecekti elbet!

Yaşar ağabeye, medyanın kendisine yönelik ablukasına ilişkin yargılarımızdan ve hakkında "Gerçek" dergisi ile "Cumhuriyet" gazetesinde yazdığım yazılardan sözeden bir mektup yazmıştım. O ise kaygıların çok ötesinde bir yerlerdeydi; o, ülkesinden dünyaya olduğu kadar, dünyadan da ülkesine bakabiliyordu. Bu yüzden insanlığın ve çağın acılarına karşı nesneldi... Büyük oranı özel sayılmayacak üç sayfalık mektubundan bir kesit aktarıyorum:

"...Durum hiç iyi değil kardeşim. Böyle bir basın, böylesine sinmiş aydınlar, yalan dolan, hırsızlık, rüşvet, köşedönücülük, inançsızlık... Yetmiş yıllık baskı düzeninin getirdiği, daha doğrusu sonucu toptan çürümüşlük diyebileceğimiz bir çürümüşlük... Yazık ki bu çürümüşlüğe gırtlağına kadar halklar da batıyor. Ve insan, inanılmaz bir yalnızlıkta dönenip duruyor...

Bizler yüreğimize hiçbir zaman umutsuzluğu yakıştırmıyoruz. Belki de bunda da haklıyız ya, gerçek bunun çoğu kez tersini söylüyor. Onun için de dilime pelesenk ettiğim bir söz var, insanoğlu umutsuzluktan umut yaratandır...

İnsanlığın demokrasiyle özgürleşeceğini söyledi bize çağımız. Kişinin bu çağda kendini birçok bağından kurtaracağını, özgür, bağımsız olacağını sandık. Bir de bakmışız ki kişilik denilen en güzel umudumuz yokoluvermiş; insanlık neredeyse sürü durumuna düşürüldü düşürülecek. (...) Medya, öteki iletişim araçları, bir kısım teknoloji, bir kısım sanat insanlığın bütün kişiliği için kolları sıvamışlar (...) Görüntü o ki karanlık gittikçe koyulaşıyor.

Bugünkü dünyada en başı belada olan da bizim ülkemiz. Beni toptan çürüme irkiltiyor (...) Şunu da biliyorum, ya da bilmeye çalışıyorum mu desem, insanlığını, kişiliğini, değerlerini yitirmemek için insanoğlu canını dişine takmış çabalıyor. Yani özünden vazgeçmiyor. Bu çaba da bir ışık olamaz mı?

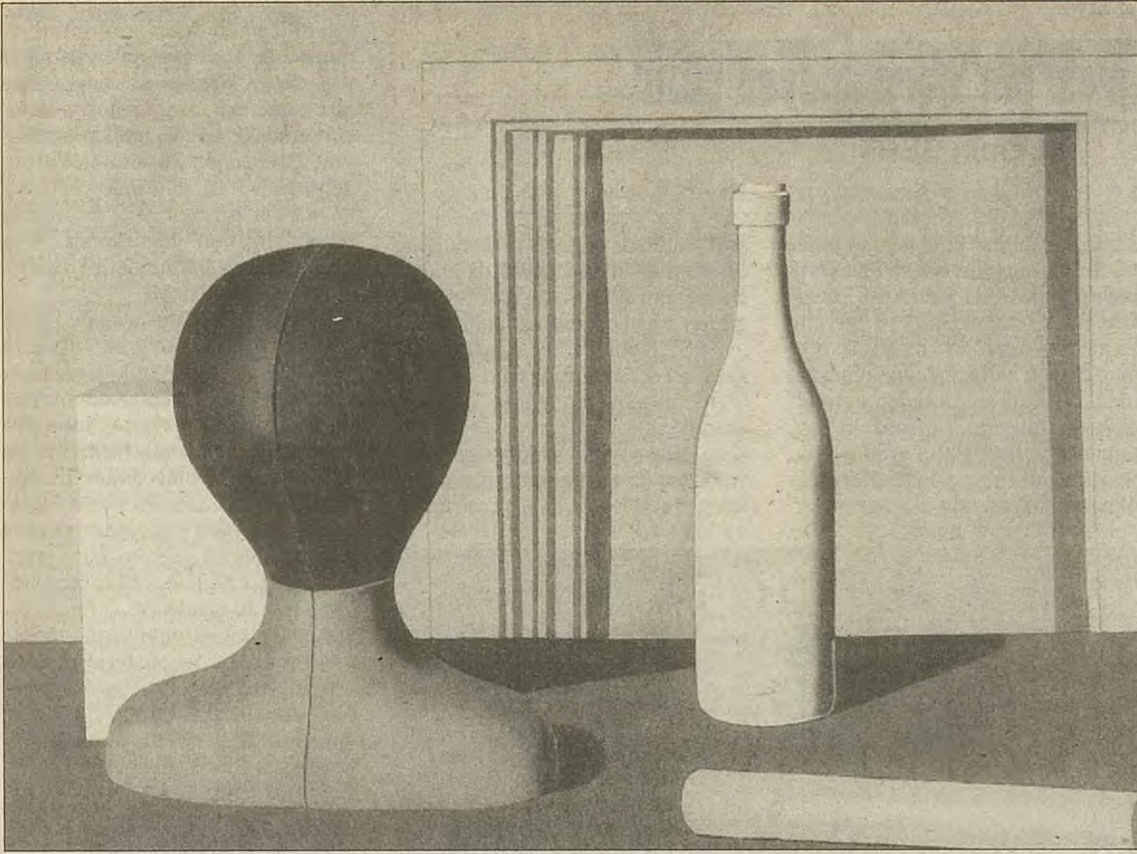
Her neyse, ben karamsar değilim. İnsanoğlu kişilik postunu deldirmeyecek kardeşim (...)"

***

Yaşar Kemal ağabeyin mektubundan bu kesiti günlüğüme alıp "kral ve soytarı" oyununa dair yargılarımı bu kez "mutluluk", "huzur ve aydınların göçebeliğine dair yargılarla sürdürdüm.

...

Yakında çıkacak "Bütün Kanamalar Umuttan (Haymana Günlükleri)" adlı kitabından.

Giorgio Morandi (1890-1964)

İnsan beyni: İnanç yaratan makina

Vakıf ÇAĞIN

Dünyada aşağıda sıralananlara inananların sayısı oldukça fazla. Bunlara karşı çıkanlar da bir o kadar var.

-Hipnozla insan geçmiş hayatlarına dönebilir.

-Fallar yaşam üzerine faydalı bilgiler veriyor.

–Geleneksel tıbbın başarısız kaldığı alanlarda ruhani metodlar bazen başarılı oluyor.

-Toplum transjenerasyonel (kuşaklarüstü-arası) şeytani bir komploya hazırlanıyor.

-Bazı süperzekalılar psişik güçlerini kullanarak polise olayları aydınlatmada yardımcı oluyor.

-Telepati yoluyla uzaktaki biriyle ilişki kurulabilinir.

-Ufo'lar (uçan daire) bazı insanları kaçırarak yeniden dünyaya bıraktılar.

-Elvis yaşıyor.

-C vitamini nezleyi önler ve tedavi eder.

-Değişik ülkelerdeki sorunların temel kaynakları yabancılardır.

-Bazı ırklar diğerlerinden üstündür.

-Bazı ırklar çeşitli sportif eylemlerde diğerlerine nazaran daha başarılıdır.

-Suç ve şiddet geleneksel ailenin dağılmasından kaynaklanıyor.

-Kuzey Kore'nin nükleer potansiyeli dünya barışı için bir tehdittir... vs.

Kendilerinden emin görünmelerine rağmen, her iki taraf da -inananlar ve inanmayanlar- iddialarını tartışılmaz bir şekilde ıspatlayamazlar. Astroloji ve telepati ile ilgili olan inançlar geleneksel bilimsel dünyanın düşüncelerinin karşıtı olduklarından birçok bilgin tarafından gerçekçi olmamak (irrasyonellik) ile suçlanmazlar. Bunlar yüzeysel bakıldığında hiç de bilimselliğin tersi olarak görünmezler.

19. y.y.'ın rasyonalistleri evrensel eğitimle doğaüstü irrasyonel ve batıl inançların ortadan kalkacağına inanıyorlardı. Yanılmışlar. Onlardan günümüze en azından okur-yazar sayısını gözönüne alırsak, bu yanılgıyı açıkça görürüz. Toplumun geniş bir bölümü doğaüstü irrasyonelliklere inanıyor ve bu inançları taşıyanlar gittikçe çoğalıyor. Bu bilimselliğin doruğunda olduğu teknolojik çağımızda insanlar neden batıl ve irrasyonel şeylere inanıyorlar?

Acaba...

Çünkü, beynimiz ve sinir sistemimiz bir inançları yönlendirme makinasıdır ve fonksiyonlarını doldurmak, varlıklarını baki kılmak için bizi bu tür inançlara sürüklüyor... Gerçek olan ve gerçek olmayan herşey için bir dayanak yaratıyor... Bu makina çevresinden aldığı alımları hafızalarda eskimiş bilgilerle yoğurup eskilerine benzeyen yeni düşünceler, inançlar üretiyor, bu makina ya da sistem bilimsel inanç yöntemlerini yönlendirebileceği gibi, ayakları yere basmayan tamamen anti-bilimsel düşünceleri de yönlendirebilir, gelecekteki mantıklı ve mantıksız absürd eylemleri düzenler.

İrrasyonel olarak nitelenebilecek inançlar tıpkı diğerleri gibi gerekçelendirilmişlerdir. İrrasyonel kavramını doğrulayacak ispatlarımız yoktur. Ama akılcı, yani rasyonel kavramları da doğrulayacak ispatlar her zaman mevcut değildir. Herkes dişini fırçalamanın doğru ve iyi olduğuna inanır, ama bu inancı pekiştirecek bilimsel ispatlar her zaman herkeste mevcut değildir. Bize diş fırçalamanın iyi olduğu öğretilmiştir, inanılacak kadar da mantıklıdır, hiç tereddütsüz inanmışızdır.

Beynin öğrenme ünitesi inanç makinasını anlamada anahtardır. Beynin fiziki ve sinirsel mimarisiyle ilintilidir; kendi doğası bizi sürekli sihirli düşüne sevkeder. Sihirli düşün ardarda gelen iki düşüncedir. Birisi diğerini yaratmış görünse de aslında bir yanılsamadır. Örneğin; ellerinizi önünüzde birleştirmenizin size şans getirdiğine inanıyorsanız, her iki eylemi de ardarda yaşamışsınız ve arasında sebep sonuç bağı kurmuşsunuzdur. Beynimiz ve sinir sistemimiz milyonlarca yıl evrim geçirmiştir. Doğal seleksiyonun mantık ve gerçeğe göre seçim yapmadığını önemle belirtmek gerekir; temel kriter başarıyı ve üremeyi sürekli kılmaktır. Akli ya da beynimizin herhangi bir gerçeğe önem vermesi için hiçbir geçerli sebep yoktur. Otları gür bir çayırlıkta bir küçük tavşan düşünelim ve bir an o tavşana akıl ve mantık verelim; tavşan duyduğu bir hışırtıyı tehlike alarmı olarak algılar, ama aklının ve mantığının yardımıyla bir müddet durup, hışırtının gerçekten onun için tehlike olan bir tilki tarafından mı çıkartıldığı ya da yalnızca rüzgardan mı olduğundan emin olmak ister. Gerçeği araştıran bir tavşanın siz de takdir edersiniz ki uzun yaşama şansı pek azdır. Normal bir tavşan hemen hışırtının ilk anında kaçıp muhtemel bir tilkiden kurtulmuş olacaktır ve üreyerek doğal seleksiyon yoluyla soyunu yaşatmış olacaktır. Her zaman gerçeği aramak uzun yaşam için en sağlıklı yol değildir.

Öğrenme ünitesi belirgin olayların çakışmasıyla ilintilidir, kızgın sobaya dokunmak ve acı hissetmek gibi. Burada da önemli bir nokta var, çocuk, soba kızgınken dokunursa eli yanar. İkinci bir dokunuşta soba soğuksa eli yanmaz. Beyin ve sinir sistemi mekanizmasında önemli olan sobanın yakıcı olma özelliği, soğuk sobaya da dokunmuş olsa öğrenme ünitesine kaydolur. Yaşamı devam ettirmek (doğal seleksiyonun gerçekleşmesi) için bu gereklidir.

Hıfzı amcamızı özleyip onu düşünmüş olalım ve birkaç dakika sonra Hıfzı amcamız bizi telefonla aramış olsun. Hemen bunun bilimsel ya da batıl bir açıklamasını gerektiren dürtü de yine aynı mekanizmadan kaynaklanıyor. İrrasyonellikleri buradan yola çıkarak anlamaya çalışabiliriz. Rastlantılar inançların oluşmasında büyük rol oynuyorlar. Biz Hıfzı amcamızı düşünmeden de amcamız bizi aramıştır ya da biz onu düşünürken, bizi aramak onun aklının ucundan bile geçmemiştir, ama hafıza ya da beyin ve sinir sistemimiz yalnızca düşünce ve telefon rastlantısını canlı olarak kaydeder.

Rüyalar ve haber verdikleri olaylar için de aynı şey geçerlidir. Böylesi basit rastlantılardan kaynaklanan inançlar yaşamda ne yazık ki dramatik olaylara da neden olmaktadır...

Olaylar karşısındaki tavrımızı da olayların kendisi belirlemektedir. Tatilden döndüğümüzde salonumuzda bir inekle karşılaştığımızı size anlatsam, bunun için tüm objektif imkanlar da olsa, ilk tavrınız gülmek olurdu. Ya da döndüğümüzde salonda ölmüş dedemin koltuğunda bir ışık vardı ve birden içerisi buz gibi soğudu desem, hemen pür dikkat kesilir, deminki "inek tavrından" eser kalmaz, tüm hikayeyi öğrenmek istersiniz.

Bazen de rasyonellik sezgisel düşünce karşısında dezavantajlıdır. Rahmetli psikolog Graham Reed, kumarcının yanlış mantık yürütmesini örnek veriyor ve diyor ki; rulet oyununu seyrettiğinizi varsayın, siyah, on kez üstüste kazanmıştır, bir sonraki elde kırmızının kazanacağına dair bir sezgi gelir oturur içinize. Siyah sonsuza kadar kazanamaz! Ama içinizdeki rasyonellik topun mantığı ya da hafızasının olmadığını, her elin diğerinden bağımsız olduğunu size fısıldar. Burada da sezgi ile mantık arasındaki yarışı sezgi kazanacaktır.

Bir olayın yarattığı duygusal heyecan insanı garip inançlara yönlendirebilir. Bir UFO görmüş olmak kişi üzerinde müthiş bir heyecan yaratabilir. Yaşanacak potansiyel heyecan UFO (uçan daire) görmeyi kolaylaştırır, kişiyi buna hazırlar.

Depresyonlu bir gerçekçi olmaktansa..

Beynimiz hiç de alışık olmadığımız, masalımsı olağanüstü fenomenleri yönlendirme yeteneğine de sahiptir. Halüsinasyonlar, ölüme yakın durumlar ve aşırı hallerde, bize yansıyanlar dış dünyadan beyine yansıyan değil, tam tersi beynin kendi ürünleri olmasına rağmen çoğu zaman bunları dış dünyadan ayırdedemeyiz.

Belki de bazı durumlarda ayakları havada inançlar gerçeğe dayalı inançlardan hakkımızda daha yararlı olabiliyor. Shelley Taylor, "İllusion Positives" adlı kitabında, hafiften bunalımlı olan kişilerin mutlu kişilerden daha gerçekçi olduklarını yazıyor. Duygusal olarak sağlıklı insanlar, sıkıntıları hafifleten sahte inançlar yaratarak yaşayanlardır. Mutlu insanlar bir gün kansere yakalanabileceklerini küçümseyenlerdir. Onlar ölümü de düşünmezler. Depresyonlu insanlar tersine daha duyarlı insanlardır. Yanlışı hep başkalarının inaçlarında görürüz...

Ne demiş P. J. Bailey; Gerçek kuşkunun olduğu yerdedir, zira o onun gölgesidir.

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

inceldiği yerden GENCO ERKAL

"dostlar tiyatrosu'na"

ince.. ip ince bir adam.. dal gibi.. çalı'nın, çırpısı kadar.. çok okka sesi var da, bedeni en az dirhem.. cüssesi var; ağzı açık ispirto şişesinde, bir damla sanki.. sesi var; yerçekimi kuvveti.. sesi olmasa.. bir de gözleri.. sanki, uçacak gibi.. pırr.

savrulmak.. savrulmak sözcüğü.. savrulmak sözcüğü'ne "gel ulan, ete kemiğe bütün, kendine bir beden seç de, amcalar görsün" deseler.. savrulmak sözcüğü, savrula savrula gelip, yeşilçam film adamları'ndan, ilk kimin kapısını çalar.. ve fakat bu savrulmak, yaprak gibi savrulmak değil, öyle avare ve avarel.. bu savrulmak; savrulurken, rüzgardan dokunaklı melodiler de çıkarmak, ıslıkla dansetmek.. rüzgarın altını çizmek.. yani böyle bir savrulmak.. maksat yeşillik olsun diye değil.. iz bırakarak..

yeşilçam'da, bu kadar az ve fakat öz güzel film çevirmek, kaç oyuncu'ya nasip olmuştur ki.., (erkan yücel, joker) bu kadar az ve öz kalmak.. kalabilmek.. evvela bu meziyet, mest ediyor insanı.. iradesi olmalı, ikinci yerçekimi kuvveti.. tabii bir de gözleri.. boşluğa kanca gibi geçirdiği, kocaman, ayna-ekran gözleri.. ve bazen macerasına fazla kalan gözleri.. söylemiştik: sesi var, yerçekimi kuvveti.

genco erkal.. filmlerdeki genco erkal, her filminde savrulur.. bu savrulma, oynadığı tip'ten çok, zamanın ve durumun da meâli olup çıkar.. AT filminde büyük şehir'de, oğlu ve el arabası'yla savrulur.. HAKKARİ'DE BİR MEVSİM filmi'nde, hakkari'yle beraber savrulur.. FAİZE HÜCUM filmi'nde, ekonomi'yle savrulur.. velhasılı, CAMDAN KALP filmi'nde, aydın-sanatçı savrulması'nın kara-şiiri'ni yazar.. camdan kalp filmi'nde öylesine savrulur ki, dibinde boylu boyunca devrilir.. şimdiki zaman'a hışırtıları gelir.

genco erkal.. filmlerdeki genco erkal, bilmeden ve aniden çok garip durumlarda bulur kendini.. huyunu suyunu pek anlamadığı ortamlarda kör-topal sezgisiyle geldiği yeri bulmaya çalışır.. bazen bir balon, bazen bir mayın, bazen bir çığlık gibi.. oyunculuğu, en çok şiire yakın.. bir de kara-komedi'ye.. bir, iki adım ötesi.

oysa tiyatro'da, demir atmış gibi'dir.. emin, epik ve didaktik'tir.. sahnede savrulmaz, olsa olsa yanlarına yatar biraz.. yine de seyredene, yer yer, birazdan hava kaçırıp, bırrzzt diye sofito'ya uçacakmış gibi bir hâl sezdirir... ve fakat sesi vardır.. boynuna bağlanmış soyut bir taş gibi, onun havalanmasını önler sanki.

(ilkgençlik anekdotları: dostlar tiyatrosu'nda, ne vakit bir oyun seyretsek, açıkçası kıçımız üç-buçuk atardı.. tiyatro binası yüzünden.. ister istemez düşünürdük: lan şimdi yangın çıksa, maazallah.. tiyatro salonu bodrum'da ve kimse kimseye soramıyor; çıkış bir yeri var mıdır buranın.. eh fena zamanlar n'olmaz n'olmaz.. bir de ismi tabii.. genco.. hem genco, hem erkal.. haydi tuncel kurtiz'e, tony curtis de deyorduk.. ama fakat, genco erkal, cüssesini es geçince, macar bile olmuyordu.. çok oyunlar sonrası, onun ismini, arkadaşlarla heceleye heceleye, değişik şekillerde kullana kullana, az mı beyoğlu yürüdük.. nihayet bu genco erkal ismi oyunu" öyle soyut bir hale gelirdi ki –yani biz de savrulurduk– nihayet ne konuştuğumuzu unuturduk.. çok sonralar öğrendik: o yangın korkusu ve bu isim oyunu akranlarımızın çoğunun ortak bir paydasıymış meğer..,: gen co er kal, gencoer kal, gen coer kal, gencoerkal, gencoer kal.. pardon, ne konuşuyorduk biz)

genco erkal'ı ne zamandır filmlerde göremiyoruz.. ve fakat bu ülkenin, şimdiki zamanı yine en çok, onun film-insan– imgesi'nde karşılık buluyor gibi.. kaos, kaos ve bilinmezlik.. eşgali ve fail-i meçhul.. gözaltında kaybolan çocuğunu aramaya gelmişken aniden, **missing** dibi.. veya polisleri alkışlayan vatandaşlar arasında, bakıyor.. o kadar net ve hayat karşılığı olan görüntüler beliriyor ki.. insanın yazıyı burada kesip senaryo yazması geliyor.. öyle tahrik ediyor.. gavurun elinde olsa, üff!.

bir de nâzım hikmet şiirleri'ni okuması var.. nâzım hikmet, herhalde böyle halı dokuyordu.. yani genco erkal'ın şiirlerini okuduğu gibi.. bir de.. bir de, ilk solculuk örtmenlerimizdendir.. "şekilde görüldüğü gibi" hani.. ilk kıvılcımlar.. breh breh, bertold brecht yani.. daha çok var.

ince.. ip ince, dal gibi bir adam.. çalı'nın, çırpısı kadar.. ve fakat sesi ve gözleri var.. iyi ki var.. uzun ömürler diler, ellerinden öperiz.. savrul ki, yerin bu değil.. fena esiyor rüzgar.

BSP Kongresi'nin 'görünmeyen yüzü'

M.Emin SERT

Önceki hafta Ankara-Altınpark Konferans Salonu'nda Birleşik Sosyalist Parti'nin 1. Konferans ve Kongresi için Türkiye'nin (hatta Avrupa'nın) dört bir yanından gelen bin 500'e yakın sosyalist tartıştı, sloganlarla ortak coşkusunu ifade etti. Yeni yönetimlerini belirlemek için seçimler yaptı, anlaştı ve anlaşamadı. İlginçtir kongre, BSP'nin çok daha basit eylemlerinde çektiği kadar basının, TV'lerin ilgisini çekemedi! "Evrensel" ve "Yeni Politika" ile birkaç haftalıkta ancak yeralabildi. Onlarda da -ister istemez- kongredeki kutuplaşmaları, GYK seçiminde yaşanan karmaşa ve GYK'dan istifaları vb. konu ediliyordu.

"Reklamın iyisi-kötüsü olmaz" deyip kongrede bu karmaşalar yaşanmasa bu kadar bile günlük basında yer alamazdık deyip sevinelim mi, bilemiyorum. Ama bildiğim bir şey var ki; BSP Kongresi'nin sergilediği ve bence gözlemleyene önemli dersler bırakacak yanları gölgede kaldı. Ben bu gölgelenen yanına işaret etmeye, kimi küçük gözlemleri Söz okurlarıyla paylaşmaya, tarihe bu yanını belge olarak düşürmeye çalışacağım.

Kongrenin panoraması

1980 sonrası yasal parti kurma çalışmalarında doğrudan aktif ve etkin katılan bir kişi olarak; birçok tartışma toplantısına, foruma, geceye katıldım. Kimi zaman düzenleyici, kimi zaman konuşmacı ve bazen de dinleyici olarak. Açıkça iddia ediyorum ki; bileşimi itibarıyla, Türkiye sosyalist hareketinin otuz yıllık geçmişinden bugüne taşınabilen kadroları kapsayıcılığıyla, sosyalist hareketteki renkli mozayiği yansıtmasıyla, Anadolu'nun dört bir yanından gelen insanlarıyla, köylüsünden işçisine, aydınına, gencinden yaşlısına böyle bir topluluk ilk defa buluşuyor. Hafızam beni yanıltıyor mu, diye kaç gündür düşünüyorum. Yok yanıldığımı sanmıyorum. Söylediğim özellikleri kapsayan başka bir toplantı hatırlamıyorum!

Yalnızca bu bileşimi yansıtan fotoğraf bile, sosyalist hareketin tarihine düşürülen bir çentiktir.

Kongremizin fotoğrafı az çekildi ama, neyse ki hepsi videoya alındı. Ben tekrar tekrar izlemek istiyorum. O "görünmeyen yüzü" görmek için. Herkese de öğütlüyorum, kongreyi izleyen, izlemeyen herkes seyretmelidir o videoyu. Mutlaka o kongrenin sıcaklığında bakıp da görmediklerini görecektir orada.

Şimdi kongreden kimi kesitler sunmak istiyorum sizlere. Önce kimi portreler:

Yazarken bile bir fotoğraf gibi aklımda. Şalvarıyla cepkeniyle gelmiş bir kır emekçisi yoldaş elini kaldırarak değil; şapkasını çıkararak ve eli yerine şapkasını kaldırarak söz istiyor. Eski TİP toplantıları geliyor aklıma.

Şimdi de, sahnede -yanlış anımsamıyorsam Bursa Disiplin Kurulu Başkanı- bir yoldaşı konuşuyorken hatırlıyorum. Benim konuşmamdan sonra, (43 yaşındaki bana) "delikanlı konuşmanı beğendim, hepimizi heyecanlandırdın" dediğine göre, 70'ini geçmiş olmalı. Bayramlıklarını geymiş denir ya, öyle.. Tertemiz giyinmiş, ama Sümerbank işi gibi. Sormadım, bilmiyorum ama emekli memur/bürokrat izlenimi veriyor. Ama çok candan, heyecanı bana geçiyor aslında. "Siz olmasanız biz olur muyduk" diyorum. Kongre bitişinde de kucaklaşarak vedalaşıyoruz. Ben konuşmalarının tamamını izleyemedim. Kuliste "Atatürk gibi konuşuyor, elleriyle, kollarıyla..." diyorlardı. Benim dinlediğimde "Amerika kötü yoldadır, haddini bilmelidir!" diyordu. Sanki "yoksa çizmelerimi giyerim haa!..." der gibi...

Yine beyaz sakallarıyla hemen Refahçı veya Alevi dedesi diyeceğiniz, ama "nur yüzüyle" merhaba dediğinde içinizde elini öpme isteği uyandıran yaşlı bir yoldaşı görüyorum. Kürsüde konuşurken kaçırdıklarım arasında o da var. Videoyu seyretmeyi bekliyorum, heyecanla onun için.

Biz -açıkçası- biraz görev, biraz görüşme, biraz tartışma derken, kongrenin pek çok önemli bölümünü izleyemedik. Yine böyle bir zamanda çay bölümünün oradayken alkışların artması ve yükselmesiyle herkes gibi ben de salona yöneldim. Sahnede başörtülü, orta yaşlı bir kadın. Birden şaşırdım. Kongre salonumuzun karşısında "El emeği göz nuru" sergisinin açılışı nedeniyle, Refahçılar, özellikle de hanımlar çok yoğundu. Hep kafamda da Erbakan gelince, "bize de başarılar" dilemeye kalkarsa ne yaparız, ne yapmalıyız diye bir düşünce var, o arada Refahçılar kimi zaman böyle taktikler yapabilir, biz sizi de savunuyoruz havasına girerlerse, "nezaketi elden bırakmadan" ve "gerginlik de yaşatmadan" ne yapılabilir diye bir ruh hali içinde olduğumdan olacak, "kim bu, nereden gelmiş" diye sormuşum yanımdakilere, gayrıihtiyari. "Bizim yoldaşımız, Ankara'daki ilçe yöneticilerimizden" dediklerinde bir "utanma" duydum, kendi kendime. Giderek öyle darlaştık, öyle kabuğumuza çekilip birbirimize benzedik ki; halk içindeki -bilinci de ortalamanın hiç de altında olmayan, ağzı da en az bizim kadar laf yapan- insanlarımızı unutmuşuz! BSP yürüyüşü -bütün eksiklerine rağmen- hayatın içindeki bu insanlarımızı mücadelenin içine çekme, örgütlü faaliyete yeniden katmadır. BSP'nin bütününe henüz bu karakter damgasını basmasa/basamasa da, BSP'nin sosyalist bir grup değil, emekçi karakterli kitlesel sosyalist bir parti olmasını sağlayacak olan da budur. Benim kongrede kendi adıma -en olumlu- olarak gördüğüm, beni şevklendiren, projenin doğruluğunu bir kere daha ıspatlayan da budur. Bu açıdan BSP Kongresi bu zenginliği açığa çıkaran bir adım oldu

BSP Kongresi'nden insan manzaraları sunmaya devam edelim. Öyle ilginçlikler vardı ki. Kapının önünde ekmeğini kırıp domatese katık edip yiyen kırlık bölgelerden yoldaşlar da vardı, akşam ayrılırken hangi restoranda buluşacaklarını soranlar da. Bir arkadaşımız güneyde bir ilden delegasyondan arkadaşa sandviç ikram ettiğinde "yoldaş sağol, biz şimdi herkese bir simit alıyoruz, onu alırsam hak geçmiş olur diğer yoldaşlara" cevabını alabiliyor. Yine benim gibi maddi durumu kötü olmayanlar minibüs ve otobüs kuyruğunda beklerken; üniversiteli oldukları her hallerinden belli gençler "Taksi!.." diye taksi çevirerek şehre gidiyorlar. Saçları sakalları uzun (hatta küpeli) gençler, çok modern giyimli genç kızlar, yine hepsi BSP Kongresi'nde buluşmuşlardı. Bu insan mozayiği BSP'nin rengi.. Henüz ayrık duruyorlar birbirlerinden. Kuliste çay-sigara içerken insanlar birbirini tanımasa da konuşmalar, tartışmalar yaşanıyor. Bakıyorum herkes henüz kendine benzer birilerini buluyor, aradaki sosyal statüler korunuyor. Şalvarıyla köyünden kalkıp gelmişiyle, tatil kentinde yanmasına ara verip gelen genç kız henüz ortak sohbetlere dalmıyorlar. Ama birbirlerini yadırgadıklarını da söylemek mümkün değil.

Konferans, daha önce de söylediğimiz gibi Refahçı belediyenin sergi açılışı ve akşamki açık hava şölenleriyle aynı zamana denk geldi. Onun için siyasette, hatta yaşamda hiçbir zaman birbirine bu kadar yakın olmamış bu insanlar çimenler, yeşillikler üzerinde Ankara'nın o boğucu sıcağında yanyana yattılar. Gece konferans bitip şehre ineceğimiz zaman, organizasyondan sorumlu olanlardan birine soruyorum: "Otobüs tuttunuz mu, yoksa hiç olmazsa minibüslerle anlaşalım" diye. "Halletmeye çalışıyoruz" cevabı alıyorum. Hiç güven verici değil, ama neyse.. Konferansta son oylamanın gerginliği bitip de dağılma başladığında kapı önünde gece yatma/dağılma telaşı başlıyor. Evlere gidecekler, tutulan otele gidecekler vb. Neyse şehre ineceğiz hepimiz. Karşıda caddenin kenarında belediye otobüsleri sıra sıra şehrin çeşitli semtlerine gitmek üzere bekliyorlar. Bir an "aferin bizimkilere, belediye ile anlaşmışlar" diye geçiyor içimden. Ama çok kısa bir an.. Hemen bizimkilerin böyle bir şeyi halledemeyeceği gerçeği geliyor aklıma ve Refahçı belediyenin gece şenliğine gelenler için arabaları getirdiğini anlıyorum. Farketmez, biz de "halk" değil miyiz? Biz de bineriz otobüslere diyoruz, biniyoruz. Hepsi de ücretsiz hem de! Otobüste bizim dışımızda da binenler olmuştur diye düşünüyorum, nereden geçiyor, nereye gidecek tartışması oluyor bu arada. Arkamdaki sırada "emekli öğretmen" izlenimi veren beyaz saçlı biri oturuyor. "Amca sen nereye" diyorum. Yanlış bir yere gitmesin diye. "Ben toplantıya yeni yetişebildim" diyor, "otele geliyorum ben de." O da bizim yoldaşlardanmış, seviniyorum. Neyse gece karanlığında otele yürüyoruz.

Çoğumuz birbirini tanımıyor. Aramıza "yabancılar" karışmasın diye olacak, biri "öndeki şu takım elbiseli kim" diyor. Yanındakini tanıdığım için, uzatmamak amacıyla "bizden" diyorum. O sıcakta, düğüne gider gibi damatlık lacivert takım elbiseler içindekine bakıyorum, otele girince. Ter içinde kalmış askerlik çağında bir genç yoldaş, belli ki sıkılıyor kalabalıktan. Yanındaki arkadaşa soruyorum, "bizim köylerden, yetişsin-alışsın diye getirdik" diyor.

Hayal mi gerçek mi?

Evet BSP'nin üç günlük kongresinden kimi kesitler bunlar. Siyasal değerlendirme ve tartışmalar devam edecek. Tartışılması gerekli pek çok yön var kuşkusuz. Hepsi önemli, seçim usulleri tartışmaları, program, tüzük, istifalar.. Ama bütün bunlar kongremizin insani yönünü unutturmamalı. Filizlenen sevgileriyle, küskünlükleriyle, kırgınlıklarıyla, hep birlikte yaşanan coşkularıyla bir bütün olarak değerlendirilmeli.

Kapsadığı, kucakladığı, zenginlik görülerek ve artırılarak ilerilere hep birlikte taşımanın yolu bulunmalı. İşte "görünmeyen yüz"de bu vardı bence. Gölgelenen yüzde ben bunları gördüm! Ve inandım ki, bu "yüz" görünür olursa, Türkiye'de sosyalistlerin makus talihi değişir.

Acaba hayal mi gördüm?

Açıklama

Geçen sayımızda yeralan "BSP'de tartışmalı ve gerilimli kongre" başlıklı haberde kullanılan bazı kavramlar nedeniyle, yanlış anlamalara yolaçabilecek kısa bir bölüm yeraldı. Genel Yönetim Kurulu (GYK) üyeliklerinden çekilenlerin, çekilme gerekçelerinin anlatıldığı bu bölüm şöyleydi:

"GYK seçimlerinde ise nispi temsil sisteminin nasıl uygulanacağı, oyların değerlendirilmesinin hangi yöntemle yapılması gerektiği konusunda 'Seçim Komisyonu'nun ilan ettiği sonuçlar tartışmalara yolaçtı. (...) Kongre öncesinde Merkez Yürütme Kurulu tarafından belirlenmiş ilkelere ve partinin çoğulcu mantığına ters düşüldüğü ileri sürüldü. Nitekim konuya ilişkin gerilimli tartışmalar sonunda Emek, Sosyalist Politika, 'Gruplararası Zemin' listelerinden seçilenler ile bazı bağımsızlar istifa etti. Çeşitli görüşmeler ve tartışmalardan sonra oyların değerlendirme yönteminin değiştirilmesi kongre tarafından da kabul edildi."

SÖZ'e ulaşan açıklamalara göre, "oyların değerlendirme yönteminin değiştirilmesi"nin sözkonusu olmadığı anlaşıldı. BSP Konferansı'nda seçim ve sayım işleriyle görevlendirilen 'Komisyon'un, daha önce belirlenen ilkeler çerçevesinde oyları tasnif edip adayları belirlemek yerine, sistemi farklı yorumladığı ve bazı komisyon üyelerinin itirazlarına rağmen (bu itirazlar henüz sonuçlandırılmamışken) adayları açıkladığı belirtildi. İtirazların devam ettiği ve komisyon üyesi iki kişinin tutanakları imzalamayı reddettiği bir ortamda, henüz netleşmemiş listelerin açıklanmasının protesto edildiği bildirildi.

İtirazın "seçim ve sayım yöntemine" değil, daha önce "belirlenen yöntemin uygulanmamasına" yönelik olduğu vurgulandı. Kongrede ise, yöntemin değiştirilmesi için değil, belirlenen yöntemin uygulanmasını sağlamak için oylama yapıldığı belirtildi.

Türkiye'nin tarihsel dönemeci ve BSP

Merdan YANARDAĞ

Türkiye çözülüyor. Toplum bugün çok katlı ve çok yönlü bir krizin içinden geçiyor. Geleneksel siyasi eğilimlerin, köklü bir yeniden yapılanmayı gerçekleştirecek güçten yoksun olduğu ortaya çıkıyor. Burjuva siyasetinin sol kanadı (sosyal demokrasi) tükeniyor. Toplumsal muhalefet odaklarını içerecek bir siyasal önderlik boşluğu, bu ortamda, yakıcı bir boyut kazanıyor.

Kriz, toplumda içe kapanma, gericileşme ve sağa savrulma olarak ortaya çıkıyor. Toplumda bir çözülme ve tükeniş yaşanıyor. Toplum, krizi ileriye doğru gerçekleştirecek bir atılımla aşamayınca, içine büzülüyor. Öte yandan içe büzülme eğilimi şiddetli bir direnişle karşılaşıyor. Bu iki eğilim arasında yaşanan gerilim, değişim için muazzam bir olanak sunuyor.

Yeni bir toplum kuruculuğu, bir ihtiyaç olarak tarih tarafından dayatılıyor. Sorun; bu kuruculuğu hangi güç ya da güçlerin gerçekleştireceğidir. Günümüzün kavgası budur.

İşte bu ortamda Türkiye burjuvazisinin değişik sektörleri ve geleneksel kimi güçler (faşistler, şeriatçılar ve liberaller), kendi projelerini topluma dayatarak bir seçenek sunmaya çalışıyor. Siyasetin merkezi zayıflıyor, güçler uçlarda toplanıyor.

Bu tablodaki tek eksik devrimci ve sosyalist güçlerdir. İçinden geçtiğimiz bu tarihsel dönemeçte, devrimci ve sosyalist güçler kendi toplum projeleri ve gelecek tasarımlarıyla Türkiye'nin önüne çıkacak güçten yoksundur. İşte sosyalistlerin temel sorunu budur.

Önümüzdeki yıllarda, Türkiye'de toplumsal ve siyasal bir altüst oluş kaçınılmaz görülüyor. Bu altüst oluştan hangi güçlerin bir toplum kurucusu olarak çıkacağı ise belirsizliğini koruyor.

Toplumsal muhalefetin örgütsüz ve öndersiz olduğu bugünün Türkiye'sinde, devrimci sosyalist güçler sokağı hedefleyen yeni bir politik çıkışla yukarıda işaret edilen boşluğu doldurabilirler. Kriz döneminin doğru yönetimiyle gerçekleştirilecek bu devrimci çıkış, sosyalistleri, geçmişle kıyaslanamayacak büyük bir güç haline getirebilir.

Sosyalist ve devrimci hareketteki dağınıklığı giderecek, onun gündemini sadeleştirecek ve sosyalist potansiyelin bütünü üzerinde etkili olacak bir yeniden yapılanma, yeni bir çıkış için gerekli olanakları sunacaktır.

Siyasi mücadele güçle yürütülüyor. Ne söylerseniz söyleyin, ne kadar doğru bir programa sahip olursanız olun, eğer siyasi bir güç değilseniz bütün bunların hiçbir "kıymet-i harbiyesi" olmuyor.

BSP Kongresi ihtiyaca yanıt verdi mi?

Yukarıda yaptığım uzun girişten sonra, aslında ne söylemek istediğimi de özetlemiş durumdayım. Yine de çizilen çerçeve içinde BSP Kongresi'nin nereye oturduğunu belirtmekte yarar var.

Sosyalist hareketin tarihinde ilk kez farklı geleneklere, mücadele kültürüne ve köklere sahip gruplar, örgütler, kişiler ve çevreler biraraya gelerek Birleşik Sosyalist Parti'yi (BSP) oluşturdular. Bunun önemi şuradadır; artık sosyalist hareketin gelişiminin önünü tıkayarak birer tutucu engele dönüşen gruplar, kendilerini aşarak daha büyük, birleşik ve çoğulcu bir yapı içinde erime iradesini ortaya koymuştur. Bu eğilim desteklenmelidir.

BSP, "birleşik bir etkinlik zemininde" ve sosyalist bir çoğulculuk anlayışıyla, devrimci hareketin ideolojik, siyasal ve örgütsel düzeylerde yeniden yapılandırılmasını önüne bir hedef olarak koymuştur. Ve yine BSP, çalışanların politikaya müdahalelerini, onların toplumda söz ve karar sahibi olmalarını sağlayacak "etkin bir odak" oluşturmak için sosyalistlerin biraraya gelerek, "birleşik, çoğulcu, sınıf karakterli ve sosyalist bir kitle partisi" olmayı amaçlamıştır.

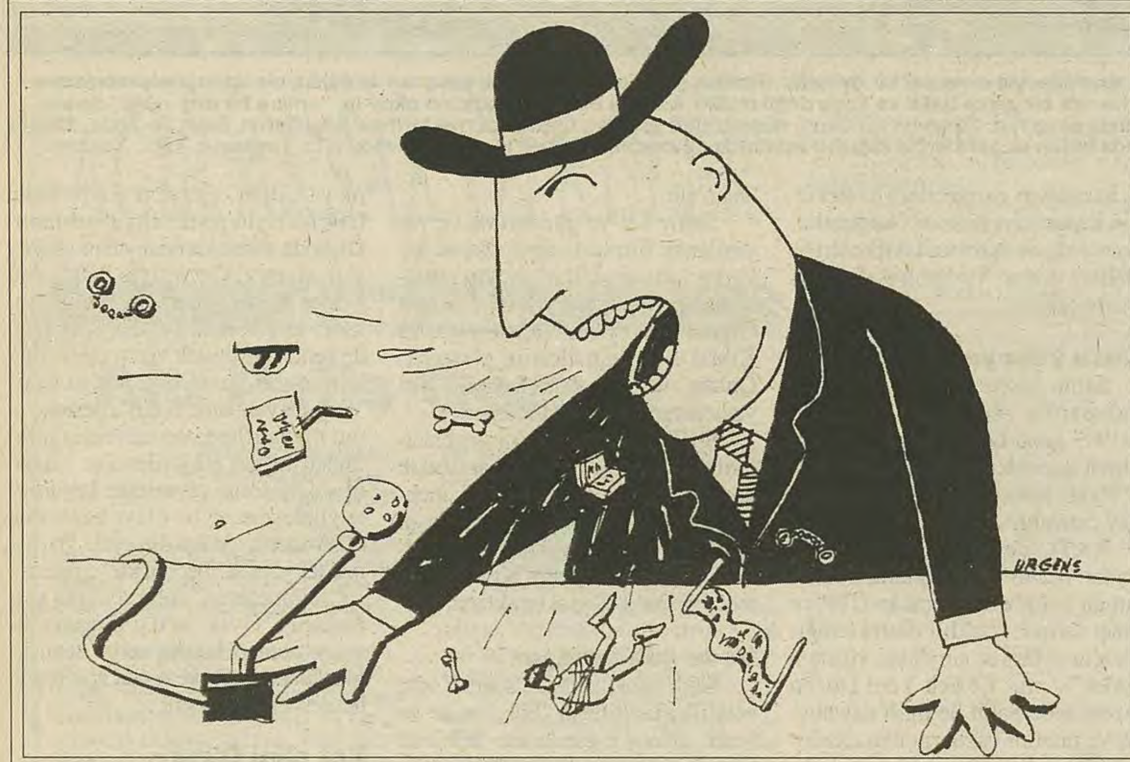
Şimdi, önüne koyduğu hedefler ve kuruluş gerekçeleri ışığında BSP Kongresi'ni değerlendirdiğimizde şunları söyleyebiliriz:

1. "Kuruluş kurultayı" olarak da nitelenebilecek 1. Olağanüstü Konferans ve Kongre, BSP'nin kurucu unsuru olan grupları aşarak; yüzünü topluma, sokağa ve sisteme dönmesiyle sonuçlanması beklenirken tersi oldu. Kongrede grup reflekslerinin hala canlı olduğu görüldü. Parti kongreden içine doğru büzülerek çıktı. İnsanlar eski alışkanlıklarını sürdürerek birbirlerine karşı politika yaptı.

2. Çok önemli bazı kararların alınmasına ve yine önemli saptamaların yapıldığı "politik rapor"un kabul edilmesine karşın; dünyanın, Türkiye'nin, toplumun ve sosyalist hareketin canalıcı sorunları tartışılamadı. Kongreyi, devrimci hareketin yakın tarihi bakımından bir dönüm noktası oluşturacak, görkemli bir "Sosyalizm Kurultayı" olarak toplama fırsatı kaçırıldı.

3. Sosyalist hareketin birliğinin, sadece diplomatik girişimlerle sağlanabileceği yanılsaması aşılamadı. Birliğin öznesi olarak grupları ve örgütleri temel alan tutum devam etti. Gruplararası zeminde duran binlerce (bağımsız) sosyaliste nasıl ulaşılacağı ve toplumdaki devrimci dinamiklerle nasıl buluşulacağı yeterince irdelenemedi.

4. BSP, bu kongrede program sorununu aşamadı, sorunu erteledi. Sokağı hedefleyen bir politik mücadele hattının (eylem programı) oluşturulması için ciddi bir adım atılamadı. Bir yıl önce hazırlanan tüzükte, yeni ihtiyaçları giderecek bir düzenleme yapılamadı.

Toplumda çok yönlü bir çözülme ve tükeniş yaşanıyor. Önümüzdeki birkaç yıl içinde, Türkiye'de toplumsal ve siyasal bir altüst oluş kaçınılmaz görülüyor. Yeni bir toplum kuruculuğu, tarih tarafından dayatılıyor. Sorun; bu kuruculuğu hangi güç ya da güçlerin gerçekleştireceğidir. Günümüzün kavgası budur.

5. Kongre, gerilimli ve tartışmalı bir atmosferde başladı ve sonuçlandı. (Bazı delegelerin moralini bozan bu durum aslında bir olumluluk olarak da değerlendirilebilir.) Ancak, delegelerin heyecanı yaratıcı bir tartışmaya kanalize edilemedi. Bıktırıcı bir rekabet ve kısır bir tartışma ortamı bozucu bir etki yarattı.

6. BSP bu kongreden, yukarıda sözünü ettiğim "tarihsel fırsat"ın gereklerini yerine getirecek, siyasette yaşanan boşluğu dolduracak ve sosyalistleri kurucu bir güç olmaya doğru yöneltecek adımları atarak çıkamadı. Kongreden zayıf bir önderlikle çıkıldı.

7. Genel başkanlık için iki adayın çıkması, program ve diğer sorunlarda genel olarak iki eğilimin netleşmeye başlaması ise olumlu bir gelişmedir. Grupların aşılması ve üye hukukuna geçiş bakımından (partideki çoğunluk anlayışına uygun olarak) giderek somut sorunlar temelinde iki kanadın ortaya çıkışı umut vericidir.

8. Kongre, BSP'nin, sosyalistlerin birliği için yürüttüğü çabalara tam destek verdi. Bu da altı çizilmesi gereken olumlu bir adımdır.

9. Yukarıda sayılan bütün olumsuzluklara karşın BSP, 1995'in Türkiye'sinde sosyalist hareketin yeni bir atılımı gerçekleştirmesi için ciddi bir umudu, birikimi ve zenginliği hala temsil etmektedir. Kongredeki delege bileşimi, düzeyi ve yaygınlığı bunu göstermiştir.

10. BSP, bugün 40 ilde, yaklaşık 200 ilçede ve beldede örgütlenmiş bir parti olarak sosyalist harekette önemli bir odak olmayı sürdürmektedir. BSP'nin, ciddi ve umut verici bir açılım için önemli bir kanal olma özelliğini korumaktadır.

11. Bu kongre, BSP'nin henüz birlik sürecini tamamlamadığını, parti dışındaki sosyalistlere ulaşmaya, sözü edilen atılımı gerçekleştirmek için, ihtiyacı olduğunu göstermiştir.

Sonuç yerine

Genel olarak sosyalist hareket ve onun bir parçası olarak BSP, ideolojik-politik hattını yaratıcı bir çabayla netleştirmeli/yeniden kurmalıdır. Toplumun temel sorunlarına ilişkin çözüm önerilerini geliştirmeli, toplumun gözünde gerçekleştirilebilir bir gelecek tasarımını somutlaştırmalıdır. Düzenle her alanda ayrışmalı, kendi değerler sistemini kapitalist-emperyalist dünyanın karşısına koyarak, özgürlükçü-sosyalist bir politik hat oluşturulmalıdır. Bu anlamda Parti, devrimci bir kopuşu sağlamalı ve toplum kuruculuğuna aday olan siyasi bir güç olmayı hedeflemelidir. Bu yapılamadığı takdirde, hiç kuşku olmasın ki boşluğu başkaları dolduracaktır.

Sonuç olarak, BSP'nin "kredisi" azalmış, ama henüz tükenmemiştir.

Körleşmek

Özcan SAPAN

İspanyol dilini bilmiyorum, ama dilime sıkça İspanyolca atasözleri ve deyimler takılıyor. Öylesine deyimler ki, inanın bir tümce bir tarihi anlatmaya yetiyor.

"Körler memleketinde şaşılar padişah olur!" Düşünelim!

Hemen de yanıtlayabiliriz; uzun uzun düşünebiliriz de: Körler, sağırlar ve dilsizler hangi memleketlerde yaşarlar daha çok? Ve onların yaşadığı memleketlerde kimler padişah olur?

İkinci Dünya Savaşı'nın üzerinden elli yıl geçmiştir. Ama bugün, dünya ölçeğinde savaş devam etmektedir. Etnik, dinsel, ulusal, ayrımcı, toprak gibi sözcükler artık barış sözcüğüyle yanyana anılamıyor. Önce savaş... Daha sonra.. Belki!..

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin 50. yıldönümü nedeniyle, Fransa, Almanya ve Rusya'da törenler düzenlendi: Sevindim. Ne var ki, barışı alkışlayanların çoğu aynı zamanda birer savaş kahramanıydılar ve gerçek barışseverler değildiler. Alkışlarken ellerinden damlayan, konuşurlarken sözcüklerinden sızan kanı yeniden duyumsadım: Üzüldüm. Sevincim ne yazık ki kısa sürdü.

Fransa ve Rusya'da düzenlenen toplantılara katılmak üzere yola çıkan Başbakan Tansu Çiller, hareketinden önce basına yaptığı açıklamada, 20 milyondan fazla gencecik evladını savaşta kaybetmiş olan Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na üzüntülerini belirtirken, Türk milletinin samimi duygularını da dile getirdi. Dinleyenler kuşkusuz üzülmüşler ve belki de barışın ekmek ve su gibi elzem bir şey olduğunu içlerinde hissetmişlerdir. Çiller, olasılıkla dudaklarına hafif acı bir gülümseme takınmış ve eşarbının öne sarkan ucunu hafif bir hareketle omuzuna atarken bütün bir tarihi bu gülümsemede özetlemiştir. Herhalde aynı zamanda, bizim milletçe üzülmeye başlamamız için önümüzde daha epeyce yol bulunduğunu hissettirmek istemiş olmalıdır. Öyle ya, ülkemizde süregiden savaşta rakamlar henüz 20 miyonlara ulaşmış değildir!

Konuşmasına aynı edayla devam eden Çiller, olayların can alıcı noktasına da işaret etmiş, "Rusya'nın imzaladığı bütün uluslararası anlaşmalara uymasının onun itibarını artıracağını" belirtmişti. Acaba bizim Başbakan bunları söylerken, kendisini dinleyen Boris Yeltsin bizdeki o ünlü "Dinime küfreden bari müslüman olsa!" deyişini aklından geçirmiş ve bıyık altından gülmüş müdür?" diye düşünüyor insan.

Adı yasaklanan coğrafyada süregiden askeri harekat çoktandır uluslararası plana sıçramış, savaşın sınır ötesi niteliği kalıcılık kazanmıştır. Uzun zamandır süren iç harekata eklemlenen "Çelik Harekatı" olayları tımandırmıştır. Sivil halk acımasız saldırılara hedef olmaktadır. Binlerce masum insan hayatını kaybetmiştir. Onbinlerce insan yollara düşmüş, sığınmacı durumuna düşürülmüş, zorla göç ettirilmişlerdir. Boşaltılan köy sayısı 4000'in üzerindedir. Göç nedeniyle bölge illerinde tam bir nüfus patlaması yaşanmaktadır. Diyarbakır nüfusu 380.000'den 1.700.000'e, Mardin 53.000'den 100.000'e, Bingöl 40.000'den 100.000'e çıkmıştır. Adana, Mersin, İzmir, Bursa ve İstanbul gibi büyük kentlere sığınanların sayısı onbinlerle ifade edilmektedir. Ve bütün bunlar geniş bir kamuoyunca bilinmektedir.

Buna karşılık, 8 Mayıs 1995 tarihli Yeni Yüzyıl gazetesindeki "Çiller'in Moskova gündemi Çeçenya" adlı haberde, Başbakan şunları söylemektedir: "Çeçenya'da Rus birliklerinin başlattığı askeri harekat beşinci ayını tamamlamak üzeredir. Sivil halk acımasız saldırılara hedef olmaktadır. Binlerce masum insan hayatını kaybetmiştir. Dörtyüz bini aşkın insan yollara düşmüş, sığınmacı durumuna sokulmuştur."

Bunları okuyunca, insan "Pes be Tansu Hanım, elin gözündeki çöpü görüyorsun da, kendi gözündeki merteği görmüyorsun!" demeden edemiyor. "Yok aslında birbirimizden farkımız, ama biz T.C.'yiz!" mi demeli? Ellerde var da bizde yok mu?

"Türkiye, Çeçenya savaşının başından beri ihtilafa, barışçı, insan haklarına saygı temelinde ve Rusya Federasyonu'nun toprak bütünlüğü çerçevesinde bir çözüm bulunmasını istemiştir."

Çiller devam ediyor. Bense daha fazla devam edemeyeceğim. Bir kez daha pes!

"Böyle başa böyle tarak!" veya "Kel başa şimşir tarak!" derler. Çeçenistan Bakanı TÜYAP'ta açlık grevi yaparken "Bizim Basın" hep bir ağızdan: "Bir vatansever!" başlığını kullandı. Aynı "basın" ve aynı "bizimkiler", DEP milletvekilleri yurtdışında eylem yaptıklarında, yine hep bir ağızdan "vatan hainleri!" diye veryansın ediyorlar. Böyle Başbakan'a böyle basın! Veya böyle millete böyle habercilik!

1950'lerden bu yana çok şey değişmedi. Savaş devam ediyor... Dünya halklarına karşı tarihin en büyük soğuk savaşı ABD önderliğinde "yeni dünya düzeni" söylemiyle yürütülüyor! 'Değişen ne' sorusu, çok kanallı, çok renkli imaj dünyasının ekranlarına çarparak anlamsızlaşıyor.

Demokrasi.. İnsan hakları.. Halkların kardeşliği.. İnkar ve ikiyüzlülüğün diz boyundan gırtlağa çıktığı bu dönemde şaşıyorum... En çok alışmaktan korkuyorum. Çünkü bir sonraki aşamanın, kimse söylemese de "körleşmek" olduğunu biliyorum.

Adalı Aşıklar'ın serüveni devam ediyor hala... Tarih nazardan esirgeye...

Yine kaçak, yine hain, yine kahraman!

▼ **Salih, askere gitmeyi reddeder. Kampanya yürütülür ve 24 Eylül1993 günü Lefkoşa'da basın toplantısı düzenler, tutumunu açıklar. 27 Eylül 1993 günü tutuklanır. 3 yıl 3 ay ceza alır.**

Aslında Salih ile Yoda'nın üyküsü bütün aşamalarıyla evrensel bir öyküdür. Tarihin, politikanın, gündelik yaşamın ve aşkın, ulusçuluğun/şovenizmin emrine sokulmaya çalışıldığı koşullarda herkes bir parça Salih ve Yoda değil midir? Aslında onların öyküsünü okuyup, "onlara bir düş verin" derken, kendimize de bir düş uzatıldığının ayrımında olmalıyız. Zamanın ruhunun, düşsüzlüğü yeniden ürettiği dünya tarihsel koşullarda, Salih ile Yoda, Afrodit Adası Kıbrıs'ta her iki militarizm karşısında bütün eksikliklerine rağmen aşklarına güvendiler. Demek ki, aşkta havalar iyi... Yaşasın... Aşk... Yaşasın...

Kuzey'i ve Güney'i ile Kıbrıs, yeni bir "kaçaklık" öyküsü ile çalkalanıyor. Salih ve Yoda üzerine "otuziki kısım tekmili birden" tefrikalar gündemde. Neden mi? Salih Askeroğul ve Yoda, Salih askere gitmeyi reddettiği için aldığı hapis cezası bitip haziran ayı başında tahliye olur olmaz kızları Melissa ile beraber Güney'e kaçtılar da ondan... Hal böyle olunca mekanizmalar işletildi ve aşıklar bu kez de Rum otoriteler tarafından "kahraman", Türk otoriteler ve medya tarafından "hain" ilan ediliverdiler. Dil ve medya ulusçu şovenizmin emrine girdi bile.

Kimdir Salih, Yoda ve Melissa? "Şovenizme karşı sevginin direnişi" nasıl bir seyir izledi?

'Onlar birbirini sevdiler ve aşk sınır tanımazdı.' Kıbrıslı muhalif şair Neşe Yaşın, CTP'nin (Cumhuriyetçi Türk Partisi) yayın organı Yeni Düzen'deki 23 eylül 1993 tarihli yazı dizisine böyle başlıyor.

Salih, öğrenimini 1988 yılında Bursa'da tamamladıktan sonra, soyadına nazire yaparcasına askere gitmemek için İngiltere'ye gider. Bir yıl çalışır. Vize bitince ise Kanada'ya gitmek ister. "Yeryüzünde bir ülke aramaktadır.". Kanada'ya KKTC pasaportu ile gidemeyeceği için Londra'dan 1990 yazında Güney Kıbrıs'a gider. Pasaport edinip başka ülkelere gitmektir muradı. Salih'i asker kaçaklarının ve Kuzey'den ve Türkiye'den değişik nedenlerle gelen Türkler'in de yaşadığı bir mahalleye yerleştirirler. Gözetim altındadırlar.

Pasaportunu bir buçuk yılda nice badirelerden sonra AKEL'in yardımıyla başarır.

Salih Limasol'a geldikten bir hafta sonra Yoda ile karşılaşır. Yoda 19 yaşında, onaltı yaşında gerçekleştirdiği evliliği fiilen bitmiş ama boşanamamış iki çocuklu bir kadındır. Salih ile Yoda'nın ilişkisi gizlice bir yıl sürer. Birbirinin dillerini bilmemektedirler ve çatpat bildikleri İngilizce ile anlaşmaya çalışırlar. Zaman içinde, tüm aşıklar gibi Tanrının / Allahın emriyle değil, aşkın emriyle sevgili olurlar. Polis, aşıkları "Türk" ve "Rum" aşkının memnuluğu nedeniyle tehdit eder. Yoda, Melissa'ya hamile kalır. Polis durumu Yoda'nın babasına aktarır. Baba Yoda'yı kürtaja zorlar. Aşıklar Baf'a kaçarlar. Devlet baba ve baba, aşıkları kovalar.

Aşıklar yurtdışına kaçmak/gitmek isterler. Ancak Yoda'nın kocası ve babası bunu engeller, çıkış yapamazlar. 1993'ün 28 Şubat'ında yanlarına birkaç parça eşya alarak Pile köyüne, Türk barikatına kadar gelirler. Polis onları Mağusa'ya götürür. Salih'in pasaportuna el konur ve tutuklanır. Yoda, Salih'in, Rumca konuşmayı bilen anne ve babasının yanına gönderilir. Yetkililer Salih'e "bir belgeyi imzalamazsa Yoda'yı Güney'e göndereceğiz" diye baskı yapar ve "Rumlar aleyhine" bir belge hazırlayıp gazeteciler ve televizyon kameraları önünde okutturulur. Kuzey'de de işsiz ve takiptedirler. Melissa doğar. Ve Salih Askeroğul askere çağrılır...

'Ceza yata yata biter'

Salih, askere gitmeyi reddeder. Kampanya yürütülür ve 24 Eylül1993 günü Lefkoşa'da basın toplantısı düzenler, tutumunu açıklar. 27 Eylül 1993 günü tutuklanır. 3 yıl 3 ay ceza alır.

KKTC'de seçim yakındır. Saraydan bizzat Denktaş tarafından o zaman Salih'e sahip çıkan CTP'ye haber salınır, "Salih'i desteklediğiniz için oylarınız şimdiden yüzde 2 azaldı" denir. Çünkü Yeni Düzen gazetesinde Salih ile ilgili dayanışma ve tanıtım yazıları çıkmaktadır. Askerler kokteyl vererek basını çağırır ve desteklerinden dolayı teşekkür ederler. Yine bütün basını tek tek dolaşarak hiçbir haber ve yazı yazılmamasını rica ederler. Bilinen mekanizma işletilmektedir ve karşı duran "hain"dir...

Show TV'ye gönderilen ve yayımlanan filmlerle ilgili olarak askerler "sorumsuzları" arayıp rahatsızlıklarını iletirler. Uluslararası Af Örgütü "acil eylem" çağrısı yapar ve Kıbrıs'a bir temsilcisini gönderir. Otuzüç Avrupalı parlamenter bildiri yayınlayarak Salih'i desteklerler.

Sivil polisler, aktif dayanışmacılardan şair Neşe Yaşın'ın arabadan dosyaları, adres defteri, şiirleri, mektupları, özel notları çalarlar. Yaşın gözaltına alınır. Avusturyalı ve Alman Vicdani Retçilerle birlikte, Ahmet Gürşan'da 9 gün tutuklanır.

Yoda gönderiliyor

Salih tutuklandıktan sonra Yoda, yetkililer tarafından "hile, desise ve zorla" Güney'e gönderilir. Hükümet değişince ise özellikle BM'nin de çabalarıyla geriye getirtilir.

Salih cezaevinde kendisine destek veren çevresindeki muhaliflerden yalıtlanır. Yalıtılmışlık duygusu içine girer ve yalnızlaşmayı örgütlemeye çalışır. Cezaevi müdürünün telkinleriyle pişmanlığa zorlanır. Dışarıda süren kampanyanın sürmesini istemez. Çevresiyle ilişkilerini hemen hemen keser. Bu zorunlu/sorunlu tercih, hem kendisi için, hem de kendisine destek veren muhalifler için moral bozukluğuna yol açar. Yoda da yalıtlanır. Salih'e destek veren muhaliflere, vermeyenler tarafından değişik eleştiriler olur. Muhalif sol bu sorun çevresinde kendisiyle yüzleşme ve bu olayı kazanıma dönüştürme yerine düzeysiz "tartışma"lar yapma "becerisini" gösterir.

Salih içerde, onlar dışarda yalnızlaşır... Oysa "acılar devam ediyor, siz onlara bir düş verin" sözü artık sadece Salih ve Yoda için değil, herkes için geçerlidir...

Ver elini Güney

Salih, tahliye olduktan kısa bir süre sonra Adalı Aşıklar, kızları Melissa ile birlikte "ver elini Güney" planı yaparlar ve gerçekleştirirler. Bunun üzerine, mekanizma yine harekete geçer. Asil Nadir'in sahibi olduğu Kıbrıs gazetesi olayı, "Güney'den Haberler" sayfasında, "KKTC'de vatani görevini yapmayı reddeden Askeroğlu dostu Rum kadınıyla birlikte Türkler'e kin kusan Güney Kıbrıs'a kaçtı" diye verir. Böylece, Salih'in karısı Yoda, "dostu" olur ve böylece "kötü kadın" imajı yaratılır. Öte yandan da, aynı yazıda "Rum basını ve siyasileri, Askeroğlu'nu el üstünde tutarak politik propaganda malzemesine dönüştürmek için yarışa girdi" tümceleriyle, "asker kaçağı"nın ne denli "hain" olduğu anlatılır. Ve resmi rivayetler, medya medyumları kanalıyla da sürüp gider...

Eski zaman bilgelerine ait çok güzel bir söz, "aramakla bulunmaz, ancak bulanlar yalnızca arayanlardır" der... Ne denir... Tıpkı masallardaki gibi; onlar ermiş muradına...

Ordunun düşmanları benim düşmanım değil

Ben Salih Askeroğul, savaşların ve doğal olarak orduların milyonlarca insanı katlederek insanlık tarihine sürdükleri lekeyi bir barışsever olarak lanetliyorum. Kıbrıs Türk Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı ordusuna hizmet etmeyi reddediyorum. Bir Kıbrıslı Türk olarak bir Kıbrıslı Rum'u kendime düşman görmüyorum. Benim bir Kıbrıslı Rum'a düşmanlığımın bir Kıbrıslı Rum'un da düşmanlığını doğuracağına inanındayım. Benim askerliği reddetmemle sayısız düşmanlar arasında bir kişi eksilmiş olabilir. Ama bunun bir başlangıç olmasını diliyorum. Savaşların hiçbir soruna çözüm getirmediğine ve sonuçlarının yalnızca kan, gözyaşı, baskı ve şovenizm, insanlık kültürünün imhası ve doğanın tahribi olduğuna inanıyorum.

1990 yılında Yoda ile tanıştım. Güney Kıbrıs'ta yaşayan Kıbrıslı Türkler üzerinde uygulanan baskıcı, şoven, düşman bir ortamda birbirimizi sevdik ve sevgimiz üstün geldi. Bir Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum'un birbirini sevmesinin kabullenilmemesinin yarattığı baskı ortamında kaçarak Kuzey Kıbrıs'a geldik. Burada tutuklandım. Eşimi de tutuklamak istediler; hamile olduğunu belirterek karşı çıktım ve ailemin yanına gönderilmesini sağladım. Tutukluluğum esnasında Güney Kıbrıs'ta başımızdan geçenleri basına açıklamamı istediler. Bunun Kıbrıslı Türk şovenistlerce çarpıtılarak kullanılmasını istemediğimden reddettim. Daha sonra eşimin Güney'e gönderilmesi tehdidiyle onların eli ve katkılarıyla hazırlanan basın bildirisini okudum. Daha sonra yedeksubaylık hakkımın elimden alındığına dair bir belge imzalattılar ve serbest bırakıldım.

Bugün (24 Eylül 1993) askere çağrılıyorum. Bana insan öldürmeyi öğretecekler. Hangi düşmanı öldüreceğim: Eşim Yoda'yı mı? Kızım Melissa'yı mı? Yoksa onların akrabalarını, arkadaşlarını mı? Ordunun düşmanları benim düşmanlarım değil. Öyle olsaydı eş olarak Yoda'yı seçmezdim. Ordudayken, karşımdaki düşman, izindeyken eve döndüğümde nasıl eşim, nasıl kızım olacak? Asker elbiseleriyle kızımı, eşimi nasıl kucaklayacağım?

Yüksek öğrenim mezunu ve diğer birçok Kıbrıslı Türk genç gibi öğrenimimin sonunda askere gitmemek için yurtdışına gittim. 1990 yılında KKTC pasaportuyla seyahat etmenin zorluklarından dolayı Kıbrıs Cumhuriyeti pasaportu almak için Güney Kıbrıs'a geçtim. Ama bana ve diğer Kıbrıslı Türk gençlere güvenli bir gelecek tanımayan sistemin bir benzerini de Güney Kıbrıs'ta yaşadım. Şovenizm her iki tarafta da yakamızı bırakmıyordu. Yaşadıklarım beni Kıbrıs'ın gerçekleri konusunda bilinçlendirdi ve gerçek sorunun ordular ve şovenizm olduğunu gösterdi; şu anda bir vicdani retçi olarak karşınıza çıkmama neden oldu.

Felsefi, vicdani, ahlaksal, insansal ve barışçıl inançlarım doğrultusunda, kamu önünde ve vicdanımın sesini dinleyerek, hangi koşullarda olursa olsun bir orduya hizmet etmeyi reddediyorum. Ordudan tamamıyla bağımsız olarak tasarlanacak farklı bir sosyal hizmeti kabul etmeye hazırım.

Bu andan itibaren, benim, eşimin ve kızımın başına gelebilecekler için Kıbrıs'taki ve dünyadaki tüm barışseverler ve anti–şovenist insanların desteğini rica ediyorum.

Ölümsüz aşkım Salih,

Korktuğum başıma geldi. Artık elimden bir şey gelmiyor. Bana çirkin bir oyun oynadılar. Çarşamba sabahı beni sana getireceklerini söylediler, ama Lefkoşa'da polise götürdüler. Beni zorladılar, ittiler, bana bağırdılar. Ağlıyordum ve Melissa kucağımdaydı. Ve bana dediler ki, "şimdi burayı terkediyorsun ve bir daha Salih'i görmeyeceksin". Birleşmiş Milletler'den geldiler, ben ağlıyordum ve onlara gitmek istemediğimi söyledim. Bana dediler ki; "gideceksin, çünkü gitmezsen seni göndermenin başka bir yolunu biliyoruz." Yine bana "seni bir daha görmeyeceğimi çünkü, senin askere gideceğini ve iki yıl sonra da beni unutacağını" söylediler. Şimdi babamın evindeyim. Melissa benimle ve seni özlüyor, ben seni daha çok özlüyorum. Seni bir daha göremeyeceğimi düşünerek bütün gün ağlıyorum. Aşkım, sana şunu söylemek istiyorum; güçlü ol, seni çok seviyorum ve gerekirse on yıl beklerim. Melissa için üzülme, o çok iyi ve kimse ona zarar veremez. Aşkım, buraya geldim, çünkü öteki bebekleri de görmek istiyordum. Ama ben yalnızca seni düşünüyorum ve sen burada olmadığın için ağlıyorum. Gazetecilerle konuşmaya gittim, çünkü onlara seni bırakmak istemediğimi söylemek istedim. Bunu senin öğrenmeni istedim. Buradaki polisler bana "artık seninle bir sorunları olmadığını" söylediler. Benden ve Melissa'dan sevgiler ve öpücükler...

Not: Seni unutacağımı söylerlerse inanma

Seni ömrüm boyunca seveceğim

Melissa seni çok özlüyor.

Yoda

'Keşke onlar da sevme yeteneğine sahip olsalar'

Sevgili arkadaşım Salih,

Ben Kıbrıslı Rum vicdani retçi Yannis Parpas'ım ve militaristler tarafından tutuklandığını öğrenince gerçekten çok üzüldüm. Ne yazık ki dostum, egemenler insanların vicdan özgürlüğü hakkını anlamıyorlar. kendimi vicdani retçi ilan ettiğim zaman ben de benzeri bir deneyim yaşadım. Ve bu seni başkalarından biraz daha fazla anlamama yarıyor.

Beş yıl önce bizim Kıbrıslı Rum militaristler vicdani prensiplerim temelinde askeri hareketlere katılmayı reddettiğim için bir yıl hapisle cezalandırdılar. Şimdi sizinkiler Kıbrıslı Türk militaristler onları tekrarlıyor, (sen istersen tarih tekerrür eder) seni vatan hainliğiyle suçluyorlar. (Tıpkı bizim militaristlerin beni suçladığı gibi.) Ve şimdi insanların gözlerine kül, kalplerine nefret saçıyorlar. Gördüğün gibi milliyetçilerin ve militaristlerin insanların sevgiyle barış içinde yaşama ihtiyaçlarını anlamaları güçtür. Mahkemede askeri yargıcın vicdanımın bana Kıbrıslı kardeşlerim ve kızkardeşlerim olarak değerlendirdiğim Kıbrıslı Türkler'le savaşmaya izin vermediğini söylediğim zaman ne kadar şaşırdığını anımsıyorum. Militaristler için bütün bunları anlamak, vicdanın anlamını anlamak imkansız olabilir.

Dilerim ki arkadaşım, toplumlarımız Kıbrıslı Türkler ve Rumlar bizim durumumuzu anlasınlar vicdani ret hakkını tanısınlar ve bizim barış sevgimizi hissetsinler.

Bizim Kıbrıslı Rum tarafında, ağzımdan "barış" sözünü duyar duymaz milliyetçiler bana, "vatan haini" dediler. Onlara sevgiden ve kardeşlikten söz ettim. Ve bana nefretle baktılar. Dilerim ki arkadaşım bu adadaki insan dostlarımız bir parça olgunlaşmış olsun ve sen benim yaşadıklarımı yaşamayasın.

Umarım bir demokratik Kıbrıslı Türk gazetesi bu açık mektubu yayımlar ve böylelikle bizim milliyetçilerimiz bile beni ikiyüzlülükle suçlamazlar ve de kendi toplumumun milliyetçiliğinden dolayı suçlanmam. Çünkü ben kendi direnişimin bedelini hapisle ödedim. Bu mektubun yayınlanacağı umuduyla bu adadaki, Kıbrıslı Türk hemşehrilerime birkaç söz söylemek istiyorum.

Sevgili hemşehriler, bu adada birarada yaşayamamamızdan sorumlu olanlar; Kıbrıs denen bu ada parçasını sevmemekle suçlayanlar, sorumlu olanlar onlardır. Keşke onlar da, bizim (Salih ve benim gibi insanların) sevme gücüne sahip olsalar. Çünkü onlar bu güce sahip olsalardı, bu ada ve bu dünya çok daha güzel olurdu. İnsan kurbanların ve adaletsiz yönetimlerin olmadığı bir dünya. Sizleri Salih'in yanında durmaya ve onu desteklemeye çağırıyorum. Barış ihanet değildir. Sevgi yasaklanamaz.

Kardeşlerimle savaşmak istemiyorum

İki aydır hapisteyim. 24 yaşında bir inşaat işçisiyim. Çünkü, vicdani prensiplerim doğrultusunda düzenli askeri seferberlik çalışmalarına katılmayı reddettim. Düşüncelerimden dolayı cezalandırılıyorum. Çünkü, kardeşlerim dediğim Kıbrıslı Türkler'le savaşmak ve bu kadar militarize bir toplum ve hayatta orduyu güçlendirmek benim için ikiyüzlülüktür. Cezalandırılıyorum çünkü, 1974 öncesinde Kıbrıslı Türkler'e yapılanlara ve 1974'te Kıbrıslı Türk ve Rum emekçilere yapılanlara aracı olarak kullanılmak istemiyorum. Demokratik ve ilerici insanlardan beklediğim dayanışmayı göremedim. Onların insan haklarının ihlaline karşı duyarlılığı yalnızca milliyetçilik sınırları içindedir. Ben kahramanı oynamayı istemiyorum ve ben bir kahraman değilim. Serbest bırakıldığım zaman tekrar askerliğe zorlanıp zorlanmayacağımı bilemiyorum ve hakkımda çok fazla ceza isteniyor. Umarım bu eylemim boşa gitmez ve vicdani ret prensipleriyle askere gitmek istemeyenlerin haklarını destekleyecek ve onlar için protesto ve dayanışma yapacak emekçi insanlar bulunur. Ve onlar Kıbrıslı Türk insanlarıyla samimi bir yakınlaşmayı gerçekleştirirler.

25 Temmuz 1988
Yannis Parpas
Lefkoşa Merkez Hapishanesi

Yoda devlet güçlerince, rızası dışında Güney'e gönderilmiştir. Ancak Kuzey'deki muhalifler bunu bilmemektedir. Herkes meraktadır.

Böyle bir zamanda Avusturya üzerinden Kuzey'e, şair Neşe Yaşın'a bir faks gelir...

Sevgili Neşe,

Yoda emniyette. Şu anda yanımda duruyor. Güçlü görünüyor. Salih'i görürsen onun iyi ellerde, dostlar arasında olduğunu söyle. Mektubu ona ver. Umarım iyisin.

Adonis

Güney'deki Salih ve Yoda'ya Destek Komitesi'nden

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

Alo Polis Gözaltı

"Et koydum tencereye
Yar çıktı pencereye"
Kenan EVREN

Havanın açık sarı olduğu bir pazar günüydü. Yine muzipliğim tuttu. Beyoğlu'ndaki barlardan birine hışımla girip avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım:

— Arkadaşlaaar! Çabuk toparlanın. Refah'lı üç delege buraya doğru geliyor. Kendi aralarında konuşurlarken duydum. Rakı, malibu, ekspresso ve kapuçinonuza el koyacaklarmış. Hadi, biraz acele edin! Yoksa ömür boyu sanat ve siyaset sohbetleri yapamazsınız. Çabuk olun!

Ortalık birden karıştı. Sakallı herifin biri "Cesedimi çiğnemeden yapamazlar" diye göğsünü, piposunu ve askılı pantolonunu siper etti. Genç bir kız "Çelenk alıp Anıtkabir'e mi gitsek, ne yapsak!" diye sızlanmaya başladı. En arkalarda oturan karikatürist bir arkadaşımın beni teşhis edip millete "Sakin olun! Hazım bu! Manyağın tekidir. İçmenize bakın siz" diye nutuk çekmesinden sonra ortalık duruldu. Bar sahibi ve sinema eleştirmeni iki adam haricinde yine de pek kızan olmadı bana. (Eee, ne de olsa uzlaşmacı ve olgun insanlar!) Bahsettiğim iki adam ise tekila dökmekle yetindiler. Artık orada bir dakika dahi duramazdım. Derhal terkettim.

Beyoğlu'nun arka sokaklarında dolaşırken Eğit-Sen'den bir öğretmenle burun buruna geldik. Mesai saatleri dışında kahvelerde tansiyon ölçerek milli gelirden kendisine düşen payı artırmaya çalışan azimli bir arkadaştı:

— Ne oldu yahu! Nasıl gidiyor sendika işleri, diye sordum.

— Hazım, biliyorsun biz sendika olarak toplusözleşme ve grev hakkı istiyorduk.

— Eee!

— Yeni kanuna göre toplusözleşme filan yok. Onun yerine toplu görüşme var.

— O ne yahu!

— Yani işverenle biraraya geliyorsun. Bir sen konuşuyorsun, bir o konuşuyor. Sonunda onun dediği oluyor.

— Ne anladım ben bu işten!

— Öyle deme Hazım. Bu da bir kazançtır. Yüzyüze görüşme hakkını elde edeceğiz. Şimdi hiç değilse işvereni bakışlarımızla etkileme avantajımız var.

Kikir kikir gülmeye başladım. Öğretmen arkadaş da başladı gülmeye. Sonra ayrıldık. Bu arada ona Gazi Mahallesi'ne gitmesini tavsiye ettim. Orada tansiyon çok yüksek, iyi para kazanabilir diye düşündüm. Ayıptır söylemesi kafam ticarete zehir gibi çalışır.

Kahvenin birine çöküp höpür höpür çay içmeye başladığımda saat dördü filan bulmuştu. Can sıkıntısından başladım gazeteleri karıştırmaya. O ne! Gözlerime, kontakt lenslerime, kulağıma ve diğer uzuvlarıma inanamıyorum! "Alo Polis Gözaltı" kurulmuş. Vatandaş şak diye telefon açıp kaybolan eşini dostunu sorduğunda polis gerekli bilgiyi verecekmiş. Aman Allahım! Ne büyük hizmet! Dünya haberleşme ve telekomünikasyon tarihine geçeceğiz valla bu sefer!

Heyecanla çıktım hemen kahveden. Jetoncudan aldığım sekiz küçük jetonu elimde şaklata şaklata hızla daldım bir telefon kulübesine. Gazetede verilen numarayı çevirdim. Üç kere çaldıktn sonra bezgin bir erkek sesi duyuldu karşıdan:

— Alöö, büyrün. Burası İstanbul Üniversitesi morgu. Ben hastane imamı Cafer, görevli arkadaş tuvalete kadar gittiydi de...

Allah, Allah! Yanlış numara herhalde! Bir daha çevirdim numarayı. "Alo, buyrun. Trafik Hizmetleri Servisi" dedi bir bayan sesi, hafiften kekeleyerek:

— Efendim bir yanlışlık oldu herhalde. Ben "Alo Polis Gözaltı"yı aramıştım, dedim.

Bayan polis konuşmaya devam etti.

— Ayrılmayın. Kimsesizler mezarlığına bağlıyorum.

Sinirim bozuldu. Çat diye kapadım telefonu. Başıma ağrılar girmiş bir şekilde İstiklal Caddesi'nde dolaşırken ilkokuldan bir arkadaşıma rastladım. Modaya uyup o da hidayete ermiş. Başladı Taksim'e cami yapılması gerektiğini savunmaya. Beynim yavaş yavaş sulanıyordu. O anda aklıma gelen bir şeyi pat diye soruverdim:

— Bir şeyi merak ediyorum. Abdurrezzak. Hep kafama takılıyor. Kuran'ı Kerim'de at, deve, eşek gibi hayvanlar bazı sûrelerde geçiyorken niçin pelikan, kanguru ya da antilop'un esamesi okunmuyor.

Hay sormaz olaydım. Abdurrezzak pis pis yüzüme bakıp tıslar gibi konuşmaya başladı:

— Demagoji yapma lan, dedi. Biz de biliyoz o hayvanların Arabistan'da yaşamadığını. Ne demek istiyon yani sen!

Kem küm ettim. "Merak be! Sadece merak!" diyebildim. Manyak mıyım, ne diye bulaşayım adama. İşin yoksa ondan sonra en ucuz mevlüt şekerinin nereden alınabileceğini ve helvanın nasıl yapıldığını araştır dur! Şefaat ya Resulallah deyip hemen kaçtım yanından.

Sarıyer otobüsüne binip de hamile kadınlar, çocuklar ve İstiklal Savaşı gazileri için ayrılmış bir koltuğa oturduğumda hala kalbim çarpıyordu. Birden gözüm basamakta duran iki adama takıldı. Onlara "Dikkat! Basamakta durmayın, otomatik kapı çarpar!" diye uyarıda bulunacakken son anda vazgeçtim. Büyük ihtimalle ikisi de 82 Anayasası'na oy vermişlerdi. Yani çarpılmaya alışkın tiplerdi. Bu yüzden önemsemedim. "Ne haliniz varsa görün," diye söylendim.

Başladım içimden Kerkük dolaylarından bir türkü okumaya. O sırada ön sıralardan cırtlak bir kadın sesi yükseldi:

— Öteye gitsene kardeşim. Ne dayanıyorsun. Utanmıyor musun?

Kadının yaygarasına yumuşak bir erkek sesi cevap vermeye çalışıyordu:

— Hamfendi! Kötü bir niyetim yoktu. Araba fren yapınca mecburen çarptım. Hem benim pek otobüs kültürüm yoktur. Arabam bakımda bugün. Onun için bindim. Bürom da hemen şuracıkta. Mühendisim. Zaten ineceğim. Niçin bu kadar kısa süre içinde böyle edepsizce bir maceraya girişeyim ki!

Mağdure kadın belli ki ikna olmamıştı. Bağırmaya devam ediyordu:

— Adam mı kandırıyon lan! Biz anlamaz mıyız! Bal gibi de dayanıyordun işte!

Ortalık bir türlü sakinleşmiyor, otobüsün diğer yolcuları da olaya müdahale etmeye çalışıyordu ki yaşlı bir kadın sesi duyuldu birden:

— Ne diye bu kadar tantana ediyosun a kızım, dedi titrek bir sesle. Baksana herif mühendizmiş. Bırak ne yapacaksa yapsın ayol!

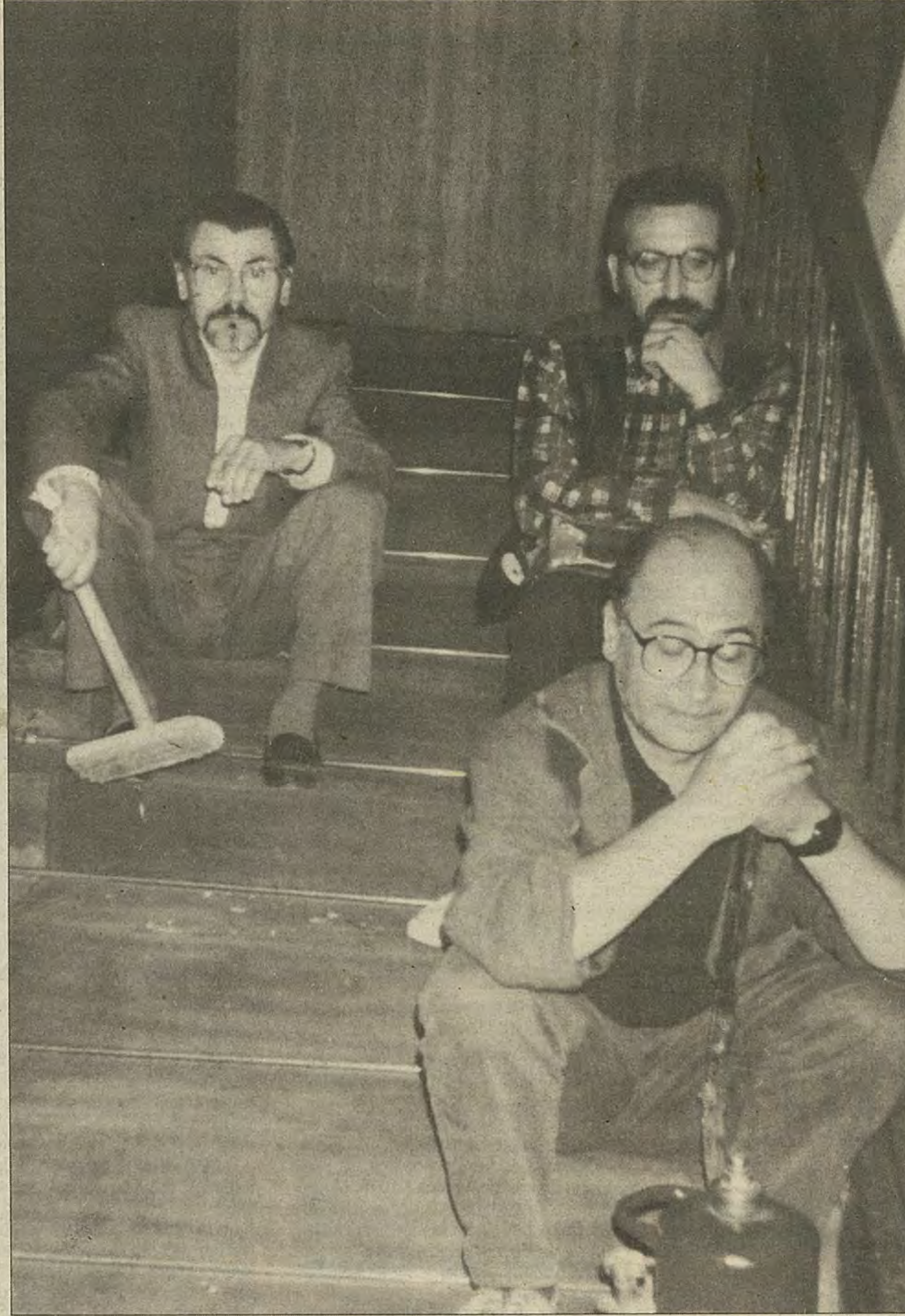
Bu laf üzerine herkes gülmeye başladı. Ben de güldüm. Otobüse 12 Eylül sonrasının huzur ve güveni gelmişti.

Biraz daha gittik. Sarıyer durağına geldik. Bütün yolcular indi. Bir tek şoför inmedi. Kafa takılacak bir mesele değildi benim için. Tıpış tıpış eve gittim.

unutursak derya da yanacak

asım bezirci + behçet aysan + metin altıok + uğur kaynar + asaf koçak + erdal ayrancı + muhlis akarsu + muhibe akarsu + edibe sulari + hasret gültekin + serkan doğan + muammer çiçek + inci türk + yasemin sivri + asuman sivri + menekşe kaya + koray kaya + özlem şahin + nurcan şahin + huriye özkan + yeşim özkan + handan metin + sait metin + belkıs çakır + serpil canik + ahmet özyurt + murat gündüz + mehmet atay + gülsüm karababa + sehergül ateş + gülender akça + carina cuanna + nesimi çimen + kenan yılmaz + ahmet öztürk + asım bezirci + behçet aysan + metin altıok + uğur kaynar + asaf koçak + erdal ayrancı + muhlis akarsu + muhibe akarsu + edibe sulari + hasret gültekin + serkan doğan + muammer çiçek + inci türk + yasemin sivri + asuman sivri + menekşe kaya + koray kaya + özlem şahin + nurcan şahin + huriye özkan + yeşim özkan + handan metin + sait metin + belkıs çakır + serpil canik + ahmet özyurt + murat gündüz + mehmet atay + gülsüm karababa + sehergül ateş + gülender akça + carina cuanna + nesimi çimen + kenan yılmaz + ahmet öztürk + asım bezirci + behçet aysan + metin altıok + uğur kaynar + asaf koçak + erdal ayrancı + muhlis akarsu + muhibe akarsu + edibe sulari + hasret gültekin + serkan doğan + muammer çiçek + inci türk + yasemin sivri + asuman sivri + menekşe kaya + koray

2 TEMMUZ 1992 MADIMAK OTELİ

kaya + özlem şahin + nurcan şahin + huriye özkan + yeşim özkan + handan metin + sait metin + belkıs çakır + serpil canik + ahmet özyurt + murat gündüz + mehmet atay + gülsüm karababa + sehergül ateş + gülender akça + carina cuanna + nesimi çimen + kenan yılmaz + ahmet öztürk + asım bezirci + behçet aysan + metin altıok + uğur kaynar + asaf koçak + erdal ayrancı + muhlis akarsu + muhibe akarsu + edibe sulari + hasret gültekin + serkan doğan + muammer çiçek + inci türk + yasemin sivri + asuman sivri + menekşe kaya + koray kaya + özlem şahin + nurcan şahin + huriye özkan + yeşim özkan + handan metin + sait metin + belkıs çakır + serpil canik + ahmet özyurt + murat gündüz + mehmet atay + gülsüm karababa + sehergül ateş + gülender akça + carina cuanna + nesimi çimen + kenan yılmaz + ahmet öztürk + asım bezirci + behçet aysan + metin altıok + uğur kaynar + asaf koçak + erdal ayrancı + muhlis akarsu + muhibe akarsu + edibe sulari + hasret gültekin + serkan doğan + muammer çiçek + inci türk + yasemin sivri + asuman sivri + menekşe kaya + koray kaya + özlem şahin + nurcan şahin + huriye özkan + yeşim özkan + handan metin + sait metin + belkıs çakır + serpil canik + ahmet özyurt + murat gündüz + mehmet atay + gülsüm karababa + sehergül ateş + gülender akça + carina

Yeni bir sözcük öğrendim geçende rastlantı sonucunda;
Eskiden yüreğin ortasında bulunduğu sanılan siyah nokta,
Yani mecazi anlamda bir gizli niyet bir duygu ve düşün
Ve bitkibiliminde tohumun içindeki o itici güç sürgün.
Yoklayın kendinizi şimdi hepiniz sonra söyleyin bana;
Nedir yüreğinizdeki siyah nokta gizli niyet süveyda?

metin altıok

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi: Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ
Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL
Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN
Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER
İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ
Yayın Kurulu: Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ
Ankara Büro: Temsilci: Mustafa ERDOĞAN; Aylan UNCU, Hatice Can KÜRTÜNCÜ
Ankara Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63
İzmir Tel: (0232) 464 21 30
Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645
Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD